

การควบคุมราคาขายต่อพีวีซีในประเทศไทย

นายชาญฤช อังศิริไพศาล

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา การควบคุมราคาขายต่อพีวีซีในประเทศไทย

โดย นายชาญณรงค์ อังศิริไพศาล

รหัสประจำตัว 608 61767 34

หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
 คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดวิชา กฎหมายธุรกิจทั่วไป

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์

ปีการศึกษา 2561

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษา ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์)

บทคัดย่อ

เอกัตศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมราคาขายสินค้าท่อพีวีซี ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง บทความ งานวิจัยและสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับโครงสร้างตลาด หลักเศรษฐศาสตร์ มาตรการการควบคุมสินค้าท่อพีวีซีของประเทศสหรัฐอเมริกา เวียดนามและประเทศไทย เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้กฎหมายควบคุมราคาขายสินค้าท่อพีวีซีในประเทศไทย ภายใต้ระบบการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม

กฎระเบียบของภาครัฐที่ใช้บังคับในเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าท่อพีวีซีซึ่งเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมเกษตร ทั้งยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย มีการกำหนดราคาไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เรื่องอุปสงค์และอุปทาน ถึงแม้เจตนารมณ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 นั้นเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ผลลัพธ์นั้นกลับเป็นการแทรกแซงและเพิ่มภาระเกินสมควรแก่ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เนื่องด้วยเหตุผลจากการผลิตท่อพีวีซีนั้น ใช้วัตถุดิบตั้งต้นจากสายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับน้ำมัน ทำให้ราคาวัตถุดิบผันผวนมากในขณะที่ราคาขายถูกกำหนดไว้ ในบางช่วงเวลาผู้ผลิตท่อพีวีซีอาจขาดทุนมากหากต้นทุนวัตถุดิบเพิ่มสูงเกินกว่าราคาขายที่ถูกกำหนด ผู้บริโภคได้ซื้อท่อพีวีซีในราคาถูกเกินกว่าที่ควรจะเป็น ในทางกลับกันหากต้นทุนวัตถุดิบลดต่ำกว่าราคาขายที่ถูกกำหนดมาก ผู้ผลิตท่อพีวีซีก็จะได้กำไรเกินกว่าความเป็นจริง แต่ผู้บริโภคกลับได้ซื้อท่อพีวีซีในราคาสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็น จากปัจจัยดังกล่าวอาจทำให้อุตสาหกรรมท่อพีวีซีเกิดปัญหาขึ้นในระยะยาวและอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต รวมถึงเศรษฐกิจโดยรวมอีกด้วย

นอกจากนี้ ถึงแม้จะมีผู้ผลิตรายใหญ่ 2 รายที่มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 แต่กลไกตลาดก็ยังคงทำงาน เมื่อใดก็ตามที่ผู้ผลิตรายใดรายหนึ่งขึ้นราคา ส่วนแบ่งการตลาดจะตกไปเป็นของคู่แข่งทันที และเมื่อเปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมราคา รวมถึงการแข่งขันของท่อพีวีซีในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนาม พบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเวียดนามไม่ได้มีกฎหมายที่ควบคุมราคาหรือกำหนดเพดานราคาสำหรับอุตสาหกรรมท่อพีวีซีแต่อย่างใด แต่ประเทศเหล่านี้ใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าในการป้องกันการค้าที่ไม่เป็นธรรม ผู้วิจัยเสนอแนะให้ถอดสินค้าท่อพีวีซีออกจากบัญชีสินค้าควบคุมพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และภาครัฐควรเปลี่ยนบทบาทจากการควบคุมราคามาเป็นการกำกับดูแลราคาโดยใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ การคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสม

กิติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษา เรื่อง การควบคุมชายท่อพิวชีในประเทศไทย ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์ ที่ได้ให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและสละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อความสมบูรณ์ของเอกัตศึกษาฉบับนี้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน ทั้งท่านอาจารย์ยังได้สละเวลาอันมีค่าตรวจสอบความถูกต้องของงานผู้เขียนอีกด้วย จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมาย เศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งทางด้านกฎหมาย และทางด้านธุรกิจ ด้วยความเอาใจใส่และความตั้งใจอย่างเต็มที่

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาอันเป็นที่รักและเคารพของผู้วิจัย สำหรับการสนับสนุน การให้คำปรึกษา การดูแล ตลอดจนทุกคนในครอบครัวของข้าพเจ้า ที่คอยให้กำลังใจในการจัดทำเอกัตศึกษาฉบับนี้ตลอดระยะเวลาการศึกษา และทำให้เอกัตศึกษาฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นายชาญฤๅชา อั้งศิริไพศาล

กรกฎาคม พ.ศ. 2662

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
1.3 สมมติฐานการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 หลักเศรษฐศาสตร์ในการแข่งขันและกลไกราคาสินค้าท่อพีวีซี.....	5
2.1 แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์.....	5
2.2 ทฤษฎีโครงสร้างตลาดในระบบเศรษฐกิจ (market structure)	6
2.2.1 ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์.....	8
2.2.2 ตลาดผูกขาดหรือตลาดผู้ขายรายเดียว.....	9
2.2.3 ตลาดผู้แข่งขันน้อยราย.....	9
2.2.4 ตลาดผู้กึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด.....	10
2.3 อุปสงค์ อุปทานและการกำหนดราคา.....	12
2.3.1 หลักอุปสงค์.....	13
2.3.2 หลักอุปทาน.....	15
2.4 อุตสาหกรรมท่อพลาสติกพีวีซีในประเทศไทย.....	17
2.4.1 ห่วงโซ่คุณค่าของพีวีซี และการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์พีวีซี.....	17
2.4.2 ประเภทของท่อพีวีซี.....	19
2.4.3 อุปสงค์ อุปทานและสภาพการแข่งขันท่อพีวีซี.....	20

2.4.3.1	อุปสงค์ต่อพีวีซี.....	20
2.4.3.2	อุปทานต่อพีวีซี.....	23
2.4.3.3	สภาพการแข่งขันและความผันผวนของราคาวัตถุดิบ.....	24
บทที่ 3	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมราคาสินค้าต่อพีวีซีในประเทศสหรัฐอเมริกา เวียดนามและประเทศไทย.....	28
3.1	ความนำ.....	28
3.2	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	29
3.2.1	The Emergency Price Control Act of 1942.....	30
3.2.2	The Food, Conservation and Energy Act of 2008.....	34
3.2.3	กฎหมายการแข่งขันของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	37
3.3	ประเทศเวียดนาม.....	42
3.3.1	วิวัฒนาการกฎหมายการแข่งขันทางการค้าในเวียดนาม.....	42
3.3.2	พฤติกรรมต้องห้ามตามกฎหมาย.....	45
3.4	ประเทศไทย.....	47
3.4.1	ความเป็นมาและขอบข่ายของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542...47	
3.4.1.1	ความเป็นมาเกี่ยวกับการควบคุมในประเทศไทย.....	47
3.4.1.2	เป้าหมายและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ.....	52
3.4.1.3	กฎหมายในส่วนสารบัญญัติ.....	55
3.4.2	พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560.....	70
3.4.2.1	กรอบกฎหมายการแข่งขันทางการค้าในประเทศไทย.....	72
3.4.2.2	กฎหมายในส่วนสารบัญญัติ.....	73
3.4.3	การควบคุมของภาครัฐของสินค้าต่อพีวีซีในประเทศไทย.....	76
3.4.3.1	กรณีเทียบเคียงสินค้าน้ำตาลทราย.....	78
3.4.3.2	กรณีเทียบเคียงสินค้าเม็ดพลาสติก.....	80
3.5	บทสรุป.....	82
บทที่ 4	ปัญหาและผลกระทบ รวมถึงแนวทางในการพัฒนากฎหมายการควบคุมราคาสินค้า ต่อพีวีซีในประเทศไทย.....	88
4.1	ผลจากการเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ.....	89

4.2	ผลจากการเปรียบเทียบกับสินค้าน้ำตาลทราย และเม็ดพลาสติกตามกฎหมายไทย.....	90
4.3	ปัญหาและผลกระทบจากการใช้กฎหมายควบคุมราคาท่อพีวีซี.....	96
4.3.1	ปัญหาและผลกระทบต่อผู้บริโภค.....	96
4.3.2	ปัญหาและผลกระทบต่อผู้ผลิต.....	97
4.3.3	ปัญหาและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ.....	98
4.4	สรุปบทวิเคราะห์.....	100
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ		101
5.1	บทสรุป.....	101
5.1.1	บทบัญญัติทางกฎหมายขัดต่อกลไกตลาด.....	101
5.1.2	อุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภค.....	101
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	102
รายการอ้างอิง.....		104

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
ตารางที่ 1	เปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างตลาดที่สำคัญในตลาดแต่ละประเภท.....	12
ตารางที่ 2	อุปสงค์ต่อพีวีซีแบ่งตามภูมิภาค.....	21
ตารางที่ 3	อุปสงค์ต่อพีวีซีแบ่งตามประเทศ.....	22
ตารางที่ 4	อุปทานต่อพีวีซีแบ่งตามผู้ผลิตในประเทศไทย.....	23
ตารางที่ 5	โครงสร้างการแข่งขันของอุตสาหกรรมต่อพีวีซีในห่วงโซ่คุณค่า.....	24
ตารางที่ 6	เปรียบเทียบการควบคุมราคาและการกำกับดูแลทางด้านราคาโดยภาครัฐ.....	54
ตารางที่ 7	เปรียบเทียบกฎหมายควบคุมราคาและกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศ สหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนามและประเทศไทย.....	82
ตารางที่ 8	เปรียบเทียบโครงสร้างตลาดและการแข่งขันสินค้าต่อพีวีซี เม็ดพลาสติกและน้ำตาล ประเทศไทย.....	91

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกธุรกิจปัจจุบันการดำเนินธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว การค้า การลงทุนกับต่างประเทศกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับธุรกิจที่มีความแข็งแกร่ง การลงทุนก่อสร้าง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศกำลังพัฒนามีการเติบโตแบบก้าวกระโดด ไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีป อเมริกา ยุโรป ตะวันออกกลาง หรือแม้แต่ในภูมิภาคอาเซียนที่มีการลงทุนก่อสร้างระบบราง รถไฟฟ้า ถนน ระบบสาธารณูปโภคเพื่อตอบสนองต่อการขยายตัวของชุมชนเมือง¹ ดังนั้น อุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็เติบโต ตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ดังนั้น การกำหนดนโยบาย ภาครัฐ กฎหมาย รวมถึงระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของประเทศจำเป็นต้องมีข้อกำหนดและการ ดำเนินการที่ชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องเพื่อให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถ ได้รับการปฏิบัติจากกฎหมายด้วยความเป็นธรรม

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีเป็นระบบที่มีการแข่งขันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด โดยกลไกราคาจะเป็นเครื่องมือที่สะท้อนให้เห็นการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้มีการจำกัด จำนวน การเลือกผลิตสินค้าใด ไม่ผลิตสินค้าใด เพื่อให้ตอบสนองต่อปริมาณความต้องการ ผลที่ตามมา จะทำให้สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ ไปยังบุคคลที่มีความต้องการอย่างแท้จริง ผู้ผลิตไม่สามารถ กำหนดราคาสินค้าให้สูงกว่าราคาตลาดได้ ผู้บริโภคได้รับสินค้าในราคาที่ยุติธรรม การจัดสรรทรัพยากร และการแข่งขันของผู้ผลิตเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพส่งผลดีต่อการพัฒนาของ ประเทศ

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ระบบการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรมนั้น² อาจมีการเอารัดเอาเปรียบกันได้ จากปัจจัยด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อำนาจต่อรองกับลูกค้า ลักษณะของตลาดที่ผูกขาด ดังนั้น ความไม่เป็นธรรมจึงเกิดขึ้นและรัฐจำเป็นต้องมีการเข้าแทรกแซงกลไก ตลาด โดยบทบาทที่รัฐเข้ามาแทรกแซงนั้นมีบทบาทที่มากเพื่อควบคุม ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมราคา ควบคุมปริมาณ ควบคุมการขนย้าย ดังเช่นพระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มีการ

¹ นิรติศัย ทุมวงษา, "รายงานภาวะอุตสาหกรรมรายไตรมาส : ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ไตรมาส 4/2561" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 11 มีนาคม 2562. แหล่งที่มา: https://www.krungsri.com/bank/getmedia/91b2c7c9-ef20-4440-9a88-a3da1f168104/QIR_Construction_190311_Q4_TH.aspx

² เตือนเด่น นิคมบริรักษ์, "รัฐไทยกับการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจที่เสรีและเป็นธรรม" [ออนไลน์] วันที่ 13 มกราคม 2557. แหล่งที่มา: <https://tdri.or.th/2014/01/state-and-economic/>

กำหนดจัดกลุ่มสินค้าควบคุม ควบคุมราคาขาย เป็นต้น และอีกบทบาทคือการกำกับดูแลเพื่อป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาด ลด หรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจอย่างเป็นระบบอันจะเป็นการส่งเสริมให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างเสรีและป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจโดยใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ยังมีการกำกับดูแลผู้มีอำนาจเหนือตลาด ที่พิจารณาจากปัจจัยสภาพการแข่งขันต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนผู้ประกอบการในตลาด จำนวนเงินลงทุน การเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ช่องทางการจัดจำหน่าย เครือข่ายในการประกอบธุรกิจ กฎระเบียบของภาครัฐ ดังนั้นพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับจึงเข้ามามีบทบาทในการลดความเหลื่อมล้ำ การเอาเปรียบระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ทั้งนี้กฎระเบียบของภาครัฐที่ใช้บังคับในเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าทอพีวีซีซึ่งเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมเกษตร มีการกำหนดราคาไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เรื่องอุปสงค์และอุปทาน ถึงแม้เจตนารมณ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 นั้นเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ผลลัพธ์นั้นกลับเป็นการแทรกแซงและเพิ่มภาระเกินสมควรแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค เนื่องด้วยเหตุผลจากการผลิตทอพีวีซีนั้น ใช้วัตถุดิบตั้งต้นจากสายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับน้ำมัน ทำให้ราคาวัตถุดิบผันผวนมากในขณะที่ราคาขายถูกกำหนดไว้ ในบางช่วงเวลาผู้ผลิตทอพีวีซีอาจขาดทุนมากหากต้นทุนวัตถุดิบเพิ่มสูงขึ้นกว่าราคาขายที่ถูกกำหนด ผู้บริโภคได้ซื้อทอพีวีซีในราคาถูกเกินกว่าที่ควรจะเป็น ในทางกลับกัน ต้นทุนวัตถุดิบลดต่ำกว่าราคาขายที่ถูกกำหนดมาก ผู้ผลิตทอพีวีซีจะได้กำไรเกินกว่าความเป็นจริง แต่ผู้บริโภคกลับได้ซื้อทอพีวีซีในราคาสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็น จากปัจจัยดังกล่าวอาจทำให้อุตสาหกรรมทอพีวีซีเกิดปัญหาขึ้นในระยะยาวและอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการควบคุมขายทอพีวีซีในประเทศไทย โดยพิจารณาถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ ปัญหา อุปสรรค และประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2560 จึงเป็นกฎหมายที่ควรค่าแก่การศึกษาเพื่อนำหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติ รวมถึงแนวพิพากษาศาลฎีกา มาเพื่อค้นคว้าหาแนวทางที่เหมาะสมแก่การปรับปรุงกฎหมายไทยในเรื่องดังกล่าวต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องโครงสร้างตลาด กลไกราคาและการกำหนดราคาสินค้า

1.2.2 เพื่อศึกษาหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาจากการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

1.2.4 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่รัฐใช้ควบคุมสินค้าทอพีวีซีระหว่างประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม

1.2.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่รัฐใช้ควบคุมสินค้าทอพีวีซีในประเทศไทย

1.3 สมมติฐานการศึกษา

การที่รัฐควบคุมราคาสินค้าทอพีวีซีภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ไม่เป็นการส่งเสริมการแข่งขันในตลาดสินค้าทอพีวีซีภายในประเทศและส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคมากกว่าเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาเปรียบเทียบการที่รัฐใช้กฎหมายเข้าควบคุมราคาสินค้าทอพีวีซีระหว่างประเทศไทย สหรัฐอเมริกา เวียดนาม และกลุ่มประเทศยุโรป ร่วมกับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับกลไกการตลาด รวมถึงศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหา และแก้ไขความไม่เป็นธรรมที่ผู้ประกอบการ ผู้บริโภคภายใต้ระบบการค้าเสรีอย่างเป็นธรรม

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ทำการศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เอกสารตำราวิชาการของไทย ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาและนำมาเรียบเรียงไว้อย่างเป็นระบบ รวมถึงบทความ วิทยานิพนธ์ เอกซ์ตัสิกา เพื่อสามารถวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องโครงสร้างตลาด กลไกราคาและการกำหนดราคาสินค้าทอพีวีซีในประเทศไทย ผลดี ผลเสียที่กระทบต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค

1.6.2 ได้ทราบถึงหลักการและเจตนารมณ์และปัญหาในการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 และผลกระทบต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภค

1.6.3 ได้ทราบถึงแนวทางในการแก้ปัญหา และแก้ไขความไม่เป็นธรรมที่ผู้ประกอบการและผู้บริโภคได้รับ
ที่รัฐใช้ควบคุมสินค้าที่อพิวชีในประเทศไทย

บทที่ 2

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์กับการควบคุมราคา

2.1 แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์

ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่ประเทศไทยได้นำมาใช้ในโลกการทำธุรกิจปัจจุบัน กลไกของราคาภายใต้เศรษฐกิจที่มีการแข่งขันที่มีการเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด โดยกลไกราคาจะเป็นตัวกำหนดชนิด ปริมาณ และกลุ่มผู้บริโภคของ สินค้าและบริการนั้น ๆ ผลผลิตสินค้าและการให้บริการ อย่างไรก็ตามการที่ทรัพยากรมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าทุกชนิดเพื่อสนองความต้องการของทุกคนได้ จึงต้องจัดสรรปัจจัยการผลิตไปสู่กระบวนการผลิต โดยวิธีการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตสูงสุดหรือใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำสุด ความไม่สมดุลกันระหว่างความไม่สมดุลกันระหว่างความต้องการกับทรัพยากรที่มีอยู่ ประกอบกับประสิทธิภาพของการผลิตของแต่ละคน ผู้ผลิต ผู้บริโภคมีอิสระในการเลือกผลิตสินค้าและบริการ และมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันในตลาด อาศัยกลไกราคา (price mechanism)³ เป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความสมดุล

ทรัพยากรการผลิตหมายความรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ผลิตสินค้าหรือบริการทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน หมายถึงผืนแผ่นดินและทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ แรงงาน หมายถึงร่างกายและความรู้ความสามารถในการทำงานของมนุษย์ ทุน หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิต ได้แก่ โรงงาน อาคาร เครื่องจักร เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ และการประกอบการ หมายถึง ความสามารถของผู้ที่จะทำหน้าที่ในการรวบรวมปัจจัยการผลิตสามประเภทแรกมาดำเนินการผลิต ทรัพยากรที่ได้กล่าวมา แม้ว่าบางชนิดจะยังมีปริมาณมากมายเมื่อเทียบกับความต้องการ หรืออาจจะเป็นทรัพยากรที่เกิดใหม่ได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วล้วนแต่มีอยู่ในปริมาณที่จำกัด ซึ่งกลไกราคาในที่นี้ จะทำหน้าที่เป็นตัวควบคุมให้ระบบเศรษฐกิจเป็นไปโดยถูกต้องหรือก่อให้เกิดประสิทธิภาพ หรือตามความต้องการของคนส่วนใหญ่ โดยกลไกราคาจะเป็นตัวกำหนดว่าควรผลิตสินค้าอะไร โดยอาศัยพื้นฐานที่ว่า สินค้าชนิดใดมีความต้องการหรืออุปสงค์มากที่สุด หากเมื่อผลิตและขายได้ และได้ราคาดีที่ผู้ผลิตจะเลือกผลิตสินค้าชนิดนั้น ส่วนที่จะเลือกผลิตด้วยกรรมวิธีใด กลไกราคาก็จะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจโดยอาศัยหลักว่า วิธีใดใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุดก็ควรเลือกใช้กรรมวิธีนั้น และการที่จะตัดสินใจว่าเมื่อผลิตสินค้าแล้วจะขายให้แก่ผู้ใด กลไกราคาจะเป็นตัวกำหนดว่าผู้ที่ให้ราคาดีที่สุดในหมู่ผู้บริโภคก็ควรได้รับสินค้านั้น

³ จริยา เปรมาศิลป์ ทรงธรรม ปันโต, และคณะ, เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555), หน้า 40.

นอกจากนี้ กลไกราคายังช่วยให้การจัดสรรทรัพยากร เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ เช่น หากสินค้าชนิดหนึ่งมีการผลิตมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด ทำให้เกิดภาวะสินค้าล้นตลาด ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้หมด ผู้ขายจำต้องลดราคาทำให้ขาดทุน ผู้ผลิตบางรายอาจต้องลดปริมาณการผลิต หรือเลิกการผลิต ทำให้ทรัพยากรที่เคยใช้สามารถนำไปจัดสรรเพื่อผลิตสินค้าอื่นที่ยังมีความต้องการมาก หรือใช้ผลิตสินค้าโดยผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพดีกว่า ทำให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้น ทำให้สินค้าออกสู่ตลาดน้อยลงจนอยู่ในจุดที่พอดีกับความต้องการของตลาด ผู้ขายสินค้าไม่จำเป็นต้องขายสินค้าในราคาขาดทุนอีกต่อไป ในทางตรงกันข้ามหากเมื่อสินค้ามีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ทำให้เกิดภาวะสินค้าขาดแคลน กลไกราคาจะทำงาน โดยราคาของสินค้าจะเพิ่มสูงขึ้น ทำให้มีการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น เนื่องจากสินค้ามีราคาสูงจึงทำให้เกิดการผลิต ในที่สุดเมื่อมีการผลิตเพิ่มขึ้นก็จะสามารถจัดความขาดแคลนนั้นไปได้

การแข่งขันถือเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบมิให้เกิดการแสวงหากำไรเกินควร ดังนั้น ถ้าเมื่อใดเกิดมีผู้ผลิตรายใดหรือกลุ่มใดพยายามที่จะผูกขาด หรือร่วมกันขึ้นราคาสินค้าเพื่อหวังกำไรเกินสมควร จะเกิดการเข้ามาของผู้ผลิตรายใหม่เพื่อแข่งขัน เพราะตลาดดังกล่าวมีผลตอบแทนดี ท้ายที่สุด เมื่อจำนวนผู้ผลิตของสินค้านั้นมีมากขึ้น ปริมาณสินค้าจึงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันกันขายสินค้า สินค้าก็จะมีราคาลดลง ทำให้ยังมีการแข่งขันมากในระหว่างผู้ผลิตผู้ขายหรือผู้บริโภคด้วยกันเอง การทำงานหรือการตัดสินใจในตลาดของธุรกิจใดก็ตาม จะไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดโดยเฉพาะ แต่จะขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า กลไกราคา (price mechanism) ซึ่งคอยทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดว่าผู้ใดสมควรจะได้รับผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด ในลักษณะใด กลไกราคาจึงเป็นหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม และเห็นว่า พฤติกรรมการจำกัดการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการควบคุมราคาเป็นสิ่งที่ไม่สมควรจะเกิดขึ้น เพราะเป็นการกระทำที่อาจทำลายระบบเศรษฐกิจได้

2.2 ทฤษฎีโครงสร้างตลาดในระบบเศรษฐกิจ (market structure)⁴

ในทางเศรษฐศาสตร์ ตลาด (market) คือ การที่ผู้ซื้อและผู้ขายทำการตกลงซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ หรือทรัพย์สินต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าต้องมีสถานที่ทำการติดต่อซื้อขายหรือไม่ ถ้ามีการตกลงซื้อขายแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นจะถือว่าได้เกิดตลาดสินค้านั้น ๆ ขึ้นแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีการพบกันโดยตรง ไม่จำเป็นต้องมีสถานที่หรืออาณาเขตที่แน่นอน และไม่จำเป็นต้องชำระเงิน หรือส่งมอบของกัน

⁴ วิรุณศิริ ไจมา, เศรษฐศาสตร์จุลศาสตร์ภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 225.

ทันที โดยมีอุปสงค์และอุปทานเข้ามา โดยจะประกอบไปด้วย (1) ผู้ซื้อซึ่งจะเป็นผู้กำหนดอุปสงค์ (demand)⁵ (2) ผู้ขายจะเป็นผู้กำหนดอุปทาน (supply)⁶ และ (3) สินค้าและบริการที่ทำการซื้อขาย

สำหรับปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดโครงสร้างตลาด คือ

1. จำนวนของหน่วยผลิต และลักษณะของการกระจายของขนาดหน่วยผลิตในตลาด เป็นการวัดจำนวนผู้ขายในตลาดโดยตรง และการกระจุกตัว ถ้าจำนวนผู้ขายในตลาดมีอยู่เป็นจำนวนมาก อำนาจต่อรองของหน่วยผลิตแต่ละรายจะมีน้อย ตรงกันข้ามถ้าในตลาดมีผู้ขายน้อยราย หรือมีเพียงรายเดียว ผู้ขายแต่ละรายจะมีอำนาจต่อรองค่อนข้างสูง ซึ่งในสภาพความเป็นจริงขนาดของหน่วยผลิตในตลาดนั้นไม่เท่ากัน ดังนั้น การพิจารณาจากจำนวนผู้ขายเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ จะต้องพิจารณาถึงลักษณะการกระจายของขนาดของหน่วยผลิตที่อยู่ในตลาดด้วย จึงจะทำให้ทราบถึงอำนาจตลาด (market power) ของผู้ผลิตในตลาดนั้นๆ

2. การกีดกันการเข้าสู่ตลาดของผู้ที่จะเข้ามาแข่งขันใหม่ (barrier to entry) ไม่ว่าจะเป็นการกีดกันเนื่องจากการขึ้นขอสินค้านั้น ๆ การกีดกันเนื่องจากความได้เปรียบด้านต้นทุน การกีดกันเนื่องจากการประหยัดต่อขนาด และการกีดกันทางด้านกฎหมาย การกีดกันต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการกีดกันให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบกันของคู่แข่งในตลาดเกิดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดหรืออุตสาหกรรม

3. ความแตกต่างของสินค้าในตลาด เพื่อดึงดูดความต้องการของลูกค้าในมุมมองที่แตกต่าง โดยพิจารณาจากความสามารถในการใช้ทดแทนกันของสินค้าในตลาดนั้น

4. ความเป็นอิสระของผู้ขายในตลาด กล่าวคือ ผู้ขายในตลาดจะมีปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมของคู่แข่งรายอื่นในตลาดหรือไม่ หรือมีสมรู้ร่วมคิดระหว่างผู้ขายในตลาด

ในทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งตลาดออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ (perfectly competitive market)
2. ตลาดผูกขาดหรือตลาดผู้ขายรายเดียว (pure monopoly)
3. ตลาดผู้แข่งขันน้อยราย (Oligopoly)
4. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (monopolistic competitive)

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

2.2.1 ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ (Perfectly competitive market)⁷

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ หมายถึง ตลาดที่ประกอบไปด้วยผู้ผลิตจำนวนมากรายผลิตสินค้าที่เหมือนกัน หน่วยผลิตจะสามารถขายสินค้าจำนวนมากเท่าใดก็ได้ และผู้ผลิตแต่ละคนจะมีส่วนแบ่งในตลาดน้อย ไม่มีอิทธิพลในการกำหนดราคาในตลาดหรือกำหนดราคาตลาดได้ ผู้ผลิตแต่ละคนจะรับรู้ราคาตลาดเป็นราคาเดียวกัน (Price taker) และตัดสินใจว่า บริษัทของตนเองจะผลิตสินค้าในระดับมากน้อยเพียงใด โดยไม่สนใจต่อปฏิกิริยาของผู้ผลิตรายอื่น ๆ ในตลาด เงื่อนไขการเข้าออกจากตลาดจะเสรี ซึ่งในทางหลักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าเป็นตลาดในอุดมคติของระบบเศรษฐกิจแบบตลาด มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ขายและผู้ซื้อจำนวนมาก การซื้อขายของแต่ละรายเป็นปริมาณน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนซื้อขายทั้งหมดของตลาด ผู้ขายแต่ละรายไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าได้ แต่จะต้องขายตามราคาตลาดที่มีการแข่งขันเท่านั้น (price taker) ซึ่งเป็นราคาดุลยภาพอันเกิดจากอุปสงค์และอุปทานของตลาด ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงปริมาณซื้อขายของผู้ซื้อและผู้ขายรายใดรายหนึ่งในตลาดจึงไม่กระทบกระเทือนตลาด
2. สินค้าของผู้ขายแต่ละรายมีคุณลักษณะใกล้เคียงกันมาก (homogeneous product) หมายความว่าสินค้านี้เหมือนกันของผู้ขายแต่ละรายไม่สามารถจำแนกให้แตกต่างกันอย่างชัดเจนในมุมมองของผู้ซื้อ ผู้ซื้อหรือผู้ขายแต่ละคนจึงไม่มีอิทธิพลเหนือราคาสินค้า จะซื้อจากผู้ขายรายใดก็ได้ที่ตรงกับที่ผู้ขายแต่ละรายขายตามราคาตลาด หรืออีกนัยหนึ่งไม่ว่าผู้ซื้อจะซื้อสินค้าประเภทเดียวกันนี้จากผู้ขาย / ผู้ผลิตรายใด ผู้ซื้อจะได้รับความพึงพอใจเหมือนกันหมด แม้ว่าซื้อสินค้าหรือเครื่องหมายการค้าจะต่างกัน
3. ผู้ซื้อและผู้ขายแต่ละคนต่างดำเนินนโยบายโดยอิสระ ผู้ขายรายเก่าสามารถเลิกกิจการหรือออกจากตลาดได้ง่าย และผู้ขายหรือผู้ผลิตรายใหม่มีสิทธิที่จะเข้ามาดำเนินการแข่งขันผลิตเมื่อใดก็ได้ โดยเสรีปราศจากการกีดขวาง (free entry) เนื่องจากเป็นตลาดที่แต่ละคนสามารถดำเนินนโยบายของตนโดยอิสระ ไม่มีการตกลงร่วมกันระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย และไม่มีการสร้างข้อจำกัดการแข่งขันขึ้นมา กล่าวคือ รัฐบาลจะไม่เข้ามาแทรกแซงระบบการทำงานของตลาดแต่อย่างใด
4. สินค้าสามารถโยกย้ายได้อย่างเต็มที่ สินค้าสามารถเคลื่อนย้ายไปยังที่ต่างๆ ได้สะดวกไม่มีข้อจำกัดใด ๆ และเสียค่าใช้จ่ายต่ำ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แรงงาน ทุน หรือผู้ประกอบการสามารถเคลื่อนย้ายสินค้าจากส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่งของตลาดได้อย่างเสรี

⁷ สมลักษณ์ สันติโรจนกุล, หลักเศรษฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2555), หน้า 110-122.

5. ผู้ซื้อ ผู้ขาย ต่างมีความรอบรู้ในสภาพการณ์ของตลาดโดยสมบูรณ์ทั้งในเรื่องการแข่งขัน ราคา โดยทราบถึงภาวะและความเป็นไปของตลาดอย่างสมบูรณ์เป็นอย่างดี และมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เมื่อผู้ผลิตสินค้าคนใดคนหนึ่งขึ้นราคาสินค้าของตนในตลาด ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดรายอื่นๆ จะทราบทันทีเพราะราคาของสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนั้น จึงไม่มีผู้ซื้อคนใดที่จะยอมจ่ายเงินซื้อสินค้าเดียวกันในราคาที่สูงกว่าตลาด และไม่มีผู้ขายคนใดจะขายสินค้าในราคาที่สูงกว่าราคาตลาด ราคาซื้อขายสินค้าจะมีแค่ราคาเดียว ไม่ว่าจะทำการซื้อขายที่ใด

ในโครงสร้างตลาดแข่งขันสมบูรณ์ มักจะไม่มีผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาด เพราะ มีผู้ประกอบการจำนวนมากเป็นอิสระจากกัน และผู้ประกอบการทุกรายแข่งขันกัน มีผู้ซื้อจำนวนมาก และผู้ขายจำนวนมาก ผู้ประกอบการแต่ละรายจึงมีส่วนแบ่งตลาดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การตัดราคาของผู้ประกอบการรายหนึ่งรายใดไม่มีผลกระทบต่อตลาดทั้งหมด นอกจากนี้ ผู้ประกอบการแต่ละราย ไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะกำจัดคู่แข่งให้ออกจากตลาดได้ รวมถึงไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะกีดกันหรือสร้างอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของคู่แข่งรายใหม่ได้

2.2.2 ตลาดผูกขาดหรือตลาดผู้ขายรายเดียว (pure monopoly)⁸

ตลาดผูกขาด เป็นตลาดที่มีผู้ขายรายเดียวนั้น โดยผู้ขายในตลาดแบบนี้ เรียกว่า ผู้ผูกขาด (monopolist) นอกจากนี้สินค้าที่ผู้ผูกขาดนำมาขายจะแตกต่างจากสินค้าอื่น ๆ ในตลาด และเป็นสินค้าที่ไม่มีสินค้าอื่นทดแทนได้หรือทดแทนได้ยาก ลักษณะของตลาดผูกขาดที่สำคัญคือการเข้าสู่ตลาดของผู้ขายรายใหม่ที่ทำได้ยากหรืออาจทำไม่ได้เลย เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น การผูกขาดในการขายสินค้าเกิดจากสาเหตุสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้ผลิตเป็นเจ้าของหรือควบคุมวัตถุดิบ ในการผลิตสินค้าแต่เพียงผู้เดียว (monopoly resource)
2. ผู้ผลิตเป็นเจ้าของเทคโนโลยีในการผลิตแต่เพียงผู้เดียว จึงส่งผลให้มีผู้ที่สามารถผลิตสินค้าชนิดนั้นได้แต่เพียงผู้เดียว
3. ผู้ผลิตได้รับสัมปทาน หรือลิขสิทธิ์ตามกฎหมายให้ดำเนินกิจการเพียงรายเดียว หรือได้รับสิทธิทางการค้าที่เจ้าของอนุญาตให้ผู้ผลิตดำเนินการผลิต แต่เพียงผู้เดียวในอาณาเขตที่กำหนดไว้

2.2.3 ตลาดผู้แข่งขันน้อยราย (Oligopoly)⁹

เป็นตลาดที่ประกอบด้วยผู้ผลิตจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้ไม่สามารถกำหนดจำนวนที่แน่นอนได้ ในกรณีที่มีผู้ผลิตเพียงสองราย เรียกว่า duopoly ผู้ผลิตแต่ละรายอาจจะผลิตและขายสินค้าเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ดังมีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110-122.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110-122.

1. ตลาดผู้แข่งขันน้อยรายนี้ จะมีผู้ขายหรือผู้ผลิตตั้งแต่สองรายขึ้นไป โดยจำนวนผลผลิตของผู้ผลิตแต่ละราย จะมีสัดส่วนที่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิตทั้งหมดของตลาด หรือมีการกระจุกตัวของกลุ่มผู้ผลิตรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย ในการดำเนินนโยบายของผู้ผลิตรายหนึ่งๆ จะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตรายอื่นในตลาด และเมื่อผู้ผลิตรายอื่นได้รับผลกระทบ ย่อมจะปรับนโยบายของตน เพื่อรักษาระดับกำไรของตน หรือเพื่อตอบโต้กลับไป อาจกล่าวโดยย่อว่า ผู้ผลิตแต่ละรายในตลาดผู้ขายน้อยราย ต่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน หรือมีความขึ้นอยู่กับกัน (interdependence)

2. การเข้ามาแข่งขันของคู่แข่งรายใหม่ทำได้ยาก อุปสรรคของการเข้ามาแข่งขัน อาจเกิดจากข้อกำหนดของกฎหมาย เทคโนโลยี เงินลงทุน ปัจจัยการผลิตที่มีความเฉพาะเจาะจง หรือผู้ผลิตบางรายใช้กลยุทธ์เพื่อกีดกันการเข้าสู่ตลาดของผู้ผลิตรายใหม่

ในโครงสร้างตลาดผู้ขายน้อยรายจะมีผู้ประกอบการจำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้ประกอบการทุกรายอาจมีส่วนแบ่งไม่มากนัก แต่จะมีส่วนแบ่งในระดับที่ใกล้เคียงกัน ไม่มีรายใดมีอำนาจเหนือตลาด ต่างฝ่ายต่างก็คานอำนาจกันอยู่ ผู้ประกอบการสามารถคาดเดาพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาโต้ตอบของผู้แข่งขันในตลาดรายอื่นได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงมักเลี่ยงการแข่งขัน โดยจะรวมตัวกันตั้งแต่สองรายขึ้นไป อย่างไรก็ตามหากผู้ประกอบการรายหนึ่งมีส่วนแบ่งในตลาดห่างจากผู้ประกอบการรายถัดไปหลายรายรวมกันมากอยู่ ผู้ประกอบการที่มีส่วนแบ่งมากที่สุดก็อาจมีอำนาจเหนือตลาด และสามารถกระทำการใดๆ ได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงผู้ประกอบการรายอื่นๆ ในตลาด

2.2.4 ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (monopolistic competitive)¹⁰

ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดเป็นตลาดที่มีลักษณะของตลาดแข่งขันสมบูรณ์และตลาดผูกขาดผสมกัน กล่าวคือ เป็นตลาดที่มีผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก แต่สินค้าที่ผลิตโดยผู้ผลิตแต่ละรายนั้นจะมีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย โดยสินค้าจากผู้ผลิตแต่ละรายสามารถใช้ทดแทนกันได้ดี แต่อาจจะทดแทนกันไม่ได้สมบูรณ์ มีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ผู้ขายมีจำนวนมากมาราย การที่มีผู้ขายจำนวนมาก ไม่ได้หมายความว่า จะต้องมีความเหมือนเช่นในตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ แต่จะต้องมีผู้ขายที่มากเพียงพอที่จะทำให้ผู้ขายแต่ละรายมีอิทธิพลต่อระดับราคาสินค้าในตลาดน้อย และทำให้ปรับเปลี่ยนนโยบายการขายของผู้ผลิตรายหนึ่งๆ ไม่กระทบต่อผู้ซื้อหรือผู้ผลิตรายอื่นๆ ในตลาดเดียวกัน

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110-122.

2. สินค้าที่ค้าขายเป็นสินค้าที่มีลักษณะแตกต่างกันแต่สามารถทดแทนกันได้ โดยสินค้าในตลาดอาจมีความแตกต่างในตัวสินค้าอย่างแท้จริง หรือ มีความต่างกันในทางกายภาพ เช่น รถกระบะกับรถเก๋ง หรือบางครั้งสินค้าในมุมมองของผู้บริโภคอาจมีความแตกต่างกัน มีความน่าเชื่อถือต่างกัน โดยที่ตัวสินค้าหากมองด้วยสายตาแล้วก็ไม่แตกต่างกัน โดยสิ่งแตกต่างกันอาจ ได้แก่ ตราสินค้า (ยี่ห้อ) คุณภาพ ราคา บรรจุภัณฑ์ และการโฆษณา เป็นต้น จากการที่สินค้ามีความแตกต่างกันนี้ ซึ่งเกิดจากความเชื่อมั่นหรือความคุ้นเคยในตราสินค้านั้น ๆ ทำให้ผู้ผลิตที่มีจุดแข็งเหล่านี้สามารถมีอำนาจผูกขาดในผลผลิตได้บ้างแต่ไม่มากนักโดยสามารถขายได้ราคาที่สูงกว่าผู้ผลิตรายอื่น แต่ถ้าหากมีการตั้งราคาสูงเกินกว่าคู่แข่งไป จะทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อสินค้าจากผู้ผลิตรายอื่นทดแทน
3. ผู้ขายสามารถเข้าและออกจากตลาดได้อย่างเสรี และปราศจากการกีดขวางจากผู้ผลิตรายเดิม ซึ่งเมื่อมีผู้ผลิตรายใดที่ได้กำไรเกินปกติจะเป็นเหตุจูงใจให้ผู้ผลิตรายใหม่ๆ เข้าสู่ตลาดมากขึ้น เมื่อผู้ผลิตมากขึ้น การแข่งขันก็มากขึ้น กำไรที่เคยสูงเกินปกติก็จะเริ่มต่ำลงจนเข้าสู่ระดับกำไรที่ปกติในระยะยาว

จากลักษณะของตลาดข้างต้น จะพบว่าเป็นลักษณะที่ตลาดที่มีผู้ขายเป็นจำนวนมากในตลาดและผู้ผลิตสามารถเข้าและออกตลาดได้อย่างเสรีมีลักษณะคล้ายกับตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ ส่วนลักษณะสินค้าที่มีความแตกต่างกันของผู้ผลิตที่ทำให้ผู้ผลิตมีอำนาจผูกขาดในสินค้าของตนได้บ้างนี้มากกว่าสินค้าในตลาด จะมีลักษณะคล้ายกับตลาดผูกขาด ดังนั้นตลาดนี้จึงมีชื่อเรียกว่า ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปลักษณะโครงสร้างตลาดที่สำคัญในตลาดแต่ละประเภท
ได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างตลาดที่สำคัญในตลาดแต่ละประเภท

ประเภทของตลาด	จำนวนผู้ขาย	สินค้าที่ขาย	ความขึ้นอยู่ต่อกัน ของผู้ขายในตลาด	ความยากง่ายของ การเข้าสู่ตลาด
1.แข่งขันสมบูรณ์	มาก	สินค้าเหมือนกันหรือ สามารถใช้ทดแทน กันโดยสมบูรณ์	ไม่มี	ง่ายมาก
2.ผูกขาด	รายเดียว	ไม่มีสินค้าอื่นทดแทน ได้	ไม่มี	ยากมาก
3.กึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด	มาก	สินค้าต่างกัน แต่ สามารถใช้ทดแทน กันได้ดี	ไม่มี	ค่อนข้างง่าย
4.ผู้ขายน้อยราย				
- ที่ขายสินค้า เหมือนกัน	น้อย	สินค้าเหมือนกันทุก อย่าง	มี	ค่อนข้างยาก
- ที่ขายสินค้าต่างกัน เพียงเล็กน้อย	น้อย	สินค้าแตกต่างกัน	มี	ค่อนข้างยาก

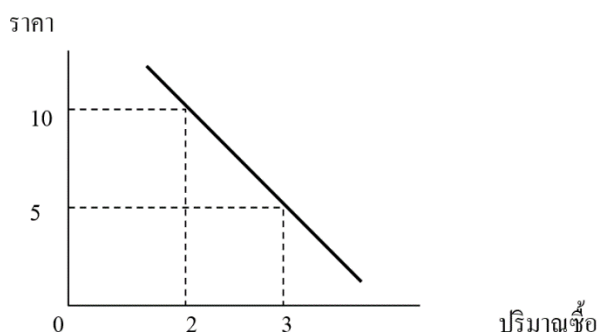
2.3 อุปสงค์ อุปทานและการกำหนดราคา

ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม กลไกราคาจะเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจว่าจะผลิตอะไร และผลิตอย่างไร ราคาจะกำหนดขึ้นมาจากฝ่ายผู้ซื้อ และผู้ขาย ซึ่งแสดงออกมาในรูปของความต้องการซื้อ (อุปสงค์) และความต้องการขาย (อุปทาน) หรือกล่าวได้ว่า ราคากำหนดขึ้นมาจากอุปสงค์และอุปทาน

2.3.1 หลักอุปสงค์ (Demand)¹¹

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีผู้ต้องการซื้อ ณ ระดับราคาต่างๆ ของสินค้าชนิดนั้นภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดอุปสงค์คงที่ ความต้องการในที่นี้ต้องมีอำนาจซื้อ (purchasing power หรือ ability to pay) ด้วย ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีแต่ความต้องการในตัวสินค้าโดยไม่มีเงินที่จะจ่ายซื้อ เราเรียกความต้องการลักษณะนั้นว่า “ความต้องการ (want)” ไม่ใช่ “อุปสงค์ (want)” ดังนั้น องค์ประกอบของอุปสงค์ จะประกอบด้วย ความต้องการและอำนาจซื้อ ซึ่งกฎของอุปสงค์ (Law of Demand) อธิบายถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้าเมื่อราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไป กฎของอุปสงค์กล่าวว่า "ปริมาณสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการซื้อในขณะใดขณะหนึ่งจะมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับราคาสินค้าชนิดนั้น" โดยสาเหตุที่ทำให้ปริมาณซื้อสินค้าชนิดหนึ่งแปรผกผันกับราคาของสินค้าชนิดนั้น มีด้วยกัน 2 ประการ คือ

1. ผลทางรายได้ (income effect) หากระดับราคาสินค้าสูงขึ้น ในขณะที่รายได้ของผู้บริโภคหรือผู้ซื้อเท่าเดิม จะทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าแบบเดิมได้ในจำนวนที่น้อยลง หรือรายได้แท้จริงลดต่ำลงนั่นเอง ในทางกลับกันหากระดับราคาสินค้าต่ำลง ในขณะที่รายได้ของผู้บริโภคเท่าเดิม จะมีผลทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าในจำนวนที่เพิ่มขึ้นหรือมีรายได้แท้จริงเพิ่มขึ้นนั่นเอง
2. ผลทางการทดแทน (substitution effect) หากราคาของสินค้าชนิดหนึ่งระดับราคาสูงขึ้น เมื่อทำการเปรียบเทียบกับราคาที่ทดแทนกันได้ในตลาด (ราคาสัมพัทธ์ของสินค้าแพงขึ้น) ผู้บริโภคจะหันไปซื้อสินค้าอื่นทดแทนเพิ่มมากขึ้น และลดการซื้อสินค้าชนิดนั้นลง ในทางกลับกัน ถ้าระดับราคาสินค้าชนิดหนึ่งต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าที่ทดแทนกันได้ในตลาด (ราคาสัมพัทธ์ของสินค้าถูกลง) ผู้บริโภค จะซื้อสินค้าชนิดนั้นในปริมาณที่เพิ่มขึ้นและลดการซื้อสินค้าชนิดอื่นลง โดยสามารถแสดงได้ตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

¹¹พฤษสรณ์ สุทธิไชยเมธี, เศรษฐศาสตร์การจัดการและกลยุทธ์ทางธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2555), หน้า 22-39.

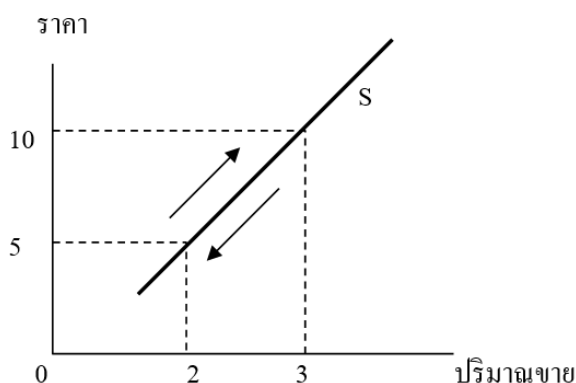
ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ (demand determinants) มีดังนี้

1. ราคาของสินค้า ถ้าระดับราคาของสินค้าชนิดหนึ่งลดต่ำลง ปริมาณการซื้อสินค้าชนิดนั้นจะเพิ่มมากขึ้น และในทางกลับกัน ถ้าระดับของราคาของสินค้าชนิดนั้นแพงขึ้น ปริมาณการซื้อสินค้าชนิดนั้นจะลดต่ำลง
2. รายได้ของผู้บริโภค หากผู้บริโภคมีระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น อุปสงค์ต่อสินค้าจะเพิ่มขึ้นตามรายได้ และถ้าผู้บริโภคมีรายได้ลดต่ำลง อุปสงค์ต่อสินค้าชนิดนั้น ๆ จะลดต่ำลงตามไปด้วย
3. ราคาของสินค้าชนิดอื่นที่ทดแทนกันได้ อุปสงค์ต่อสินค้าชนิดหนึ่งจะแปรผกผันตามราคาของสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน เช่น ถ้าระดับราคาเนื้อหมูลดต่ำลงแต่ระดับราคาเนื้อไก่คงที่ อุปสงค์ต่อเนื้อไก่จะลดลง เพราะผู้บริโภคจะหันไปเนื้อหมูแทนเนื้อไก่ เป็นต้น ส่วนอุปสงค์สินค้าชนิดหนึ่งจะแปรผกผันกับราคาของสินค้าที่ใช้ประกอบกัน เช่น ถ้าราคาน้ำหมึกที่เป็นส่วนประกอบในสินค้าหมึกซึมแพงขึ้น อุปสงค์ของปากกาหมึกซึมก็จะลดลง เพราะผู้บริโภคต้องมีภาระค่าใช้จ่ายแพงขึ้นในการใช้งานปากกาหมึกซึม เป็นต้น
4. รสนิยมของผู้บริโภค หากผู้บริโภคมีรสนิยมต่อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะจากปัจจัยใด ๆ ย่อมทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าชนิดนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น ความนิยมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมากขึ้นตามแนวโน้มความรักสุขภาพมากขึ้นของผู้บริโภคจะมีผลทำให้อุปสงค์ต่อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น
5. จำนวนผู้บริโภค เช่น ถ้ามีจำนวนเด็กลดลงจากโครงสร้างทางสังคมที่เป็นสังคมเดี่ยวมากขึ้น คนหนุ่มสาวมีการแต่งงานน้อยลง จะทำให้อุปสงค์ตลาดของเสื้อผ้าเด็กลดต่ำลง เป็นต้น
6. การคาดคะเนเกี่ยวกับราคาสินค้าในอนาคต ถ้าผู้บริโภคมีการคาดคะเนว่าราคาสินค้าชนิดหนึ่งชนิดใดจะมีราคาสูงขึ้นในอนาคต จะทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าชนิดนั้นในขณะนั้นเพิ่มขึ้นตาม ถึงแม้ว่าในขณะนั้นระดับราคาสินค้าจะยังคงเดิม เพราะผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้ากักตุนไว้ก่อนที่สินค้าจะมีราคาปรับเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริโภคคาดคะเนว่า ราคาสินค้าชนิดหนึ่งจะลดต่ำลงในอนาคต จะมีผลทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าชนิดนั้นลดต่ำลง เพราะผู้บริโภคจะชะลอการซื้อสินค้าในปัจจุบันและรอซื้อสินค้าที่จะถูกลงในอนาคต

นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอย่างอื่นที่ส่งผลต่ออุปสงค์สินค้าหนึ่ง ๆ ได้แก่ ฤดูกาล การคาดคะเนเกี่ยวกับรายได้ในอนาคต การโฆษณาของผู้ขาย ระดับการศึกษาของผู้บริโภค ความต้องการออมเงินของผู้บริโภค ลักษณะการกระจายรายได้ ลักษณะการจัดเก็บภาษีของรัฐ อัตราดอกเบี้ยและอุปนิสัยในการใช้จ่าย เป็นต้น

2.3.2 หลักอุปทาน (supply)

อุปทาน (Supply)¹² หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้ผลิตเสนอขายในตลาดภายในระยะเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ กันของสินค้าและบริการนั้น โดยที่สมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดอุปทานคงที่ แต่หากพิจารณาเฉพาะจำนวนสินค้าชนิดหนึ่งที่ผู้ขายเต็มใจขาย และขายได้ ณ ระดับราคาใดราคาหนึ่ง จะเรียกจำนวนสินค้า ณ ระดับราคาหนึ่งๆ นี้ว่า ปริมาณขาย (quantity supplied) ดังนั้น อุปทาน คือรายการที่แสดงปริมาณการขายสินค้าในทุกระดับราคาที่มีความเป็นไปได้ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยกฎของอุปทาน (law of supply) อธิบายว่า ถ้าระดับราคาของสินค้าชนิดหนึ่งลดต่ำลงลง ปริมาณความต้องการที่จะขายสินค้าชนิดนั้นของผู้ผลิตจะลดต่ำลงตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่ และในทางกลับกันถ้าระดับราคาสินค้าชนิดหนึ่งสูงขึ้น ปริมาณความต้องการการขายสินค้าชนิดนั้นจะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ปริมาณขายสินค้าชนิดหนึ่งจะแปรผันตามระดับราคาของสินค้าชนิดนั้น สามารถแสดงได้ตามความสัมพันธ์ดังนี้

ปัจจัยที่กำหนดอุปทาน (supply determinants) มีหลายปัจจัย อาทิ

1. ราคาของสินค้า ปริมาณความต้องการการขายสินค้าของผู้ผลิตชนิดใดชนิดหนึ่ง ณ ระดับราคาใดราคาหนึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับราคาของสินค้าชนิดนั้น ๆ ถ้าระดับราคาของสินค้านั้นลดต่ำลง ปริมาณการขายสินค้าชนิดนั้นจะลดต่ำลงตามไปด้วย และในทางกลับกัน ถ้าระดับราคาของสินค้าชนิดหนึ่งสูงขึ้น ปริมาณความต้องการการขายสินค้าชนิดนั้นจะเพิ่มขึ้น
2. ราคาของปัจจัยการผลิต ต้นทุนในการผลิตสินค้านั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับราคาปัจจัยการผลิต ไม่ว่าจะเป็น ค่าวัตถุดิบ ค่าแรง ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น ดังนั้นถ้าราคาของปัจจัยการผลิต

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-39.

ผลิตเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป จะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าชนิดนั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย หากต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น และผู้ผลิตยังคงขายสินค้าในราคาเท่าเดิม ผู้ผลิตจะมีกำไรโดยรวมลดลง ดังนั้นผู้ผลิตจึงผลิตสินค้าออกมาขายมากขึ้นเพื่อชดเชยกำไรต่อหน่วยที่ลดลงเพื่อให้ได้กำไรโดยรวมคงเดิม

3. ราคาของสินค้าอื่นที่ผู้ผลิตสามารถผลิตได้ ซึ่งสินค้าอื่นที่ผู้ผลิตสามารถผลิตได้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) สินค้าชนิดอื่นที่ผลิตได้พร้อมกันหรือสินค้าประกอบกันในการผลิต (complement in production) เช่น ข้าวสารผลิตออกมาพร้อมกับรำข้าว และแกลบ เป็นต้น (2) สินค้าชนิดอื่นที่ผู้ผลิตสามารถผลิตทดแทนได้ (substitute in production) เช่น ร้านเบเกอรี่เลือกการผลิตเค้กแทนผลิตขนมปังได้ เป็นต้น

อุปทานของสินค้าชนิดหนึ่ง จะแปรผกผันกับราคาสินค้าชนิดอื่นที่ผู้ผลิตสามารถผลิตได้ เช่น ถ้าราคาขนมปังแพงขึ้น อุปทานเค้กจะลดลง ในทางกลับกันถ้าราคาขนมปังถูกลง อุปทานเค้กจะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ผลิตสามารถเลือกที่จะผลิตขนมปังทดแทนการผลิตเค้กได้

อุปทานของสินค้าชนิดหนึ่งจะแปรผันตามราคาสินค้าชนิดอื่นที่ผลิตได้พร้อมกัน เช่น ถ้าราคาข้าวสารแพงขึ้น อุปทานของรำข้าวจะเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันถ้าราคาข้าวสารถูกลง อุปทานของรำข้าวจะลดลง ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อผลิตข้าวสารแล้วจะได้รำข้าวออกมาด้วยเสมอ

4. จำนวนผู้ผลิต ถ้าจำนวนผู้ผลิตในตลาดสินค้าชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้น ย่อมทำให้อุปทานตลาดของสินค้าชนิดนั้นเพิ่มขึ้นด้วย แต่ถ้าจำนวนผู้ผลิตลดลงย่อมทำให้อุปทานตลาดของสินค้าชนิดนั้นลดลงด้วยเช่นกัน

5. เทคโนโลยีการผลิต หากสินค้าชนิดใดใช้เทคโนโลยีก้าวหน้าในการผลิตย่อมทำให้อุปทานสินค้าชนิดนั้นมีมาก ในทางกลับกันในการผลิตสินค้าอีกชนิดหนึ่งประสบแต่ปัญหาในการผลิตย่อมทำให้อุปทานสินค้าชนิดนั้นลดลงด้วย

6. การคาดคะเนเกี่ยวกับราคาในอนาคต ถ้าผู้ขายคาดว่าราคาสินค้าชนิดหนึ่งที่ขายนั้นจะมีราคาลดต่ำลงในอนาคต อุปทานสินค้าในปัจจุบันจะเพิ่มมากขึ้นจากการที่ผู้ขายจะเร่งระบายสินค้าที่มีอยู่ออกขายให้มากที่สุด ในทางกลับกัน ถ้าผู้ขายคาดว่าระดับราคาสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่ขายนั้นจะมีระดับราคาที่สูงขึ้นในอนาคต อุปทานสินค้าชนิดนั้นในปัจจุบันจะลดต่ำลงจากการที่ผู้ขายจะทำการกักตุนสินค้าชนิดนั้นไว้นำออกขายในอนาคต

7. สภาพดินฟ้าอากาศ มีผลกระทบต่อปริมาณการเสนอขายสินค้า โดยเฉพาะสินค้าเกษตร สภาพอากาศที่เอื้ออำนวยจะส่งผลให้ปริมาณสินค้าเพิ่มขึ้น

นอกจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่กำหนดอุปทาน ได้แก่ นโยบายของผู้ผลิต ปัจจัยที่เกิดจากมนุษย์ เช่น การออกกฎหมายนโยบายของรัฐ การเก็บภาษีอากร การนัดหยุดงาน

สงคราม เป็นต้น หรือแม้แต่ปัจจัยกำหนดอื่นที่ไม่ได้เกิดจากมนุษย์ เช่น โรคระบาด ไฟไหม้ และภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น

2.4 อุตสาหกรรมท่อพลาสติกพีวีซีในประเทศไทย

2.4.1 ท่วงโซ่คุณค่าของพีวีซี และการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์พีวีซี

อุตสาหกรรมท่อพลาสติกในประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมปิโตรเคมีชั้นปลาย ซึ่งมีการใช้วัตถุดิบจากพอลิเมอร์หลายประเภท อาทิเช่น โพลีเอทิลีน (Polyethylene : PE) โพลีโพรไพลีน (Polypropylene : PP) และ โพลีไวนิลคลอไรด์ (Polyvinyl chloride : PVC) เป็นต้น ซึ่งการใช้งานท่อพลาสติกในประเทศไทยมีการใช้ในหลากหลายกลุ่มผู้ใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นภาคการก่อสร้าง การเกษตร ซึ่งโดยส่วนใหญ่ใช้ก่อนการลำเลียงของเหลว ได้แก่ น้ำดื่ม น้ำใช้ ระบบน้ำประปา น้ำเสีย รวมทั้งสารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรมอีกด้วย

การใช้งานในปัจจุบันหากเป็นการใช้งานในระบบส่งน้ำนั้น ผู้ใช้งานนิยมใช้ท่อที่ทำจากพีวีซี จากเหตุผลของคุณสมบัติการใช้งาน ราคา และความสะดวกในการติดตั้งเมื่อเปรียบเทียบกับท่อพีอีซึ่งมีราคาที่สูงกว่าและขั้นตอนการติดตั้งที่ซับซ้อนกว่า อย่างไรก็ตามการติดตั้งและใช้งานท่อพีวีซีนั้นง่าย สามารถเชื่อมต่อด้วยข้อต่อและกาว ซึ่งผู้ใช้งานไม่ต้องใช้ความชำนาญในการใช้งาน ดังนั้นท่อพีวีซีจึงมีความต้องการที่สูงและแพร่หลายในการใช้งาน ซึ่งท่อพีวีซีนั้นเกิดจากการนำพีวีซีชนิดผงซึ่งเป็นพลาสติกชนิดหนึ่งซึ่งสังเคราะห์ขึ้น มาจาก Vinyl Chloride Monomer (VCM) จัดอยู่ในพลาสติกประเภทเทอร์โมพลาสติก (Thermoplastic)¹³ คือมีโครงสร้างเป็นสายโซ่ตรง สามารถหลอมเหลวขึ้นรูป ได้ด้วยความร้อนและยังสามารถนำกลับมาหลอมใช้ใหม่ (Recycle) ได้ คุณลักษณะ ทั่วไปเป็นผงละเอียดสีขาว เมื่อติดไฟแล้วสามารถดับได้ด้วยตัวเอง (Self Extinguish) ทนต่อสภาพกรด-ด่างและน้ำ ไม่ทนความร้อน ต้องมีการเติมสารเติมแต่งก่อนนำไปใช้ งาน ถ้านำมาหลอมขึ้นรูปจะมีความแข็งแต่เปราะ มีสีเหลืองใส และเมื่อเผาไหม้จะได้ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO), ก๊าซบอนไดออกไซด์ (CO₂), ก๊าซไฮโดรเจนคลอไรด์ (HCl) และน้ำ เป็นสารประกอบหลัก นอกจากนี้พีวีซีเรซินสามารถนำมาขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ท่อน้ำพีวีซี ข้อต่อพีวีซี ฉนวนหุ้มสายไฟ ผนังเทียม ฯลฯ แต่พีวีซีไม่สามารถขึ้นรูปได้โดยตรงจะต้องผสมกับสารเติมแต่ง (Additive) อื่นๆ อีกหลายชนิดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ เช่น สารทำให้เสถียร (Stabilizer) สารทำให้อ่อนตัว (Plasticizer) ซึ่งช่วยปรับเปลี่ยน จากพีวีซีแข็งให้เป็นพีวีซีนิ่มได้ เป็นต้น สารต่างๆ ที่นำมาใช้จะมีการผสมให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกันก่อนที่จะนำไปหลอมเพื่อขึ้นรูปต่อไป ซึ่งท่อพีวีซี

¹³ สุภชัย วิสุมิทธิอารีย์รักษ์, "ผลกระทบเขตการค้าเสรีอาเซียนต่ออุตสาหกรรมเม็ดพลาสติกพีวีซี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 18-22.

ก็จำเป็นต้องมีการผสมสารเติมแต่งในกระบวนการขึ้นรูปเพื่อให้สามารถใช้งานได้ตรงกับวัตถุประสงค์การใช้งาน

การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์พีวีซี

ในการเตรียมวัตถุดิบสำหรับขึ้นรูปผลิตภัณฑ์พีวีซีนั้น ผู้ผลิตแต่ละรายจะมีสูตร การผลิตที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสินค้าที่ต้องการผลิต คุณสมบัติที่ต้องการ และ ขึ้นรูปด้วยกระบวนการแบบใด ในทางปฏิบัติสามารถแบ่งขั้นตอนการขึ้นรูปหลักๆ ได้ ดังนี้

สำหรับผงพีวีซีที่มีลักษณะเป็นผงสีขาวจะต้องมีระบบลำเลียงเข้าเครื่องซึ่งนำหน้าก่อนนำมาผสมใช้งาน เช่นเดียวกับสารเติมแต่งอื่นๆ ที่ใช้ในการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ในขั้นตอนการจัดเตรียมวัตถุดิบสำหรับการผลิต (Raw Material Preparation) หลังจากนั้นจะผ่านขั้นตอนการผสม คือการนำผงพีวีซีกับสารเติมแต่งอื่นๆ มารวมกันและเกลี่ยให้ เข้ากันโดยการให้วัตถุดิบเคลื่อนที่คลุกเคล้ากัน จนได้สภาพการผสมที่ต้องการ วัตถุดิบที่ผสมได้ออกมาเรียกว่า “Dry Blend” ในการผสมเพื่อขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ พีวีซีนิยมใช้เครื่องผสมแบบความเร็วรอบสูง (High Speed Mixer) ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องผสมแบบร้อนและแบบเย็น (Hot and Cold Mixer) ในการใช้งานเมื่อจัดเตรียมวัตถุดิบต่างๆ พร้อมแล้วจะนำมาผสมให้ เข้ากันด้วยเครื่องผสมแบบร้อนที่มีใบกวนอยู่ในถังผสม และหมุนด้วยความเร็ว รอบสูงทำให้ของผสมเคลื่อนไหวเหมือนของเหลว ด้วยความเร็วของผสมที่ กระแทกกับผนังของถังจะทำให้เกิดความร้อนเนื่องจากแรงเสียดสีขึ้นอย่างมาก หลังจากผสมเข้ากันเสร็จแล้วจะส่งไปยังถังผสมเย็นเพื่อลดอุณหภูมิลงก่อนนำไป หลอมขึ้นรูป ในขั้นตอนการผสมนั้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญซึ่งจะส่งกระทบผลโดยตรงกับ คุณภาพของผลิตภัณฑ์พีวีซีที่จะผลิต ในการผสมต้องให้ผงพีวีซีผสมเข้ากับสาร เติมแต่งต่างๆ ให้เป็นเนื้อเดียวกันมากที่สุดและมีลักษณะแห้ง ร่วน เพื่อให้ สามารถลำเลียงไปใช้งานในขั้นตอนต่อไปได้ ปัจจัยหลักที่ต้องพิจารณาในขั้นตอน การผสม 3 ปัจจัย คือ

1. อุณหภูมิที่ใช้ผสม (Mixing Temperature)

อุณหภูมิที่ใช้ต้องมีความเหมาะสมในการผสมให้เข้ากันของผงพีวีซีกับ สารเติมแต่งอื่นๆ เช่น การผสม Plasticizer เพื่อให้ผงพีวีซีดูดซับได้ ดีต้องใช้อุณหภูมิ 80 °C ขึ้นไป และในการผสมต้องมีการควบคุมไม่ให้อุณหภูมิสูงเกินไปจนทำให้พีวีซีเริ่มไหม้หรือหลอมตัวในถังผสม

2. ความเร็วรอบของใบกวนผสม (Mixing Speed)

ความเร็วรอบของใบกวนผสมจะสัมพันธ์กับเวลาที่ใช้ในการผสม คือ ถ้าความเร็วรอบสูงจะใช้เวลาในการผสมสั้น ทำให้สามารถประหยัด เวลาในการผสม ลดการใช้พลังงานได้ และช่วยเพิ่ม Out Put ได้แต่ควรระวังหากใช้ความเร็วรอบสูงเกินไป ความร้อนจากการเสียดสี อาจทำให้ผงพีวีซีที่ได้รับความร้อนสูงขึ้นเกิด

การหลอมภายใน อุปกรณ์ได้ ดังนั้นการเลือกใช้ความเร็วรอบต้องคำนึงถึงผลที่ทำให้การ ผสมเกิดขึ้นอย่าง สมบูรณ์

3. ขั้นตอนการเติมวัตถุดิบ (Mixing Step)

ลำดับขั้นตอนการเติมของผสมที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของวัตถุดิบนั้นๆ เช่น Plasticizer ควรเริ่มผสมที่อุณหภูมิ 80 °C ขึ้นไป เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อความเข้ากันของส่วนผสม หลังจากนั้นจะเป็น การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์พีวีซีเพื่อนำมาใช้งาน เกิดขึ้นต่อเนื่องจากขั้นตอนการ หลอมตัวของพีวีซีให้เป็นของ ไหลจากเครื่องนวดแล้วสามารถนำมาผ่านลูกกลิ้งรีด ขึ้นรูปเป็นแผ่นพลาสติกพีวีซี หรือจากเครื่องอัดรีด แล้วไหลผ่านหัวตายน์ (Die) เพื่อขึ้นชิ้นงานเป็นรูปต่างๆ หรือฉีดเข้าไปในแม่แบบ (Mould) เพื่อขึ้นรูป ชิ้นงาน ได้เช่นกัน ซึ่งกระบวนการขึ้นรูปของท่อพีวีซินั้นจะเป็นการหลอมเหลวพีวีซีด้วยเครื่องอัด รีด แล้ว ดันออกมาให้ไหลผ่านหัวตายน์ในขนาดต่างๆ พร้อมกับการลดอุณหภูมิของพีวีซีให้ลดลงจนเย็นตัวเป็นท่อ และตัดเป็นท่อน ๆ ตามขนาดมาตรฐานก่อนจัดจำหน่าย

2.4.2 ประเภทของท่อพีวีซี

ประเภทท่อพีวีซีแข็ง¹⁴

1.ท่อพีวีซีสำหรับใช้เป็นท่อน้ำดื่ม ผลิตตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ มอก. 17-2532 มีสีฟ้า เหมาะสำหรับใช้เป็นท่อประปา ท่อส่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ท่อรับความดันสูง และสามารถนำไปใช้ เป็นท่อระบายน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูลในอาคารบ้านเรือนได้อีกด้วย ท่อชนิดต่อด้วยน้ำยาประสานท่อ มีขนาด ตั้งแต่ 18 มม.(1/2 นิ้ว) ถึง 600 มม.(24 นิ้ว)

2.ท่อพีวีซีสำหรับใช้ในงานอุตสาหกรรม ผลิตตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ มอก. 999-2533 มีสีเทา เหมาะสำหรับใช้เป็นท่อส่งสารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรม ท่อสำหรับงานชลประทาน และท่อ ระบายน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล มีขนาดตั้งแต่ 15 มม.(3/8 นิ้ว) ถึง 600 มม.(24 นิ้ว)

3.ท่อพีวีซีสำหรับใช้งานร้อยสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ ผลิตตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ มอก. 216-2524 มีสีเหลือง เหมาะสำหรับใช้เป็นท่อย่อยสายไฟฟ้า และสายเคเบิลโทรศัพท์ ผลิตตั้งแต่ ขนาดตั้งแต่ 15 มม.(3/8 นิ้ว) ถึง 100 มม.(4 นิ้ว)

¹⁴ ท่อน้ำไทย, "ผลิตภัณฑ์ท่อน้ำไทย" [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

ประเภทข้อต่อพีวีซีแข็ง

1. ข้อต่อพีวีซีสำหรับใช้กับท่อรับความดัน ผลิตตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ มอก.1131-2535 เหมาะสำหรับใช้งานกับท่อรับความดันสูงเพื่อการอุปโภค บริโภค และระบบท่อที่ใช้ในงานอุตสาหกรรมและการชลประทาน
2. ข้อต่อพีวีซีสำหรับใช้กับท่อระบายน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล เหมาะสำหรับใช้งานกับท่อระบายน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูลในอาคารบ้านเรือน ระบบระบายอากาศ
3. ข้อต่อพีวีซีสำหรับใช้กับท่อร้อยสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ มีสีเหลืองเหมาะสำหรับใช้งานกับท่อระบบร้อยสายไฟฟ้า และสายโทรศัพท์ทั้งในและนอกอาคาร
4. ข้อต่อพีวีซีสำหรับใช้กับท่อเกษตรและรับความดันต่ำ มีสีเทา เหมาะสำหรับใช้ในงานระบบท่อการเกษตร และระบบท่อที่มีความดันไม่สูงมากนัก

ประเภทท่อพีวีซีอ่อน

1. ข้อต่อพีวีซีอ่อน(สายยาง) มีผลิต 3 ชนิด คือ ท่ออ่อนในใส ท่ออ่อน 2 ชั้น(สีเขียวดำ) และท่ออ่อน 2 ชั้น(สีฟ้าใส) สำหรับใช้เป็นท่อส่งหรือรดน้ำต้นไม้ในสวน ไร่นา และใช้ในอาคารบ้านเรือน
2. ท่อดูดน้ำพีวีซี สำหรับใช้เป็นท่อดูดน้ำหรือสูบน้ำเข้าไร่นา ไร่สวน และเป็นท่อดูดของเหลวประเภทงานหนัก ๆ เช่น ท่อดูดอุจจาระ เป็นต้น
3. ท่อดูดอากาศพีวีซี สำหรับใช้เป็นท่อดูดอากาศ ควันตามโรงงานอุตสาหกรรมและอาคารบ้านเรือน นอกจากนี้ยังใช้เป็นท่อส่งแอร์ได้ดียิ่งด้วย
4. ท่ออ่อนเสริมด้ายถัก สำหรับใช้เป็นท่อส่งก๊าซตามอาคารบ้านเรือน เป็นท่อลมรับความดันสูง

2.4.3 อุปสงค์ อุปทานและสภาพการแข่งขันท่อพีวีซี

2.4.3.1 อุปสงค์ท่อพีวีซี

ปริมาณความต้องการการใช้ท่อพีวีซีในโลกในปี ค.ศ.2018 เท่ากับ 20.4 ล้านตัน ด้วยอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 3.9 โดยทวีปที่มีการใช้งานมากที่สุดคือเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ 9.2 ล้านตัน รองลงมาคือทวีปอเมริกาเหนือที่ 2.8 ล้านตัน และลำดับที่ 3 คือ **Indian Subcontinent** เท่ากับ

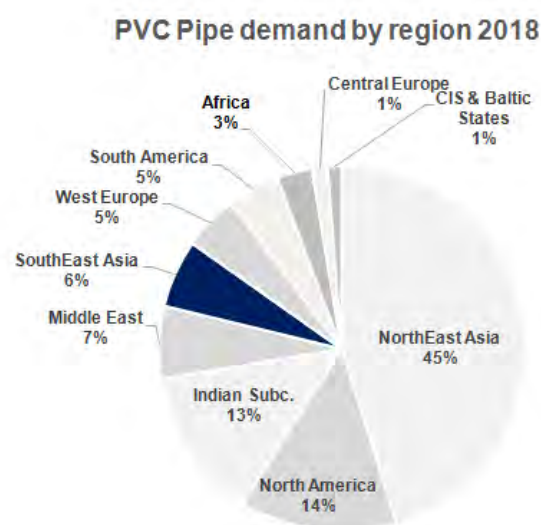
2.7 ล้านตัน ซึ่งประเทศหลัก ๆ คือประเทศจีน อเมริกาและอินเดีย อย่างไรก็ตามทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่ากับ 1.2 ล้านตัน

ตารางที่ 2 อุปสงค์ท่อพีวีซีแบ่งตามภูมิภาค

หน่วย : พันตัน

	2014	2015	2016	2017	2018
North America	2,392	2,384	2,521	2,680	2,848
South America	1,056	956	915	944	946
West Europe	952	950	959	975	989
Central Europe	248	236	246	258	280
CIS & Baltic States	157	148	196	215	254
Africa	629	644	620	617	633
Middle East	1,254	1,282	1,255	1,293	1,308
Indian Subcontinent	2,020	2,163	2,398	2,446	2,712
NorthEast Asia	7,951	8,067	8,147	8,901	9,210
SouthEast Asia	1,008	1,059	1,158	1,190	1,224
WORLD	17,666	17,889	18,417	19,519	20,404

ที่มา : IHS Markit

อุปสงค์ของท่อพีวีซีของโลกในปี ค.ศ.2018 เท่ากับ 20.4 ล้านตัน

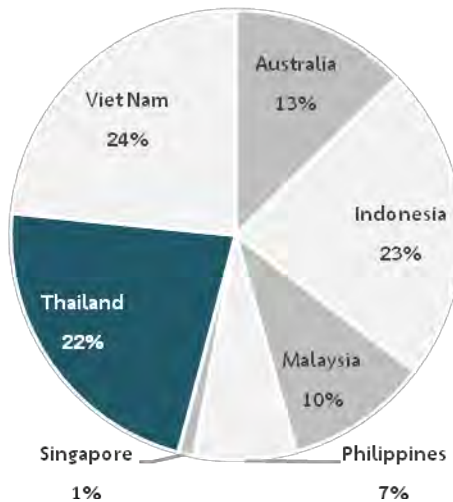
ตารางที่ 3 อุปสงค์ท่อพีวีซีแบ่งตามประเทศ

หน่วย : พันตัน

	2014	2015	2016	2017	2018
Australia	134	126	144	153	155
Indonesia	217	234	248	262	278
Malaysia	120	125	130	125	126
Philippines	75	75	87	87	90
Singapore	14	13	14	13	14
Thailand	259	281	289	273	275
Viet Nam	189	206	248	277	287
Southeast Asia	1,008	1,059	1,158	1,190	1,224

PVC Pipe demand by country in South East Asia 2018

PVC Pipe demand by Country 2018

อุปสงค์ท่อพีวีซีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ.2018 เท่ากับ 1.2 ล้านตัน

ปริมาณความต้องการการใช้ท่อพีวีซีทวิเปอเซียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ.2018 เท่ากับ 1.2 ล้านตัน ด้วยอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 4.6 โดยประเทศที่มีการใช้งานมากที่สุดคือประเทศอินโดนีเซียเท่ากับ 287 พันตัน รองลงมาคือประเทศอินโดนีเซียที่ 278 พันตัน และลำดับที่ 3 คือประเทศไทยเท่ากับ 275 พันตัน

อย่างไรก็ดีปริมาณความต้องการการใช้ท่อพีวีซีในประเทศไทยแบ่งเป็น ภาคก่อสร้างอาคารและที่อยู่อาศัยร้อยละ 50 ภาคก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ร้อยละ 35 และภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 15 ตามลำดับ

2.4.3.2 อุปทานท่อพีวีซี

จากอุปสงค์ในประเทศไทยดังกล่าว มีผู้ผลิตในประเทศมากกว่า 10 ราย โดยมีผู้ผลิตรายใหญ่ 2 ราย มีส่วนแบ่งการตลาดมากกว่าร้อยละ 60 โดยมีอัตราการใช้กำลังการผลิตเพียงร้อยละ 50 ดังนั้นกำลังการผลิตที่ยังมีมากกว่าความต้องการ ทำให้การเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดจึงเป็นเป้าหมายหลักของผู้ผลิตทุกราย

ตารางที่ 4 อุปทานท่อพีวีซีแบ่งตามผู้ผลิตในประเทศไทย

ลำดับ	บริษัทผู้ผลิต	ตราสินค้า	กำลังการผลิต (ตันต่อปี)	ส่วนแบ่งการตลาด	อัตราการใช้กำลังการผลิต
1	บริษัท นวพลาสติกอุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด		160,000	35%	68%
2	บริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด		147,000	23%	48%
3	บริษัท ไทยพลาสติกโปรดักส์ จำกัด		37,000	5%	40%
4	บริษัท วอเตอร์ ไพพ์ จำกัด		35,000	6%	57%
5	บริษัท ควอลิตี้ ไพพ์ จำกัด		32,000	6%	56%
6	บริษัท บางกอกไพบูลย์ไพพ์ จำกัด		21,500	3%	40%
7	บริษัท บีเอสซี ไพพ์ (กรุงธน) จำกัด		17,500	3%	54%
8	บริษัท ไทยวินเทค (2002) จำกัด		15,600	2%	48%
9	บริษัท บอร์นไพพ์ จำกัด		17,000	2%	44%
10	บริษัท อริยะรุ่งเรือง จำกัด		11,000	2%	64%
	อื่น ๆ		60,000	6%	32%
รวม			555,000		

2.4.3.3 สภาพการแข่งขันและความผันผวนของราคาวัตถุดิบ

ตลาดสินค้าท่อพีวีซีเป็นตลาดผู้แข่งขันน้อยราย (Oligopoly) โดยผู้ผลิตในประเทศไทยมีผู้ผลิตรายใหญ่ 2 รายคือ บริษัท นวพลาสติกอุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด ในเครือบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และ บริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด โดยสองผู้ผลิตรายใหญ่นี้มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันมากกว่าร้อยละ 60 ของอุปสงค์ในประเทศไทย และมีรายได้แต่ละบริษัทต่อปีเกิน 1,000 ล้านบาท โดยทั้ง 2 บริษัทมีการซื้อวัตถุดิบในรูปผงพีวีซีจาก 2 บริษัทใหญ่ในไทยซึ่งเป็นอุตสาหกรรมปิโตรเคมีที่มีการใช้เงินลงทุนสูง ซึ่งเป็นคู่แข่งทางตรงกัน คือ บริษัท ไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทในกลุ่มบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทในกลุ่ม ปตท. ดังนั้นสภาพการณ์ดังกล่าวทั้ง บริษัท นวพลาสติกอุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด ในเครือบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และ บริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด จะมีการแข่งขันโดยตรงชัดเจน ซึ่งเป็นการแบ่งกลุ่มตั้งแต่ผู้ผลิตวัตถุดิบหลักผงพีวีซี และผู้ผลิตท่อ ไม่มีการซื้อวัตถุดิบข้ามเครือข่ายธุรกิจกัน จากโครงสร้างการแข่งขันดังกล่าวผู้ผลิตท่อพีวีซีซึ่งลักษณะของสินค้าในตลาดอาจเหมือนกันและสามารถใช้ทดแทนกันได้ตามมาตรฐานอุตสาหกรรมไทย ดังนั้นหากคู่แข่งรายใดเปลี่ยนแปลงราคาขายที่สูงกว่า ส่วนแบ่งการตลาดจะเสียไปทันที ตามกลไกอุปสงค์อุปทาน

ตารางที่ 5 โครงสร้างการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่อพีวีซีในห่วงโซ่คุณค่า

ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผงพีวีซี	ผู้ผลิตท่อพีวีซี	ตัวแทนจำหน่าย	ผู้บริโภค
<p>แข่งขันโดยผู้ผลิต 2 ราย</p> <p>มีการแข่งขันโดยอ้างอิงราคาตลาดโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> - บริษัท ไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) - บริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน) 	<p>แข่งขันโดยผู้ผลิตมากกว่า 10 ราย</p>	<p>ได้รับโปรโมชั่นจากผู้ผลิตในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนลดตามปริมาณการสั่งซื้อ - ส่วนลดเงินสด 	<p>กำหนดเพดานราคาไม่เกินราคาประกาศ</p> <p>เท่ากันทุกตราสินค้าด้วยมาตรฐานเดียวกัน</p>
มีการแข่งขัน	มีการแข่งขัน	มีการแข่งขัน	ถูกกำกับโดยภาครัฐ

อย่างไรก็ดีผู้ผลิตท่อพีวีซีซึ่งได้มีการกำหนดราคาอ้างอิงของท่อแต่ละขนาดไว้ ดังตัวอย่างด้านล่าง โดยจะยกตัวอย่างราคาอ้างอิงบริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด

ท่อพีวีซีแข็งแรงแบบท่อบลายนธรรมดา uPVC PIPE WITH BOTH PLAIN END	ชื่อขนาด NOMINAL SIZE mm (in.)	ราคาต่อท่อน (บาท) UNIT PRICE (BATH)			จำนวนท่อน/มัด PIECES/PAK	ค่าน้ำมันปลาย ท่อบลายน (บาท) BELL CHARGE PER PICES (BATH)
		ชั้นคุณภาพ CLASS 5	ชั้นคุณภาพ CLASS 8.5	ชั้นคุณภาพ CLASS 13.5		
 <p>ชั้นคุณภาพ 13.5 ชั้นคุณภาพ 8.5 ชั้นคุณภาพ 5</p> <p>มอก. 17-2532 ขนาดตั้งแต่ 18 (1/2") - 600 (24")</p>	18 (1/2")	-	42.-	53.-	25	1.-
	20 (3/4")	-	53.-	64.-	25	1.-
	25 (1")	-	70.-	101.-	20	2.-
	35 (1 1/4")	66.-	87.-	132.-	10	2.-
	40 (1 1/2")	80.-	114.-	170.-	10	2.50
	55 (2")	120.-	180.-	260.-	10	3.-
	65 (2 1/2")	195.-	285.-	430.-	-	4.-
	80 (3")	265.-	395.-	600.-	-	5.-
	100 (4")	425.-	640.-	965.-	-	6.-
	125 (5")	650.-	965.-	1,455.-	-	8.-
  <p>มอก. 17-2532 ขนาดตั้งแต่ 18 (1/2") - 600 (24")</p>	150 (6")	905.-	1,355.-	2,050.-	-	18.-
	200 (8")	1,355.-	2,180.-	3,485.-	-	35.-
	250 (10")	1,950.-	3,155.-	5,245.-	-	50.-
	300 (12")	2,735.-	4,450.-	7,435.-	-	70.-
	350 (14")	3,955.-	6,415.-	9,770.-	-	90.-
	400 (16")	5,085.-	8,250.-	12,565.-	-	100.-
	450 (18")	7,213.-	11,667.-	17,753.-	-	-
	500 (20")	8,800.-	14,267.-	21,687.-	-	-
600 (24")	12,820.-	20,887.-	31,807.-	-	-	

และอีกตัวอย่างของบริษัท นวพลาสติกอุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด

ชนิดปลายเรียบ (Plain End)

01

ชนิดบานหัว (End Socket)

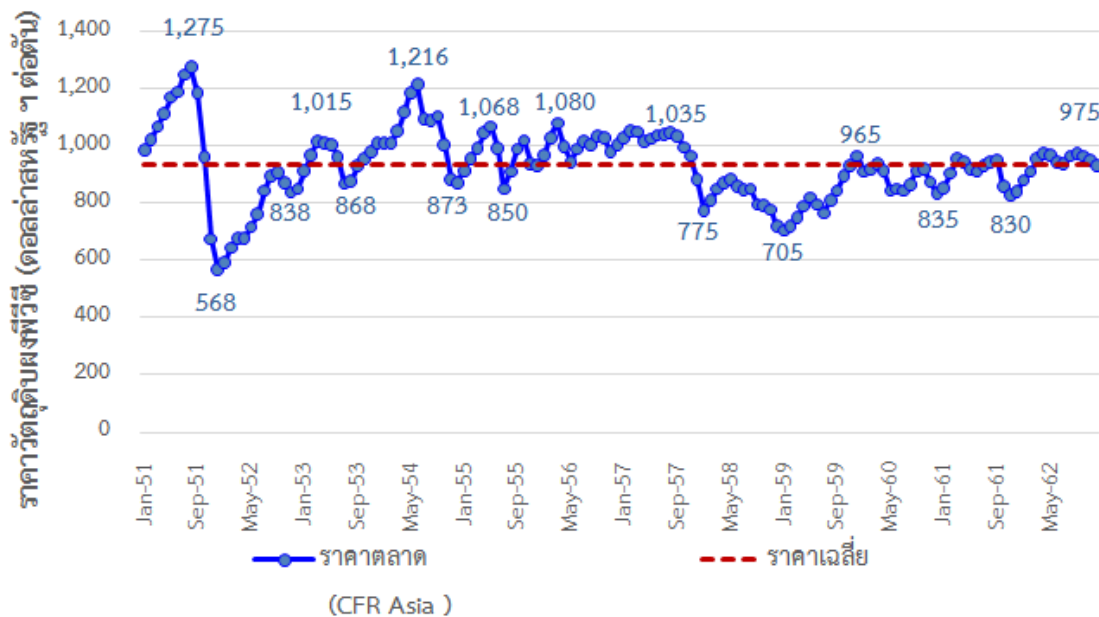
02

ชื่อขนาด มม.(นิ้ว) Nominal size mm.(in.)	ราคาต่อท่อน (บาท) Unit Price (baht)			จำนวนท่อน/มัด Pieces/Bundle	ค่าแรงบนปลายท่อน (บาท/ท่อน) Bellcharge (baht/pc.)
	ชั้นคุณภาพ 5 Class 5	ชั้นคุณภาพ 8.5 Class 8.5	ชั้นคุณภาพ 13.5 Class 13.5		
18 (1/2")	-	42.00	53.00	25	1.00
20 (3/4")	-	53.00	64.00	25	1.00
25 (1")	-	70.00	101.00	25	2.00
35 (1 1/4")	66.00	87.00	132.00	10	2.00
40 (1 1/2")	80.00	114.00	170.00	10	2.50
55 (2")	120.00	180.00	260.00	10	3.00
65 (2 1/2")	195.00	285.00	430.00	-	4.00
80 (3")	265.00	395.00	600.00	-	5.00
100 (4")	425.00	640.00	965.00	-	6.00
125 (5")	650.00	965.00	1,455.00	-	8.00
150 (6")	905.00	1,355.00	2,050.00	-	18.00
200 (8")	1,355.00	2,180.00	3,485.00	-	35.00
* 250 (10")	1,950.00	3,155.00	5,245.00	-	50.00
* 300 (12")	2,735.00	4,450.00	7,435.00	-	70.00
* 350 (14")	-	6,415.00	-	-	90.00
* 400 (16")	5,085.00	8,250.00	12,565.00	-	100.00

จากข้อมูลจะเห็นว่าด้วยมาตรฐานและขนาดเดียวกัน ผู้ผลิตท่อพีวีซีได้ถูกกำหนดราคาขายอ้างอิงที่เท่ากันถึงลูกค้าปลายทาง ทำให้ผู้ผลิตต้องแข่งขันกันด้วยโปรโมชั่นให้ผู้แทนจำหน่ายและต้นทุนการผลิต ซึ่งหากพิจารณาราคาคาวัดดูดิบหลักที่ใช้ในการผลิตท่อพีวีซีในอดีตตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา เศรษฐกิจมีความผันผวนส่งผลต่ออุตสาหกรรมทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมเกษตร กำลังซื้อของประชาชนก็ถูกกระทบไปด้วย ดังนั้นราคาคาวัดดูดิบพีวีซีซึ่งมีปริมาณความ

ต้องการเติบโตตามจีดีพี ของประเทศจึงมีความผันแปรไปด้วย นอกจากผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศแล้ว ผลกระทบจากต่างประเทศก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากวัตถุดิบผงพีวีซีเป็นวัตถุดิบหลักเป็นผลิตภัณฑ์พื้นฐานที่มีการค้าขายระหว่างประเทศ จึงเกิดความไม่สอดคล้องในเรื่องราคาขายและต้นทุนการผลิตสำหรับผู้ผลิตท่อพีวีซี ซึ่งสามารถแสดงราคาในอดีตสำหรับวัตถุดิบตามข้อมูลดังนี้

บทที่ 3

เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยราคาในธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทยกับต่างประเทศ

ตามระบบเศรษฐกิจที่เสรีและเป็นธรรมนั้น ราคาสินค้าและบริการควรจะเป็นไปตามกลไกการตลาด โดยขึ้นกับอุปสงค์และอุปทานของสินค้าและบริการนั้น ๆ การที่มีกลไกหรือมาตรการใดที่ทำให้กลไกตลาดบิดเบือนไป ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตหรือผู้บริโภค ก็จะเป็นการขัดกับหลักระบบเศรษฐกิจที่เสรีและเป็นธรรม ดังนั้น รัฐจึงไม่ควรเข้าแทรกแซงทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เช่น กำหนดราคาจำกัดปริมาณ ประกันราคา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์การเข้าแทรกแซงทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อประโยชน์ของผู้ผลิต ผู้บริโภค เช่น ป้องกันการผูกขาด ป้องกันการกักตุนสินค้าหรือขึ้นราคาเกินควร ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรง รัฐอาจจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซง ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะจำเป็นการกำหนดเพดานราคาสินค้า จำกัดการส่งออกสินค้า เป็นต้น

3.1 ความนำ

มาตรการควบคุมราคาสินค้าและบริการเป็นมาตรการที่รัฐบาลในหลาย ๆ ประเทศใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าแทรกแซงกลไกตลาด โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากราคาที่สูงผิดปกติของสินค้าและบริการ ในอดีตช่วงสงครามโลก เกิดการกักตุนสินค้าทำให้สินค้าขาดแคลน พ่อค้าฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าอย่างมาก รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาควบคุมเพื่อบรรเทาภาระความเดือดร้อนของประชาชน ในทางกลับกันรัฐอาจมีการกำหนดราคาขั้นต่ำเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม เช่น ข้าว มันสำปะหลัง หรือยางพารา เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถมีรายได้มากพอมาจุนเจือครอบครัว โดยไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน

ปัจจุบันมาตรการควบคุมราคานี้ได้ถูกยกเลิกใช้ในหลาย ๆ ประเทศ เนื่องจากขัดกับหลักการค้าโลกและอาจส่งผลเสียในระยะยาว หากมีการใช้มาตรการที่แทรกแซงกำหนดเพดานราคามากเกินไป ผู้ผลิตไม่อาจอยู่รอดได้เนื่องจากราคาขายไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไป หรือในทางกลับกันผู้บริโภคอาจรับภาระมากเกินไปหากต้นทุนการผลิตสินค้าลดลง

จากความก้าวหน้าในปัจจุบันทำให้โลกปัจจุบันมีการค้าขายในวงกว้างไร้พรมแดน มีการติดต่อค้าขายกันได้ไกลมากขึ้น ขนส่งข้ามทวีป ซื้อขายกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง การค้าที่เคยมีการผูกขาดนั้นก็ลดลงน้อยลงด้วยการที่ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น การแข่งขันทางการค้าด้วยกลไกตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับระบบเศรษฐกิจที่เสรีและเป็นธรรม มาตรการควบคุมราคาสินค้าของรัฐจึงขัดกับหลักการดังกล่าว อย่างไรก็ตามไม่มีตลาดการแข่งขันที่สมบูรณ์ รัฐจึงมีการปรับเปลี่ยนนโยบายจากการควบคุมราคาเป็นการกำกับดูแลราคาสินค้าเพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบ หรือค้ากำไรเกินควร

โดยมาตรการควบคุมของรัฐ อาจเป็นการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อมาควบคุมราคาสินค้าด้วยการตรวจสอบราคาสินค้าโดยเฉพาะ หรือใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการแข่งขันซึ่งมีผลเป็นการดูแลให้ระดับราคาสินค้าเป็นไปตามกลไกราคา ไม่ให้เกิดการเอาเปรียบผู้บริโภคซึ่งได้มีการตรากฎหมายป้องกันการผูกขาดหรือกฎหมายแข่งขันทางการค้ามานาน และใช้บังคับในประเทศต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน แต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมและเกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยใช้กลไกตลาด ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้นในแง่ของคุณภาพ ราคาและการบริการ

สำหรับสินค้าทอพีวีซีที่มีการค้าขายในประเทศนั้น ในปัจจุบันภาครัฐได้เข้ามากำกับ 2 ส่วน โดยส่วนแรกนั้นใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 ควบคุมเพดานราคาขายปลีกถึงผู้บริโภค เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคมิให้ได้รับความเดือดร้อนจากราคาสินค้าที่มีความผันผวนในตลาดเมื่อกลไกตลาดไม่เป็นไปตามปกติ โดยต้องเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการครองชีพคือสินค้าที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทั้ง 4 ได้แก่ อาหาร ยา ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งสินค้าทอพีวีซีเป็นหนึ่งในวัสดุที่ใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัย ภาครัฐจึงใช้มาตรการควบคุมราคาเพื่อแทรกแซงกลไกตลาด ส่วนต่อมาภาครัฐยังมีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ที่ปล่อยให้กลไกตลาดทำงานแต่มีการกำหนดข้อห้ามในการทำการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมไว้กว้างๆ โดยประกอบไปด้วย การห้ามใช้อำนาจเหนือตลาดที่กระทบต่อการแข่งขัน ห้ามทำการตกลงท่ามกลางธุรกิจที่ก่อให้เกิดการแข่งขันไม่เป็นธรรม การป้องกันการควบรวมกิจการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการแข่งขันในตลาด การห้ามใช้อำนาจเหนือตลาดที่กระทบต่อการแข่งขัน (Abuse of dominant market power) ที่ทำให้ธุรกิจเกิดการผูกขาดหรือธุรกิจที่มีอำนาจเหนือตลาด ใช้อำนาจในการควบคุมตลาดของตนโดยผู้วิจัยได้นำกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและเวียดนามมาเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างต่อไป

3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีตลาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่ทั้งในด้านอุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรม ระบบของการแข่งขันภายใต้การทำงานของกลไกตลาดและรัฐจะเข้ามาบีบบทบาทเพื่อแทรกแซงน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น แม้ว่าในอดีตประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมราคาจำหน่ายปลีกสินค้า แต่ก็ได้มีการยกเลิกการบังคับใช้ไป เนื่องจากในอดีตทำให้ได้รับบทเรียนว่าการแทรกแซงกลไกตลาดด้วยการควบคุมราคามักจะประสบความสำเร็จน้อยกว่าความล้มเหลวมากกว่าความสำเร็จ และมักก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบตามมามากมาย อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม และโครงสร้างการแข่งขันในตลาดของสินค้านั้นๆ เป็นอย่างมาก ทำให้ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกายกเลิกแก้ปัญหาด้วยการควบคุมราคาเพื่อกำหนดราคาจำหน่ายปลีกสินค้าและบริการ และ

ใช้กลไกตลาดเป็นตัวขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยบางครั้งมีการใช้กลไกตลาดร่วมกับการเข้ามาแทรกแซงโดยวิธีอื่นที่ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค เช่น การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ผลิตและผู้บริโภค การจ่ายเงินค่าสินค้าส่วนหนึ่งให้แก่ผู้บริโภคเพื่อลดภาระผู้บริโภค เป็นต้น

ตัวอย่างของบทเรียนในอดีตที่เกิดจากการควบคุมราคาสินค้า ในประเทศสหรัฐอเมริกาและแนวคิดในการแทรกแซงกลไกราคาในปัจจุบัน

3.2.1 The Emergency Price Control Act of 1942

กฎหมาย The Emergency Price Control Act (EPCA)¹⁵ ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เคยมีในอดีต ซึ่งได้มีการจัดตั้งสำนักงานการบริหารราคาขึ้น (the Office of Price Administration หรือ OPA) เป็นกฎหมายที่ตราโดยรัฐบาลกลาง เพื่อกำหนดเพดานราคาสำหรับสินค้าและค่าเช่าในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1939-1945) โดยกฎหมายฉบับนี้เข้ามาช่วยรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจคุ้มครองผู้มีรายได้น้อย ป้องกันการเก็งกำไรในราคาสินค้าหรือค่าเช่า ขจัดการค้ากำไรเกินควร การกักตุน และการกระทำอื่น ๆ ที่เป็นการปั่นป่วนตลาดในช่วงของภาวะสงครามได้เป็นอย่างดี ซึ่งภายหลังรัฐบาลได้มีนโยบายค่อย ๆ ลดชนิดของสินค้าที่ควบคุมลงเรื่อย ๆ จนก่อนกฎหมายสิ้นสุดลง สินค้าที่ถูกควบคุมเหลือเพียงไม่กี่ชนิด อย่างไรก็ตามเมื่อสภาวะฉุกเฉินได้ยุติลงเข้าสู่สภาวะปกติ ก็ได้มีการยกเลิกมาตรการควบคุมราคาคงกล่าวลงเพราะฝ่ายรัฐเองก็เห็นว่า เป็นการไม่เป็นธรรมที่ภาครัฐเข้ามาเอาเปรียบประชาชนในการค้าขาย โดยได้ปล่อยให้กลไกราคาทำงานเพื่อกำหนดราคาสินค้า เพราะได้รับบทเรียนจากการควบคุมราคาสินค้าในอดีต และความเชื่อในเรื่องกลไกราคาเป็นกลไกที่เสริมสร้างประสิทธิภาพมากกว่า อีกทั้งยังไม่เกิดความจำเป็นเร่งด่วนเช่นสภาวะสงครามแต่อย่างใด

โดยสาเหตุของการล้มเหลวในการใช้มาตรการในการควบคุมราคา¹⁶ ได้ดังนี้

ประการแรกคือ รัฐบาลไม่สามารถทราบถึงต้นทุนที่ภาคเอกชนใช้ในการผลิตสินค้าที่ต้องการขายว่ามีความสมเหตุสมผล สะท้อนความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ผลิตเองก็อาจจะไม่สามารถแยกต้นทุนที่แท้จริงของสินค้าแต่ละประเภท เพราะการผลิตในสายการผลิตหนึ่ง อาจได้สินค้าหลายชนิด จนยากแก่การปันส่วนต้นทุนอย่างละเอียด

¹⁵ "The Emergency Price Control Act of 1942: Basic Authority and Sanctions," [Online]. Available from: <https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2118&context=lcp>

¹⁶ อินทัช วิสุทธิแพทย์, "ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะราคาขายปลีกใช้ไก่" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 77-85.

ประการที่สอง เมื่อไม่สามารถแยกต้นทุนที่แท้จริงได้ ผู้ผลิตก็อาจจะมีการขอปรับราคาในเวลาต่อมาได้ไม่สมเหตุสมผล หรือเป็นส่วนหนึ่งกับต้นทุน ซึ่งภาครัฐก็อาจจะอนุมัติในการขอปรับราคาครั้งใหม่หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ด้วยข้อจำกัดเรื่องข้อมูล

ประการที่สาม ทราบว่าภาครัฐไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการติดตามบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ผลิตสามารถหลบเลี่ยงทำให้สินค้ามีราคาจริงแพงขึ้นด้วยเหตุผลที่แตกต่าง ถึงแม้จะมีราคาควบคุมอยู่ก็ตาม เช่น เนื้อสัตว์มีการลดปริมาณหรือคุณภาพของเนื้อสัตว์ลง โดยการเพิ่มส่วนที่เป็นไขมันมากขึ้นโดยราคายังอยู่ในเกณฑ์ควบคุม จึงไม่มีกลไกของภาครัฐใดที่มีประสิทธิภาพพอที่จะไปตรวจสอบในทุกกรณี นอกจากนี้ เนื้อสัตว์ไม่ใช่สินค้าที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการในแต่ละหน่วย (homogeneous) ซึ่งต่างกับสินค้าทองคำ 95 เปอร์เซ็นต์ที่มีมาตรฐานคุณภาพเหมือนกันในท้องตลาด ดังนั้น ผู้ผลิตจึงอาจอ้างได้ว่าระดับราคาขายที่สูงขึ้นนั้นเป็นเพราะคุณภาพที่ดีกว่าได้

ประการที่สี่ การเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตนั้น ไม่ว่าจะเป็น ค่าแรง ค่าเช่า หรือวัตถุดิบ จะส่งผลต่อราคาที่สูงขึ้นของราคาสินค้าที่ซื้อขายกัน ทราบว่าปริมาณความต้องการของสินค้าหนึ่งอย่างมาก การพยายามควบคุมราคาก็ไม่อาจชนะกลไกตลาดได้ รัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็เล็งเห็นถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว ว่าการแทรกแซงกลไกตลาดนั้น ต้องเผชิญกับเงื่อนไขทางการเมืองอย่างมากและส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจ จึงได้มีการยกเลิกมาตรการและกฎหมายที่ให้อำนาจในการควบคุมราคาสินค้าไปในที่สุด การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายไม่สามารถควบคุมได้แท้จริง สามารถควบคุมราคาได้ในช่วงเกิดภาวะเงินเฟ้อในระยะสั้นๆ เท่านั้น แม้แต่นโยบายควบคุมค่าจ้างและราคาสินค้า (wage and price control) ของประเทศสหรัฐอเมริกา เอง

นอกจากนี้ในช่วงสงครามปฏิวัติ (the Revolution War) เคยมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดเพดานราคาสินค้าและค่าจ้าง ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติป้องกันการผูกขาดทางการค้าและการกีดกัน ในปี ค.ศ. 1776 ในพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการกำหนดราคาขั้นสูงของเหล้ารัม ไก่วง ยาสูบ นมสด และมีการกำหนดราคาค่าแรงของแรงงานประเภทต่างๆ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ผ่านรัฐสภา ในวันที่ประธานาธิบดีจอร์จ วอชิงตัน ได้เข้าร่วมสงคราม และต่อมาเมื่อสงครามยุติลงเข้าสู่สภาวะปกติ ก็ได้มีการประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยรัฐสภา (the continental congress) เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1778 และได้ออกประกาศว่า การกำหนดราคาสินค้าไม่เพียงแต่ไม่มีประสิทธิภาพตามที่ควรจะเป็น แต่ยังก่อให้เกิดผลที่ตามมา ซึ่งสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับคนทั่วไปและสร้างความเสียหายต่อสาธารณประโยชน์จึงได้มีการให้คำแนะนำต่อรัฐในการยกเลิกหรือระงับไว้ชั่วคราว

ซึ่งกฎหมายทั้งหมดเกี่ยวกับการควบคุมราคาในกระบวนการผลิต หรือสินค้าต่างๆ หรือข้อบังคับซึ่งได้ใช้บังคับในรัฐเพื่อแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาการควบคุมราคาในอดีต แทนที่จะเป็นการแก้ปัญหา แต่กลับสร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยภาพรวมเป็นอย่างมาก ดังต่อไปนี้

1. การควบคุมราคานำไปสู่การบิดเบือนในระบบตลาด¹⁷

โดยกลไกตลาดแล้วธุรกิจสามารถทำกำไรได้เหมาะสมตามกลไกราคา แต่การควบคุมราคาจะเป็นการจำกัดผู้ประกอบการออกจากการผลิต หรือไม่เป็นการจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่กระบวนการผลิต เนื่องจากควบคุมราคาที่ต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตไม่สามารถควบคุมได้ อาจทำให้บางธุรกิจต้องปิดกิจการเนื่องจากการควบคุมราคา ผลที่ตามมาคือขาดการลงทุนจากภาคเอกชนทั้งผู้ประกอบการในประเทศและต่างประเทศ เงินลงทุนไหลออกจากประเทศไปยังภาคการผลิตต่าง ๆ ที่ไม่ถูกควบคุม ซึ่งเป็นการบิดเบือนในทางเศรษฐกิจ ทำให้กลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่จะจัดสรรทรัพยากรให้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพในภาวะของการควบคุมราคา เพราะการควบคุมราคาจะทำให้เกิดการเสียสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน

2. ในภาวะปกติความขาดแคลนก็เป็นเหตุการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นและไม่อาจตรวจพบในเวลา ที่ราคาเพิ่มสูงขึ้น เพราะธุรกิจไม่ได้จูงใจในการทำกำไรสูงขึ้นด้วยการเพิ่มผลผลิตเท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อมีการควบคุมราคา กำไรของผู้ประกอบการจะลดลงหรืออาจขาดทุน จะทำให้ผู้ประกอบการต้องการเสนอขายให้กับผู้ที่ให้ราคาสูงที่สุดชดเชยกับความเสี่ยงที่ลงทุนไป ความขาดแคลนสินค้าในตลาดก็จะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น อีกทั้งในอดีตที่ผ่านมาภาครัฐก็ไม่สามารถป้องกันการขาดแคลนที่เกิดขึ้นจากการควบคุมราคา ในการเพิ่มอุปทานในตลาดให้ทันเวลา

3. การควบคุมราคาจะป้องกันผลกำไรที่มากเกินไปของผู้ประกอบการ แต่ในทางธุรกิจผลกำไรที่มากจะเป็นแรงจูงใจต่อนักลงทุนภาคเอกชนที่ดึงดูดการลงทุนให้เกิดขึ้นในธุรกิจเหล่านั้น ดังนั้นการควบคุมราคาจะทำให้เกิดบิดเบือนการลงทุน ไปยังธุรกิจอื่นหรือต่างประเทศที่ไม่มีการควบคุมราคาสินค้า ทั้งยังเป็นการทำลายระบบหลักการของตลาดเสรีได้

4. มาตรการควบคุมราคาอาจได้รับความนิยมสำหรับผู้บริโภค แต่จะเป็นการลดปริมาณผลผลิต หรือกิจกรรมทางการตลาดในทางอ้อม ทั้งยังเป็นการลดแรงจูงใจในการประกอบธุรกิจของผู้ผลิต ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศที่ไม่ดีต่อการลงทุน และทำลายความเชื่อมั่นของนักลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศ ทำให้หลักการดังกล่าวได้ถูกปฏิเสธจากนานาอารยประเทศ

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 80

นอกจากนี้การควบคุมราคายังสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำลายโครงสร้างของธุรกิจที่ถูกควบคุมให้อยู่ห่างไกลจากตลาดแข่งขันโดยสมบูรณ์ และอาจนำไปสู่การผูกขาดในที่สุด เกิดการปิดตัวของหลายบริษัททำให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เป็นต้น

แม้จะมีประวัติศาสตร์อันน่าวิตกในเรื่องของการควบคุมราคา แต่รัฐบาลก็ได้มีการดำเนินการตามที่ได้เคยปฏิบัติเรื่อยมา ในการแก้ปัญหาราคาสินค้าด้วยการควบคุมราคา ในบางกรณีรัฐบาลได้ช้อนนโยบายเหล่านี้ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยตัวอย่างของผลกระทบอันเกิดจากการควบคุมราคาสินค้า อาทิ

กรณี การควบคุมราคายาตามใบสั่งแพทย์ในปี ค.ศ. 1990

การควบคุมราคายาตามใบสั่งแพทย์ ประชาชนบางส่วนสนับสนุนนโยบายโดยเรียกร้องให้รัฐบาลกลางทำสัญญาโดยตรงกับผู้ผลิตยา เพื่อซื้อยาสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในโครงการประกันสุขภาพในราคาที่กำหนดโดยรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ภายใต้โครงการประกันสุขภาพของรัฐบาล แม้เจตนารมณ์ดีที่จะช่วยลดภาระผู้บริโภค แต่การควบคุมจะเป็นผลร้ายในระยะยาวต่อการรักษาสุขภาพในอนาคต เพราะเมื่อรัฐกำหนดระดับราคาที่ต่ำกว่าราคาที่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยาออกจากธุรกิจเหล่านี้ไป เพื่อที่แสวงหาผลตอบแทนที่ดีกว่า อีกทั้งการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อรักษาสุขภาพจะน้อยลง เพราะขาดแรงจูงใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะสร้างปัญหาในระยะยาวได้

ในปี ค.ศ. 1990 รัฐบาลกลางได้ออกกฎหมายเพื่อกำหนดราคายาที่รัฐบาลจะจ่ายผ่านโครงการประกันสุขภาพของรัฐบาล ซึ่งมีกฎระเบียบหลากหลายในยาประเภทต่างๆ ในบางกรณีโครงการประกันสุขภาพของรัฐบาลมีสิทธิที่จะจ่ายไม่เกินกว่า ราคาที่ต่ำสุดที่บริษัทยาคิดค่าใช้จ่ายจากลูกค้ารายอื่นๆ แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลไม่สามารถควบคุมการส่งจ่ายยาของแพทย์ได้ ดังนั้นรัฐก็ไม่สามารถควบคุมประสิทธิภาพที่จะทำให้ผู้ป่วยได้รับราคายาที่ต่ำที่สุดได้

กรณี การควบคุมราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในปี ค.ศ. 1970

เมื่อรัฐบาลสหรัฐได้ควบคุมราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1970 เกิดสภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ผู้ประกอบการไม่มีน้ำมันเพื่อจำหน่าย เกิดการเข้าคิวที่สถานีบริการน้ำมัน ผู้ขับรถยนต์ต้องรอเป็นเวลานานมากในการซื้อน้ำมัน ซึ่งเกิดจากการควบคุมราคาของรัฐบาล ซึ่งการควบคุมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลเสียต่อเนื่องต่อเศรษฐกิจในภาพรวม ทำให้สูญเสียโอกาสในการเข้ามาของผู้ผลิตรายใหม่และไม่มีบริษัทรถยนต์ส่วนเกินจากการขาดดังกล่าว เป็นการจัดสรรทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจ

อย่างไม่มีประสิทธิภาพ (deadweight loss) ทั้งที่จริงแล้วหากกลไกตลาดทำงานเมื่ออุปทานไม่เพียงพอ กลไกตลาดจะเป็นตัวสร้างแรงจูงใจให้เกิดผู้ประกอบการใหม่เข้ามาเพื่อให้มีอุปทานที่เพียงพอในประเทศ ในทางกลับกันหากรัฐบาลมีการกำหนดราคาควบคุมไว้สูง ก็จะเป็นการโอนผลประโยชน์จากผู้บริโภคไปยังผู้ผลิต ทำให้เกิดกำไรที่สูงเกินควร เป็นภาระต่อผู้บริโภคอีกด้วย

กรณี การควบคุมค่าเช่า

การควบคุมค่าเช่าก็เป็นอีกตัวอย่าง ที่แสดงให้เห็นถึงการบิดเบือนที่เกิดจากการควบคุมราคา มีการกำหนดรูปแบบต่างๆในการควบคุมค่าเช่า แต่รูปแบบภายใต้กฎหมายทั้งหมดนั้นเป็นราคาที่กำหนดไว้ต่ำกว่าราคาตลาดสำหรับการเช่าที่พักอาศัย ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปในทางที่ดีและในทางตรงกันข้ามประการแรก เกิดการขาดแคลนของที่พัก เนื่องจากเจ้าของที่พัก (ผู้ให้เช่า) สนใจธุรกิจให้เช่าน้อยลงเพราะราคาค่าเช่าที่ต่ำกว่าราคาตลาด โดยเจ้าของที่พักเลือกที่จะอยู่ที่นั่นเสียเอง ให้ญาติพี่น้องเช่า หรือขายไปเสีย การขาดแคลนนี้ได้นำไปสู่การบิดเบือนของเจ้าของที่พัก ตัวอย่างเช่น เมื่อมีผู้คนจำนวนมากต่อคิวเพื่อเช่าที่พักในที่ต่างๆ และเจ้าของที่พักไม่อาจพิจารณาเลือกผู้เช่าพักจากราคาได้ แต่จะเลือกจากบุคลิกลักษณะของผู้เช่า เจ้าของที่พักมักจะเรียกรับเงินใต้โต๊ะจากผู้เช่า หรือเรียกร้องให้ผู้เช่าจ่ายค่าธรรมเนียมในการเช่าทำสัญญาเช่า ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าของที่พักแทบจะไม่มีแรงจูงใจที่จะบำรุงรักษาที่พักที่นำออกให้เช่า เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่จะใช้จ่ายเพื่อปรับปรุงที่พักอาศัยที่นำออกให้เช่า จากรายได้ที่เกิดจากการควบคุมราคาของรัฐบาล และในขณะเดียวกันก็ยังมีความต้องการ (อุปสงค์) อย่างมากในการเช่าที่พักอาศัย โดยไม่คำนึงว่าจะมีเงื่อนไขใดๆก็ตาม จึงส่งผลให้คุณภาพที่พักอาศัยลดต่ำลง และทำให้ย่านนั้นดึงดูดความสนใจของผู้พักอาศัยที่มีฐานะร่ำรวยน้อยลง และเป็นการสร้างผลกระทบแก่ธุรกิจให้เช่าด้วย เมื่อธุรกิจที่พักอาศัยสร้างผลกำไรได้น้อย ส่งผลให้ไม่คุ้มที่จะลงทุนตราบดที่รัฐบาลยังควบคุมราคาเช่า ทำให้มีการลงทุนลดน้อยลงและการพัฒนาเศรษฐกิจชะลอตัว

3.2.2 The Food, Conservation and Energy Act of 2008¹⁸

กฎหมาย Farm Bill 2008 ได้ผ่านการลงมติผ่านรัฐสภาของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 2008 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ไปจนถึงปี ค.ศ. 2013 หลังจากนั้นรายละเอียดต่างๆในกฎหมายจะถูกแก้ไข ดัดแปลง หรือเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นกฎหมายที่มาแทนที่ The Farm Security and Rural Investment Act of 2002 หรือ Farm Bill 2002 ซึ่งใช้บังคับระหว่างปี ค.ศ.

¹⁸ "110-246 - Food, Conservation, and Energy Act of 2008," [Online]. Available from: <https://legcounsel.house.gov/Comps/110-246%20-%20Food,%20Conservation,%20And%20Energy%20Act%20Of%202008.pdf>

2002-2007 ซึ่งกำเนิดของ Farm Bill เป็นผลมาจากประสบการณ์ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่สุดของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ The Great Depression

โดย Farm Bill 2008 เป็นกฎหมายที่ประกอบการไปด้วยกฎหมายย่อยหลายฉบับ มีเป้าหมายเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการด้านการเกษตรหลายประการ อาทิ การกำหนดพืชผลที่เพาะปลูก พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่การเกษตร วิธีการเพาะปลูก เงินช่วยเหลือเกษตรกร การบริหารด้านการเกษตร การค้าปลีกสินค้าเกษตรและสินค้าอาหาร การได้มาและบริหารอุปทานอาหารของสหรัฐอเมริกา และสุขภาพของประชากรสหรัฐอเมริกา (ความปลอดภัยด้านอาหารและสวัสดิการช่วยเหลือผู้บริโภคช่วยให้สามารถซื้อสินค้าอาหารเพื่อการบริโภคได้) เป็นต้น ซึ่งมีการใช้งบประมาณภาครัฐไปอย่างมากมาย ซึ่งกฎหมายเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งจากการที่ฝ่ายบริหารต้องการให้มีการปฏิรูปการใช้จ่ายเงินอุดหนุนภาคเกษตร ลดการอุดหนุนภาคเกษตร และเห็นว่าในภาวะที่ราคาพืชผลเกษตรต่างมีราคาสูงขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องอุดหนุนมากเช่นเดิม ในขณะที่ฝ่ายนิติบัญญัติ เห็นว่านโยบายการอุดหนุนภาคการเกษตรจำเป็นต้องดำเนินต่อไป เพื่อเป็นหลักประกันถึงความสามารถในการผลิตอาหารให้มีปริมาณเพียงพอและที่ปลอดภัย ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นกฎหมายที่สร้างความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติมากที่สุดฉบับหนึ่ง

ลักษณะของกฎหมายนี้ ใช้มาตรการอุดหนุนราคาสินค้าเกษตรเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อแทรกแซงราคาสินค้าที่ต้นทุน ด้วยในสินค้าเกษตร 25 ชนิด เช่น ฝ้าย ข้าวโพด ถั่วเหลือง ข้าวสาลี เป็นต้น มีใช้การควบคุมราคาสินค้าที่ปลายทางของราคาจำหน่ายปลีก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ประเทศสหรัฐอเมริกาจะเน้นระบบการค้าเสรีอย่างเข้มข้นแต่ก็มีการแทรกแซงกลไกตลาดในสินค้าเกษตรเช่นกัน นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้มีมาตรการเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคผู้ตกงาน หรือผู้มีรายได้น้อย ให้สามารถซื้อสินค้าเพื่อการบริโภคได้โดยใช้โครงการแสตมป์อาหาร (the Food Stamp Program) ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลไกตลาดเหมือนเช่นการควบคุมราคา

นอกจากการใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้า ในการเข้ามาควบคุมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแล้ว ในบางพื้นที่ รัฐก็ได้มีมาตรการเข้าไปควบคุมราคาสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าในราคาที่เป็นธรรม ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายว่าด้วยข้อบัญญัติแห่งรัฐบาลกลางสหรัฐ (Code of Federal Regulation) ซึ่งได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการในการตรวจสอบราคาสินค้าในธุรกิจที่มีข้อสงวน (a reservation business) เพื่อมิให้ผู้ประกอบการกำหนดราคาสินค้าที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่สมเหตุสมผลกับผู้บริโภค ในการดำเนินการตรวจสอบนั้น คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบบัญชี บันทึกร หรือหลักฐานอื่นๆ ของต้นทุนในการประกอบธุรกิจ นอกจากนี้อย่างน้อยปีละครั้ง คณะกรรมการสามารถสำรวจราคา

ของแป้ง ไข่สด น้ำตาล ขนมะปราง น้ำมันหมู เนื้อบด นมสด กาแฟ เนยแข็ง ผลไม้กระป๋อง และสินค้าอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร และในจำนวนกลุ่มตัวอย่างของร้านค้าที่คล้ายคลึงกันซึ่งตั้งอยู่ในชุมชน ละแวกเดียวกัน ผลของการสำรวจสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ และต้องส่งผลการตรวจสอบต่อธุรกิจที่ได้รับใบอนุญาต และทำให้เข้าถึงง่ายต่อหน่วยงานของรัฐที่เหมาะสม สำเนาของการสำรวจนี้จะต้องมีไว้ สำนักงานของสำนักเขต ถ้าหากคณะกรรมการพบว่า มีการขึ้นราคาสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าขั้น พื้นฐานของผู้บริโภค มากกว่าราคาสินค้าโดยเฉลี่ยบนพื้นฐานของรายงานการวิเคราะห์ ภายใต้บังคับ ข้อกำหนด (ก) แห่งมาตรานี้ คณะกรรมการอาจสั่งให้เจ้าของธุรกิจแสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใด คณะกรรมการจึงไม่ควรออกคำสั่งลดราคา ถ้าหากคณะกรรมการตัดสินว่าราคาที่ขึ้นโดยบริษัทไม่ใช่ราคาที่ ยุติธรรมในเชิงเศรษฐกิจ โดยอ้างอิงจากข้อมูลทั้งหมด เช่นนั้นคณะกรรมการอาจออกคำสั่งให้ธุรกิจ ดังกล่าวลดราคาสินค้าของตน ในสินค้าทุกชนิดที่ถูกตัดสินว่ามีราคาสูงเกินกว่าราคาที่สมเหตุสมผลตามที่ คณะกรรมการได้ลงความเห็น แต่จะไม่ลดราคาให้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายของสินค้าที่เพิ่มขึ้นโดยการกำหนด ราคาที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมนี้ พบว่าได้มีการให้อำนาจคณะกรรมการในการเรียกตรวจ หลักฐานต่างๆของผู้ประกอบการเพื่อสำรวจต้นทุนของสินค้าในท้องตลาด เพื่อเป็นข้อมูลในการควบคุม ราคาสินค้าต่อไป โดยสำรวจอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และการตรวจสอบมีความโปร่งใส เพราะ คณะกรรมการต้องมีการแจ้งไปยังผู้ประกอบการนั้น และข้อมูลจากการสำรวจสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเมื่อคณะกรรมการพบว่ามีการจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าราคาที่สำรวจ คณะกรรมการสามารถสั่งให้ลด ราคาลงได้ แต่ผู้ประกอบการสามารถแสดงเหตุผลของความจำเป็นในการขึ้นราคา เพื่อไม่ให้ คณะกรรมการออกคำสั่งลดราคาสินค้าได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการออกคำสั่งของคณะกรรมการก็เป็นการ กำหนดราคาที่ทำให้ผู้ประกอบการได้รับกำไรตามสมควร โดยต้องไม่น้อยกว่าต้นทุนของสินค้านั้นเอง

บทเรียนในอดีตที่เกิดจากการควบคุมราคาสินค้า ส่งผลต่อแนวคิดในการแทรกแซงกลไกราคาใน ปัจจุบัน กล่าวคือ รัฐมุ่งเน้นให้การค้าต่างๆดำเนินไปอย่างเสรี โดยอาศัยกลไกตลาดในการกำหนดราคา สินค้า และเปลี่ยนบทบาทจากการควบคุมราคาเป็นการกำกับดูแลราคา

อาจกล่าวโดยสรุป สินค้าในประเทศสหรัฐอเมริกา การซื้อขายเป็นไปโดยเสรีอันเกิดจากการ ทำงานของกลไกตลาด และไม่มีการแทรกแซงราคาในลักษณะของการควบคุมราคา เพื่อกำหนดราคา จำหน่ายปลีกของสินค้า แต่จะเน้นการใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้าในการเข้ามาควบคุมเพื่อแก้ไขความ ล้มเหลวของตลาด ที่เกิดจากพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการค้าไม่เป็นธรรมขึ้น

3.2.3 กฎหมายการแข่งขันของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายการแข่งขันของประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁹ นั้นมีการตราขึ้นในปี 1890 โดยกฎหมายการแข่งขันที่ตราขึ้น ใช้ชื่อกฎหมายว่า Sherman Act 1890 ซึ่งมีจุดประสงค์เบื้องต้นเพื่อจัดการกับการประกอบธุรกิจที่ไม่เป็นธรรมของ ทรัสต์ ด้วยเหตุนี้ Sherman Act 1890 จึงถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า แอนไททรัสต์ (Antitrust) เนื่องจากในช่วงที่มีการออกกฎหมายแอนไททรัสต์นั้น บริษัททรัสต์มักเป็นผู้ผูกขาดในธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในบริบทคำทางกฎหมายการแข่งขันในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงใช้คำว่า กฎหมายแอนไททรัสต์ (Antitrust law) แทนคำว่าคอมเพทิชัน (competition law) หรือกฎหมายการแข่งขันนั่นเอง

ทั้งนี้ Sherman Act 1890²⁰ ประกอบด้วยข้อกฎหมายที่สำคัญคือ 1) ห้ามมิให้ธุรกิจมีการร่วมกันจำกัดการแข่งขันตลาด ในมาตรา ที่ 1 Sherman Act 1890, 2) ห้ามมิให้ธุรกิจทำการผูกขาดและใช้อำนาจผูกขาดนั้นในการจำกัดการแข่งขัน ในมาตราที่ 2 Sherman Act 1890 โดยเมื่อมีการตราและบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า ตาม Sherman Act 1890 ได้มีบังคับใช้กฎหมายกับบริษัท แสตนดาร์ดออย (Standard Oil Company) ซึ่งกลายเป็นคดีกฎหมายการแข่งขันทางการค้าที่สำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในคดี Standard Oil Co. of New Jersey v. United States 1911 ศาลได้พิจารณาการกระทำของบริษัท แสตนดาร์ดออยกับ Sherman Act แล้วพบว่าบริษัทแสตนดาร์ดออยได้ทำการผูกขาดตลาดค่าน้ำมันและทำพฤติกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ อันนำไปสู่การจำกัดการแข่งขันของตลาด ซึ่งถือว่ามีคามผิดตาม Sherman Act ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันในครั้งนี้ถือเป็นการใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าเพื่อจัดการกับการผูกขาดตลาดและการใช้อำนาจการผูกขาดนั้นจำกัดการแข่งขันซึ่งจะส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจและต่อผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนากฎหมายการแข่งขันทางการค้าโดยการตรากฎหมายการแข่งขันทางการค้า โดยการออกกฎหมาย 3 ฉบับ คือ 1) Clayton Act 1914, 2) Robinson-Pactman Act 1936, และ 3) Hart-Scott-Rodino Antitrust Improvements Act of 1976 โดยตัว Clayton Act 1914 เป็นการปรับแก้ Sherman Act 1890 อันมีการพัฒนาจากคำพิพากษาและเป็นการถอดหลักการของคำพิพากษามาเป็นตัวบทกฎหมายเพื่อสนับสนุนการแข่งขันในตลาดและสร้างข้อกำหนด

¹⁹ Alden F. Abbott, "A Brief Overview of American Antitrust Law," (2005): 1-3.

²⁰ The Federal Trade Commission, "Guide to Antitrust Laws," [Online]. Available from: <https://www.ftc.gov/tips-advice/competition-guidance/guide-antitrust-laws>

The Sherman Act outlaws "every contract, combination, or conspiracy in restraint of trade," and any "monopolization, attempted monopolization, or conspiracy or combination to monopolize

มิให้มีการใช้อำนาจผูกขาด ซึ่ง Clayton Act 1914 มีข้อห้ามการเลือกปฏิบัติด้านราคา (Price Discrimination) การกำหนดราคาตลาด (Price Fixing) การทำสัญญาการขายแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Sale Contract) ในส่วนของ Robinson-Patman Act 1936 ได้มีการกำหนดห้ามการเลือกปฏิบัติด้านราคา (Price Discrimination) ที่เน้นไปที่การคุ้มครองธุรกิจขนาดเล็กจากธุรกิจที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจในตลาด ซึ่งการตรา Robinson-Patman Act 1936²¹ เป็นการปรับแก้ไข Clayton Act 1914 เพื่อให้มีเครื่องมือทางกฎหมายในการจัดการกับการเลือกปฏิบัติด้านราคาซึ่งมีความสลับซับซ้อนในการดำเนินการทางธุรกิจ มากไปกว่านั้นประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการปรับปรุงกฎหมาย แอนโทเทรสต์ โดยการตรา Hart-Scott-Rodino Antitrust Improvements Act of 1976 ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือกำหนดให้ธุรกิจหากจะมีการรวมกันหรือเข้าควบคุมกิจการจะต้องมีการแจ้งและได้รับอนุญาต จาก คณะกรรมการการค้า (US Federal Trade Commission) ก่อนซึ่ง คณะกรรมการการค้ามีหน้าที่สำคัญในการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าหรือแอนโทเทรสต์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนากฎหมายการแข่งขันทางการค้าอย่างต่อเนื่องและมีการใช้หลักการใช้คำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานทางกฎหมายการแข่งขันทางการค้าทำให้มีการพัฒนากฎหมายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงถือเป็นตัวแบบสำคัญสำหรับหลายๆประเทศ ในการตรากฎหมายการแข่งขันของแต่ละประเทศ

3.2.3.1 The Sherman Act มาตรา 1²²

Sherman Act ได้กำหนดเรื่องการยับยั้งการค้าที่ผิดกฎหมายและการลงโทษจากการกระทำ ความผิดในมาตรา1 ทุกๆ ข้อตกลงของการรวมตัวกันหรือการสมรู้ร่วมคิดในการจำกัดการค้าหรือการพาณิชย์ระหว่างรัฐหรือกับต่างประเทศ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกกฎหมาย ผู้ที่จะทำสัญญาหรือมีส่วน

²¹ The Federal Trade Commission, "Section 2 (a)1/ of the Clayton Act as Amended by the Robinson-Patman Act," [Online]. Available from: <https://www.ftc.gov/public-statements/1948/01/section-2-a1-clayton-act-amended-robinson-patman-act>

²² Abbott, A. F., "A Brief Overview of American Antitrust Law," 4-17.
Section 1. Trusts, etc., in restraint of trade illegal; penalty -- Every contract, combination in the form of trust or otherwise, or conspiracy, in restraint of trade or commerce among the several States, or with foreign nations, is declared to be illegal. Every person who shall make any contract or engage in any combination or conspiracy hereby declared to be illegal shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$10,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$350,000, or by imprisonment not exceeding three years, or by both said punishments, in the discretion of the court.

ร่วมในการสมรู้ร่วมคิดหรือการสมรู้ร่วมคิดใดๆ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกกฎหมาย มีความผิดและมีโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับบริษัท และไม่เกิน 350,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับบุคคลอื่นๆ หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามดุลยพินิจของศาล

โดยศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีคำตัดสินว่า ข้อตกลงร่วมกันกำหนดราคาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นคู่แข่งกันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายตามหลักความรับผิดเด็ดขาด จะมีความผิดทันทีหากมีการกระทำดังกล่าว โดยศาลไม่จำเป็นต้องพิจารณาเหตุผลอื่นประกอบพิจารณา โดยหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดกับพฤติกรรมความร่วมมือไม่ว่าจะรูปแบบใดที่มีวัตถุประสงค์หรือส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการระหว่างรัฐหรือมลรัฐเพิ่มขึ้น ลดลง หรือคงที่ ยังรวมถึงพฤติกรรมความร่วมมือกันกำหนดราคาสูงสุดและต่ำสุด พฤติกรรมความร่วมมือกันกำหนดเรื่องระยะเวลาการชำระเงิน พฤติกรรมความร่วมมือกันใช้สูตรคำนวณราคา และพฤติกรรมความร่วมมือกันรักษาส่วนต่างด้านราคา ข้อตกลงที่มีผลจำกัดปริมาณการผลิตหรือกำหนดประมาณสินค้าที่จะขาย ก็ย่อมมีความผิดตามมาตรา 1 กฎหมาย Sherman Act

3.2.3.2 The Sherman Act มาตรา 2²³

ตามมาตรา 2 ผู้ที่จะเป็นผู้ผูกขาดทางการค้า หรือพยายามที่จะผูกขาดทางการค้า หรือรวบรวมหรือสมรู้ร่วมคิดกับบุคคลอื่น หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่จะทำการผูกขาดทางการค้าร่วมกันทั้งในประเทศหรือกับต่างชาติ จะถือว่ามีความผิดทางอาญา จะต้องถูกลงโทษโดยปรับไม่เกิน 100,000,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือกรณีบริษัท หรือกรณีบุคคลอื่น 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือโดยการจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่ดุลยพินิจของศาล

3.2.3.3 The Sherman Act มาตรา 3²⁴

²³ **Monopolizing trade a felony; penalty**

Every person who shall monopolize, or attempt to monopolize, or combine or conspire with any other person or persons, to monopolize any part of the trade or commerce among the several States, or with foreign nations, shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$100,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$1,000,000, or by imprisonment not exceeding 10 years, or by both said punishments, in the discretion of the court.

²⁴ **Trusts in Territories or District of Columbia illegal; combination a felony**

(a) Every contract, combination in form of trust or otherwise, or conspiracy, in restraint of trade or commerce in any Territory of the United States or of the District of Columbia, or in restraint of trade

ทุก ๆ สัญญา การรวมกันในรูปแบบของการความเชื่อมั่น หรืออื่นๆ หรือสมรู้ร่วมคิดทางการค้า หรือการค้าพาณิชย์ ในเขตแดนของสหรัฐอเมริกา หรือดินแดนของโคลัมเบีย หรือการค้าพาณิชย์ระหว่างดินแดนใดดินแดนหนึ่ง หรืออื่นๆ หรือระหว่างดินแดนเช่น สหรัฐอเมริกา หรือดินแดนของโคลัมเบีย หรือชนชาติอื่นๆ ก็ถูกกล่าวได้ว่าเป็นการทำคามผิด ทุกคนที่จะทำสัญญาดังกล่าวหรือให้คำมั่นสัญญาในการมีส่วนร่วมใดหรือการรวมกัน, อาจจะถูกถือว่ามีความผิดทางอาญา จะต้องถูกลงโทษโดยปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือกรณีบริษัท หรือกรณีบุคคลอื่น 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือโดยการจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่ดุลยพินิจของศาล

บุคคลใดจะทำการผูกขาดทางการค้า หรือพยายามที่จะผูกขาดทางการค้า หรือสมคบคิดกับบุคคลใดบุคคลอื่น ที่จะผูกขาดทางการค้า หรือการค้าเชิงพาณิชย์ในเขตแดนของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือโคลัมเบีย หรือระหว่างเขตแดนใดเขตแดนหนึ่ง หรืออื่นๆ หรือระหว่างเขตแดน และเมืองใดเมืองหนึ่ง ก็อาจจะมีความผิดทางอาญา และหากมีความเชื่อมั่น จะต้องถูกลงโทษโดยปรับไม่เกิน 100,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือกรณีบริษัท หรือกรณีบุคคลอื่น 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือโดยการจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่ดุลยพินิจของศาล

or commerce between any such Territory and another, or between any such Territory or Territories and any State or States or the District of Columbia, or with foreign nations, or between the District of Columbia and any State or States or foreign nations, is declared illegal. Every person who shall make any such contract or engage in any such combination or conspiracy, shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$100,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$1,000,000, or by imprisonment not exceeding 10 years, or both said punishments, in the discretion of the court.

(b) Every person who shall monopolize, or attempt to monopolize, or combine or conspire with any other person or persons, to monopolize any part of the trade or commerce in any Territory of the United States or of the District of Columbia, or between any such Territory and another, or between any such Territory or Territories and any State or States or the District of Columbia, or with foreign nations, or between the District of Columbia, and any State or States or foreign nations, shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$100,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$1,000,000, or by imprisonment not exceeding 10 years, or by both said punishments, in the discretion of the court.

3.2.3.4 The Sherman Act มาตรา 7²⁵

ตามมาตรา 7 ได้มีการกำหนดให้นิยามของคำว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดก็ตามที่เข้าข่ายตามมาตรา 1 ให้รวมถึงบริษัทและสมาคมที่อยู่ภายใต้หรือได้รับอนุญาตโดยกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายของราชอาณาจักรใดๆ กฎหมายของรัฐใดๆ หรือกฎหมายของต่างประเทศ

3.2.3.5 ข้อยกเว้นของกฎหมาย²⁶

ตามกฎหมาย Sherman Act ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้พฤติกรรมที่จะได้รับการยกเว้นจากการแข่งขันทางกฎหมายการแข่งขันทางการค้าต้องมี 2 องค์ประกอบด้วยกัน ดังนี้

1. เป็นการดำเนินตามนโยบายของรัฐ ซึ่งรัฐต้องมีความชัดเจนและมีการประกาศวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการตามนโยบาย (clearly articulated and affirmatively expressed state policy)
2. เป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้การกำกับของภาครัฐในทางปฏิบัติ (active supervision)

กรณีศึกษาเกี่ยวกับคดีการร่วมกันกำหนด

คดี H & W Industries, Inc. v. Formosa Plastics Corp., U.S.A.,²⁷

ในคดี H & W Industries, Inc. เป็นผู้ผลิตท่อพีวีซี โดยมีการซื้อวัตถุดิบหลักคือพีวีซีในรูปผงจาก Formosa Plastics Corp., U.S.A. โดยมีการทำสัญญาซื้อขายต่อเนื่องตั้งแต่ ค.ศ. 1983 ทำสัญญาซื้อขาย 4,000,000 ปอนด์ต่อเดือน เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงในปี ค.ศ. 1985 ได้ทำสัญญาซื้อขาย 11,000,000 ปอนด์ต่อเดือน คิดเป็นสัดส่วนการใช้ 80% ของกำลังการผลิต H&W Industries, Inc. จนกระทั่งเกิดการขาดแคลนพีวีซีในรูปผงซึ่งเป็นวัตถุดิบหลัก ทำให้ Formosa Plastics Corp., U.S.A. จะค่อย ๆ ลดการส่งวัตถุดิบโดยอ้างว่า H&W มีปัญหาการจ่ายเงิน และจะขอแก้สัญญา แต่ในความเป็นจริงลดการขายให้เพราะได้นำพีวีซีผงไปขายให้บริษัทลูกตนเองซึ่งเป็นคู่แข่งโดยตรงของ H&W ที่ผลิตท่อพีวีซีชื่อ J-M และ

²⁵ Abbott, A. F., "A Brief Overview of American Antitrust Law," 25-26.

²⁶ ญาดา กระจ่าย, "การร่วมมือกันกำหนดราคาของสายการบิน ภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า" (เอกัตศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), หน้า 44.

²⁷ "H & W Industries, Inc. v. Formosa Plastics Corp., U.S.A.," (1998).

Formosa Plastics Corp.,U.S.A เสนอสัญญาใหม่โดยลดปริมาณลงเป็น 4,500,000 ปอนด์ต่อเดือน ซึ่งทำให้ H&W ต้องลดกำลังการผลิตไม่สามารถผลิตได้ จึงเกิดข้อพิพาทฟ้องร้องกันขึ้น พฤติกรรมดังกล่าว Formosa Plastics Corp.,U.S.A กับบริษัทลูก J-M มีพฤติกรรมผูกขาดตลาดโดยการกีดกันคู่แข่ง ลดการขายวัตถุดิบให้คู่แข่งผิดกฎหมาย Anti-trust ตาม Sherman Act & Clayton Act

คดี United Stated V. Airline Tariff Publishing²⁸

ในคดี United Stated v. Airline Tariff Publishing ปี 1992 US Department of Justice (US DOJ) ได้ฟ้องต่อศาลว่า บริษัท Airline Tariff Publishing และบริษัทสายการบินอีก 8 บริษัท ได้ดำเนินการร่วมกันกำหนดราคาค่าโดยสารภายใต้การเผยแพร่ของ Airline Tariff Publishing บริษัทที่เข้าร่วมจะส่งราคาของตนเข้าสู่ Airline Tariff Publishing จะมีการเผยแพร่ราคาในกลุ่มของ 8 บริษัทที่ร่วมกัน จากคดีนี้นำไปสู่การออกกฎหมายห้ามมีการส่งสัญญาณด้านราคาสินค้าและบริการ ทำให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคช่วยให้ประหยัดค่าโดยสารเครื่องบิน ฝ่ายต่อต้านการผูกขาดมีอำนาจในการบังคับใช้มาตรา 1 และมาตรา 2 ของกฎหมาย Sherman ซึ่งห้ามไม่ให้มีการผูกขาดหรือพยายามผูกขาด หรือพฤติกรรมที่ผูกขาดตลาดใดๆ จากการตรวจสอบมีผู้ให้บริการบางรายกระทำการลดค่าโดยสาร เพื่อให้คู่แข่งออกจากตลาดและหวังว่าบริษัทจะสามารถลดกำลังการผลิตแล้วสามารถเพิ่มค่าโดยสารเหนือระดับที่แข่งขันกันปกติ เพราะการแข่งขันในอุตสาหกรรมการบินสำคัญต่อคนจำนวนมากที่ต้องใช้การเดินทางทางอากาศทั้งทางธุรกิจและติดต่อครอบครัว เป็นเรื่องที่ฝ่ายการต่อต้านการผูกขาดต้องระมัดระวังในการตรวจสอบสายการบินเพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภค

3.3 ประเทศเวียดนาม

3.3.1 วิวัฒนาการกฎหมายการแข่งขันทางการค้าในเวียดนาม²⁹

ประเทศเวียดนามได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารเศรษฐกิจของประเทศจากระบบเศรษฐกิจที่หน่วยงานรัฐบาลกลางเป็นผู้ตัดสินใจ ในการวางแผนบริหารและประเมินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด กลายเป็นระบบตลาดที่มีการตัดสินใจในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การกำหนดราคาของสินค้าและบริการโดยหน่วยธุรกิจ หรือการดำเนินกิจกรรมระหว่างคนหรือหน่วยงานธุรกิจต่างๆในลักษณะที่ไม่มีการแทรกแซง

²⁸ Joel I.Klein, "Competition in the Airline Industry," Before the Committee on Commerce, Science and Transportation United States Senate (1999).

²⁹ Secretary-Genral of the OECD, "Oecd Peer Reviews of Competition Law and Policy : Vietnam," (2018).

จากรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการกำหนดราคาสินค้าขั้นต่ำ (minimum price) การกำหนดโควตา (quota) การสนับสนุนการผลิต (subsidy) หรือการแทรกแซงอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลทำให้การดำเนินไปของตลาดไม่เป็นไปตามธรรมชาติของระบบในปี ค.ศ. 1985 และได้มีการบัญญัติกฎหมายการแข่งขันทางการค้าขึ้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องการกำกับดูแลราคาในอุตสาหกรรมบางอุตสาหกรรม หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 2004 ได้เริ่มการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับองค์การการค้าโลก และได้รับการยอมรับจากนานาประเทศมากขึ้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้มีการจัดตั้ง 2 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการแข่งขันคือ Viet Nam Competition Administrative Department (VCAD) โดยภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น Vietnamese Competition Authority (VCA) และ Vietnamese Competition Council (VCC)

Vietnamese Competition Authority (VCA) นั้นทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องกฎหมายการแข่งขันทางการค้า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มีหน้าที่กำกับดูแลที่กว้างกว่าหน่วยงาน Vietnamese Competition Council (VCC) ที่ควบคุมการบังคับใช้ของกฎหมายการแข่งขันทางการค้า ต่อมาในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2017 หน่วยงาน VCA ได้ถูกแยกออกมาเป็น 2 หน่วยงานคือ Viet Nam Competition and Consumer Authority (VCCA) และ Viet Nam Trade Remedies Authority (VTRA) การบังคับใช้ของกฎหมายการแข่งขันในประเทศเวียดนามทำให้ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่เป็นประเทศที่น่าจับตามองในสายตาชาวโลก

กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของเวียดนาม (The Vietnam Competition Law : VCL) ประกอบด้วยบทบัญญัติว่าด้วยการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้า และบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดบทลงโทษเป็นโทษทางอาญา ซึ่งกฎหมายการแข่งขันฉบับใหม่อยู่ระหว่างการบังคับใช้ โดยผ่านการเห็นชอบของสภาแห่งชาติเวียดนามไปแล้วเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2561³⁰ หลังจากรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเป็นเวลา 1 ปี และจะมีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 แทนที่กฎหมายการแข่งขัน ฉบับปี พ.ศ. 2547 กฎหมายใหม่กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่³¹ มีอำนาจดูแลประเด็นด้านการแข่งขันทางการค้า คือ คณะกรรมาธิการการแข่งขันแห่งชาติ (National Competition Commission: NCC) สังกัดกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมเวียดนาม โดยหน่วยงานดังกล่าวจะมีอำนาจในการพิจารณาตัดสินว่า การดำเนินการของบริษัทต่าง ๆ เข้าข่ายความผิด

³⁰ Mayer Brown, "Vietnam Competition Law : Key Change in 2019," (2019).

³¹ Vietnam International Law Firm : VILAF, "Legal Update,"(2018).

ตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ ซึ่งมีสาระสำคัญที่น่าสนใจและติดตามแนวปฏิบัติในการบังคับใช้ 5 ประเด็น³² ได้แก่

(1) ขอบเขตของกฎหมายที่กว้างขึ้น ครอบคลุมถึงการดำเนินการนอกเวียดนามที่ส่งผลกระทบต่อภาวะการแข่งขันในตลาดเวียดนาม (extra-territorial outreach) จากเดิมที่ครอบคลุมเฉพาะบุคคลหรือองค์กร ละกิจกรรมในเวียดนามเท่านั้น

(2) วิธีการพิจารณาการกระทำที่กีดกันทางการค้า โดยเดิมใช้เพียงเกณฑ์สัดส่วน กล่าวคือพิจารณาจากการครอบครองตลาดตั้งแต่ร้อยละ 30 ขึ้นไป โดยเพิ่มมิติการพิจารณาจากผลกระทบมากขึ้น จึงกำหนดให้พิจารณาผลว่าการกระทำดังกล่าวจะส่งผลกระทบหรือมีแนวโน้มที่จะขัดขวางการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ (“significant anti-competitive effect”) ส่งผลให้ NCC มีอำนาจในการตีความในเรื่องดังกล่าวอย่างเต็มที่

(3) กำหนดมาตรการลดหย่อนผ่อนโทษ (leniency program) โดยบริษัทสามารถรายงานโดยสมัครใจเมื่อทราบว่าการดำเนินการใด ๆ ที่เข้าข่ายต่อต้านการแข่งขันให้ทางการทราบ ก่อนที่จะมีการตรวจสอบ ซึ่งเป็นไปตามแนวปฏิบัติระหว่างประเทศ

(4) เกณฑ์การพิจารณาการมีสถานะอำนาจเหนือตลาด (market-dominant position) เพิ่มเติมจากการครอบครองตลาดตั้งแต่ร้อยละ 30 ขึ้นไป โดยเพิ่มการใช้เกณฑ์ “Significant Market Power” สำหรับการพิจารณา กล่าวคือ การพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ชีตความสามารถในการเข้าถึง/ ควบคุมการบริโภคและการจัดจำหน่ายในตลาด ขนาดและขีดความสามารถทางการเงินของบริษัท และข้อได้เปรียบทางเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งวิทยากรได้ยกตัวอย่างกรณีการควบรวมกิจการของบริษัท Grab และ Uber ซึ่งถือเป็นการจำกัดตลาดและผูกขาดการให้บริการในพื้นที่

(5) กำหนดให้แจ้งการดำเนินการที่ทำให้เกิดการควบรวมทางเศรษฐกิจ (Economic Concentration) ซึ่งหมายรวมถึงการควบรวมธุรกิจ (merger) การรวมสินทรัพย์เพื่อจัดตั้งบริษัทใหม่

³² ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในนครโฮจิมินห์ สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์, "กฎหมายการแข่งขันฉบับใหม่ของเวียดนาม" [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thaiembassy.org/hochiminh/th/business/6900/95633-%E0%B8%81%E0%B8%8F%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A1.html>

(consolidation) การเข้าซื้อกิจการ (acquisition) การร่วมกิจการ (joint venture) ที่มีหรืออาจส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญ “significant anti-competitive effect” ต่อตลาด และเกินสัดส่วนที่กำหนดไว้ (มากกว่าร้อยละ 30 แต่ไม่เกินร้อยละ 50) จะต้องแจ้งการกระทำดังกล่าวให้ NCC พิจารณาว่าเข้าข่ายการกระทำผิดตามกฎหมายการแข่งขันฉบับใหม่หรือไม่

3.3.2 พฤติกรรมต้องห้ามตามกฎหมาย³³

ขอบเขตการใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้าของประเทศเวียดนามมีความเข้มข้นโดยมีการกำกับจำกัดการดำเนินการธุรกิจดังนี้ ห้ามการตกลงร่วมกันที่ทำลาย ชัดขวาง หรือจำกัดการแข่งขัน (Restrictive Agreements) เป็นกรณีการทำความตกลงร่วมกันทั้งแบบเปิดเผยและไม่เปิดเผยเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างบริษัท การทำความตกลงที่จะจำกัดการแข่งขัน อาทิ ราคา การผลิต การตลาด และลูกค้า ซึ่งการทำความตกลงประเภทนี้มีผลต่อการเพิ่มราคาสินค้า จำกัดผลผลิต จำกัดการพัฒนาเทคนิคหรือการลงทุน การตกลงร่วมกันเพื่อจำกัดการแข่งขันในการประมูล และผลที่เกิดขึ้นเป็นผลร้ายต่อเศรษฐกิจ โดยอาจจะกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

คดี Motor Vehicle Insurance³⁴

คดีนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2010 บริษัทประกันภัยจำนวน 19 บริษัท ซึ่งรวมคิดเป็นส่วนแบ่งการตลาด 99.79% ต้องจ่ายค่าปรับมูลค่า 1.7 พันล้านเวียดนามดอง ในเรื่องการทำผิดกฎหมายแข่งขัน เรื่องการร่วมกันกำหนดราคา (Price fixing) โดยหน่วยงาน Vietnamese Competition Authority (VCA) ซึ่งค่าปรับดังกล่าวคิดเป็น 0.025% ของยอดขายรวมกับค่าบริหารจัดการ ซึ่งถือว่าต่ำมากเพราะหน่วยงาน VCA ตั้งใจบังคับใช้เป็นการตักเตือน

นอกจากนี้ยังมีการห้ามการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ (Abuses of a dominance) ในกรณีนี้จะมีผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาด (dominant position) ที่ครองส่วนแบ่งการตลาด $\geq 30\%$ ซึ่งจะสามารถใช้อำนาจดังกล่าวในการขึ้นราคาสินค้า บทบาทของบทบัญญัติเรื่องการห้ามการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ (Abuses of a dominant power) คือ การควบคุมการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ เช่น การขายพ่วง (tying) หรือ การกำหนดราคาสินค้าให้ต่ำกว่าทุนเพื่อกำจัดคู่แข่ง (predatory pricing) กีดกันคู่แข่งรายใหม่ กำหนดราคาขายไม่สมเหตุสมผล (Fixing an unreasonable selling) กำหนดเงื่อนไขไม่เป็นธรรมให้ผู้บริโภคจำเป็นต้องยอมรับ การเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญาที่ลงนามแล้วฝ่ายเดียว โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เป็นต้น

³³ VILAF, V. I. L. F., "Legal Update."

³⁴ OECD, S.-G. o. t., "Oecd Peer Reviews of Competition Law and Policy : Vietnam," 43.

คดี การใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบในตลาดเชื้อเพลิงอากาศยาน (ปี 2551)³⁵

Vietnam Air Petrol Company (VINAPCO) เป็นผู้ผลิตและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงการบินแต่เพียง ผู้เดียวในเวียดนาม อีกทั้งยังเป็นบริษัทในเครือของสายการบิน Vietnam Airlines (VNA) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีส่วนแบ่งตลาด 70% และมีสายการบิน Jetstar Pacific Airlines (JPA) เป็นคู่แข่งที่มีส่วนแบ่งตลาด 29%

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2551 เป็นช่วงที่ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงการบินมีความผันผวน และช่วงเวลาดังกล่าวสายการบิน JPA ได้โต้แย้งกับ VINAPCO เกี่ยวกับการขึ้นค่าธรรมเนียมเชื้อเพลิงการบิน ในเวลาต่อมา VINAPCO ได้กำหนดเงื่อนไขระยะเวลาการชำระเงินที่ทำให้ JPA ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ และหยุดส่งเชื้อเพลิงการบินแก่สายการบิน JPA ในเวลาต่อมา ทำให้ JPA ไม่สามารถให้บริการแข่งขันในตลาดสายการบินต่อไปได้ องค์กรกำกับการแข่งขัน VCA ได้สอบสวนแล้วเห็นว่าเข้าข่ายฝ่าฝืนกฎหมาย VCL จึงได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ VCC วินิจฉัย ซึ่งได้ชี้ขาดว่า VINAPCO ได้ใช้อำนาจผูกขาดปฏิเสธการจำหน่ายโดยมิชอบ และได้ลงโทษปรับ VINAPCO เป็นเงิน 3.3 พันล้านเวียดนามดอง

การห้ามการรวมธุรกิจที่ก่อให้เกิดการผูกขาด (Merger control) เมื่อมีส่วนแบ่งตลาดรวมกันเกินร้อยละ 50 เป็นกรณีที่กิจการไม่น้อยกว่าสองแห่งมารวมกัน หรือควบรวมเป็นกิจการเดียวกัน เพื่อใช้ทรัพยากร ให้เกิดผลตอบแทนสูงสุด แม้การควบกิจการจะทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ แต่อาจทำให้การแข่งขัน ในตลาดลดลงหรือหายไปก็ได้ เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างของตลาด เกิดการกระจุกตัว เกิดการผูกขาดในตลาด หรืออาจเป็นการกีดกันหรือขัดขวางการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมจากหน่วยงานการแข่งขันทางการค้า การรวมธุรกิจนั้นหมายความรวมถึง การควบรวมกิจการเป็นบริษัทใหม่ (Consolidations) การซื้อกิจการ (Acquisitions) กิจการร่วมทุน (Joint ventures) และการรวมธุรกิจรูปแบบอื่นๆที่กฎหมายกำหนด

คดี Vietnam National Financial Switching Joint Stock Company and Smartlink Card Services Joint Stock Company³⁶

ในปี ค.ศ.2014 องค์กรกำกับการแข่งขัน VCA ได้พิจารณาห้ามการควบรวมของ 2 บริษัท Vietnam National Financial Switching Joint Stock Company และ Smartlink Card Services Joint Stock Company ที่เป็นธนาคารตัวกลางในการจ่ายเงิน การควบรวมดังกล่าวจะทำให้เกิดการผูกขาดถือครองส่วนแบ่งการตลาดมากกว่า 50% อย่างไรก็ตาม ทั้งสองบริษัทได้ทำเรื่องถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาประเด็นดังกล่าว ผลลัพธ์คือได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษเป็นเวลา 5 ปี และต่ออายุทุก 5 ปีโดย

³⁵ Ibid., 48.

³⁶ Ibid., 53.

ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข 2 เงื่อนไข คือ จะต้องไม่เลือกปฏิบัติกับลูกค้า ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำและกฎระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยเวียดนามเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงค่าธรรมเนียม

ห้ามการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (Unfair competitive practice) เป็นบทบัญญัติซึ่งมีขอบเขตที่กว้างมากและมีวัตถุประสงค์เพื่อจับการกระทำผิดทุกกรณี (catch-all provision) การกระทำที่อาจเป็นการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม เช่น การร่วมกันปฏิเสธที่จะทำธุรกรรมด้วย (Concerted refusal to deal) การตั้งราคาที่แตกต่างกัน (Discriminatory pricing) การให้ข้อมูลเท็จแก่ผู้บริโภคเพื่อประโยชน์ในการแข่งขัน การละเมิดความลับทางการค้า การให้สินบน ชักจูง หรือบังคับ ช่มชู้ การทำให้ผู้ประกอบการอื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง และการโฆษณาที่บิดเบือนการแข่งขัน เป็นต้น

คดี A Nguyen Trading's direct comparison of products³⁷

ในปี ค.ศ. 2015 องค์กรกำกับการแข่งขัน VCA พบว่า A Nguyen Trading Co. Ltd มีการโฆษณาที่บิดเบือนการแข่งขัน โดยการจัดงานสัมมนาทดสอบสินค้าใหม่เทียบกับคู่แข่ง Sprayway – TPR Co.,Ltd (Sprayway) โดยผลการทดลองชี้ให้เห็นว่าสินค้าของ Sprayway ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม องค์กรกำกับการแข่งขัน VCA พิจารณาเห็นว่าเป็นการละเมิดกฎหมายการแข่งขันจึงได้ทำการปรับเป็นเงิน

จะเห็นได้ว่า การจัดตั้งกฎหมายการแข่งขันทางการค้าฉบับใหม่ เพื่อจัดการทางด้านเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ

3.4 ประเทศไทย

3.4.1 ความเป็นมาและขอบเขตของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

3.4.1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับการควบคุมราคาในประเทศไทย³⁸

กฎหมายควบคุมราคา เกิดจากสถานการณ์อันคับขันในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เกิดการขาดแคลนของสินค้าอุปโภคและบริโภค พ่อค้าได้มีการกักตุนราคาและถือโอกาสขึ้นราคาสินค้าเพื่อหากำไรเกินสร้างความสะดวกแก่ประชาชนทั่วไป ภาครัฐจึงได้ออกมาตรการแก้ไข เช่น ออกกฎหมายให้ร้านค้าแสดงรายการทุกชนิดพร้อมทั้งราคาไว้ที่หน้าร้าน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบราคาด้วย

³⁷ Brown, M., "Vietnam Competition Law : Key Change in 2019," 59.

³⁸ อินทัช วิสุทธีแพทย์, "ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะราคาขายปลีกไข่ไก่," หน้า 100-109.

และ ประกาศราคาสินค้าที่จำเป็นบางอย่างทำให้ประชาชนทราบเป็นรายวัน เพื่อที่จะควบคุมและป้องกันการค้ำกำไรเกินควรจากการผูกพ่อค้าเอารัดเอาเปรียบ ในเริ่มแรกในปี พ.ศ. 2480 ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันการค้ำกำไรเกินควร ใช้บังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร พ.ศ. 2480 และมีการแก้ไขอีกสองครั้ง ในปี พ.ศ. 2483 และ พ.ศ. 2484 ต่อมากฎหมายทั้งสามฉบับนี้ได้ถูกยกเลิก โดยในการตรากฎหมายนั้นจะมีวัตถุประสงค์มุ่งจะให้มีการควบคุมราคาสินค้าที่จำหน่ายให้แก่ประชาชนที่จำเป็นต้องบริโภค เฉพาะแต่ในเวลาฉุกเฉินเกิดสงครามหรือประกาศใช้กฎอัยการศึกเท่านั้น เพื่อที่จะไม่ให้ผู้จำหน่ายสินค้าฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าในเวลาดังกล่าว อันเป็นเหตุขัดต่อความสงบสุขของประเทศ

นอกจากนี้ ในช่วงที่บังคับใช้กฎหมายป้องกันการค้ำกำไรเกินควรยังมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ ในภาวะคับขัน พ.ศ. 2488 ที่มีเจตนารมณ์คล้ายคลึงกัน ซึ่งได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภค ฯลฯ อย่างกว้างขวาง ดังปรากฏในมาตรา 4 กล่าวคือ ให้อำนาจไว้ดังนี้ (1) กำหนดเครื่องอุปโภคบริโภคที่จะอยู่ในความควบคุม (2) จัดการปันส่วน (3) กำหนดราคาสูงสุดของสิ่งของที่ควบคุม (4) สั่งบังคับให้ขายสิ่งของที่ควบคุม (5) สั่งบังคับให้แจ้งปริมาณ (6) วางระเบียบหรือห้ามการส่งออกป้อนนอกหรือนำเข้ามาซึ่งสิ่งของที่ควบคุม และ (7) กำหนดเงื่อนไขและวิธีการต่างๆ ในการควบคุม ส่วนโทษอย่างสูงตามพระราชบัญญัตินี้ คือจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อัตราโทษนี้เมื่อเทียบกับกฎหมายต่างประเทศก็ปรากฏว่าสูงกว่าอัตราโทษในกฎหมายต่างๆ ประเทศในเรื่องเช่นเดียวกันก็มาก ในรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน ได้ออกพระราชกฤษฎีกาวางโทษถึงประหารชีวิต (พระราชกฤษฎีกาควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2485 แต่เมื่อเปลี่ยนรัฐบาลแล้ว ในสมัยรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ก็ได้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกานี้โดยเสียโดยเห็นว่าอัตราโทษสูงเกินไป และให้อภัยโทษนักโทษที่ต้องโทษตามพระราชกฤษฎีกาเหล่านี้อีกด้วย

ความเป็นมาของ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ ในภาวะคับขัน พ.ศ. 2488³⁹ เนื่องมาจากก่อนมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ ในภาวะคับขัน ได้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน พ.ศ. 2484 พระราชกฤษฎีกาทั้งหลายมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เครื่องอุปโภคบริโภค และของอื่นๆ ที่จำเป็นแก่การครองชีพมีจำนวนเพียงพอกับ

³⁹ เรื่องเดียวกัน 100-109.

ความต้องการของประเทศ ซึ่งก็ได้มีการรวบรวมหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ ในภาวะคับขัน พ.ศ. 2488

และกฎหมายที่มีเจตนารมณ์คล้ายคลึงพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควรอีกฉบับคือ พระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. 2495⁴⁰ ซึ่งมีหลักการและเหตุผลในการตราเป็นดังนี้

หลักการ ให้มีกฎหมายเพื่อควบคุมโภคภัณฑ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน และความจำเป็นของประเทศ

เหตุผลด้วยสถานการณ์ในปัจจุบัน เหตุการณ์ของโลกกำลังอยู่ในภาวะอันเป็นที่น่าวิตกถึงความปั่นป่วนและความเดือดร้อนอันอาจจะเกิดมีแก่ประชาชนในทางโภคภัณฑ์ ซึ่งอาจขาดแคลน หรือมีราคาสูงมากยิ่งขึ้น ถ้าไม่ได้มีการควบคุมและใช้ให้ถูกต้องตามที่ควร นอกจากนี้มีสิ่งของบางอย่างซึ่งมีความจำเป็นต้องควบคุม ก็ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริง และพฤติการณ์เป็นกรณีๆ ไป สำหรับวิธีการควบคุมนั้นก็สามารถทำได้โดยเพียงคณะกรรมการออกเป็นประกาศหรือคำสั่ง

และกฎหมายที่มีเจตนารมณ์คล้ายคลึงพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควรอีกฉบับคือ พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร อีกฉบับคือ พระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์พ.ศ. 2495 ซึ่งมีหลักการและเหตุผลในการตราเป็นดังนี้

หลักการ ให้มีกฎหมายเพื่อควบคุมโภคภัณฑ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน และความจำเป็นของประเทศ

เหตุผล ด้วยในสถานการณ์ปัจจุบัน เหตุการณ์ของโลกกำลังอยู่ในภาวะอันเป็นที่น่าวิตกถึงความปั่นป่วนและความเดือดร้อนอันอาจจะเกิดมีแก่ประชาชนในทางโภคภัณฑ์ ซึ่งอาจจะขาดแคลน หรือมีราคาสูงมากยิ่งขึ้น ถ้าไม่ได้มีการควบคุมและใช้ให้ถูกต้องตามที่ควร นอกจากนี้มีสิ่งของบางอย่างซึ่งมีความจำเป็นต้องควบคุมไว้เพื่อความต้องการของประเทศ

การควบคุมนี้รัฐบาลมิได้มุ่งถึงอย่างอื่นใด นอกจากสวัสดิภาพของประชาชน และความจำเป็นของประเทศชาติเป็นใหญ่ การปล่อยให้ปฏิบัติกันโดยเสรีนั้นเป็นสิ่งอันพึงปรารถนาถ้าเราอยู่ในสถานการณ์อันปกติ แต่สถานการณ์ปัจจุบันบังคับให้เราต้องระมัดระวัง และปฏิบัติการโดยรอบคอบจึงสมควรตรากฎหมายนี้ขึ้น

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน 100-109.

กฎหมายว่าด้วยการควบคุมโรคภัย มีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมการจำหน่ายโรคภัยได้แก่ อาหารหรือเครื่องดื่ม สิ่งของ เครื่องใช้ ให้มีระเบียบและเป็นประโยชน์แก่สวัสดิภาพของประชาชน ด้วยวิธีการวางระเบียบในการจำหน่ายกำหนดราคาสินค้า จำกัดปริมาณโรคภัย กำหนดเวลาจำหน่าย และให้ติดป้ายแสดงราคาสินค้า ตลอดจนการปันส่วนและวิธีการอื่นๆ ทั้งนี้ โดยมุ่งถึงสวัสดิภาพของประชาชน ความจำเป็นทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ การควบคุมโรคภัยดังกล่าวนี้จะกระทำในรูปของการตราพระราชกฤษฎีกาควบคุม

กล่าวโดยสรุป หลักการของ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ ในภาวะคับขัน พ.ศ. 2488 มีหลักเดียวกับ พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัย พ.ศ. 2495 จะแตกต่างกันก็ตรงที่ว่าพระราชบัญญัติควบคุมโรคภัย พ.ศ. 2495 สามารถนำมาใช้ในเหตุการณ์ปกติไม่จำเป็นต้องเฉพาะในภาวะคับขัน และวิธีการควบคุมก็แตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี กฎหมายที่กล่าวมาทั้งสามฉบับถึงแม้จะมีเจตนารมณ์ของกฎหมายที่คล้ายคลึงกัน แต่ มีเหตุที่ต้องตรากฎหมายด้วยมูลเหตุที่แตกต่างกัน ซึ่งจะกำหนดวิธีการปฏิบัติไว้แตกต่างกันด้วย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้กฎหมายแต่ละฉบับ เช่น ห้ามขนย้ายโรคภัยควบคุม และให้มีการแจ้งปริมาณโรคภัยควบคุมเพื่อดำเนินการจัดการปันส่วนต่อไป เป็นต้น และมีการกำหนดโทษของกฎหมายแต่ละฉบับก็หนักเบาแตกต่างกันด้วย

ต่อมาพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490⁴¹ ได้เปลี่ยนวิธีป้องกันการการค้ากำไรเกินควรเสียใหม่ โดยไม่จำกัดสภาพการณ์ สามารถบังคับใช้ได้ตลอดเวลา เมื่อปรากฏว่าการค้ากำไรเกินควรตามความหมาย “กำไรเกินควร” แล้ว คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดราคา สินค้า ปันส่วน หรือห้ามขาย ห้ามซื้อ ได้ตามอำนาจที่กฎหมายบัญญัติวิธีการควบคุมหรือป้องกันมิให้ค้ากำไรเกินควรนี้ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีคือ มาตรการการควบคุมการผลิตหรือการจำหน่ายตาม มาตรา 8 โดยเมื่อคณะกรรมการประกาศระบุประเภทหรือชื่อสิ่งของที่ควบคุมแล้ว คณะกรรมการมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับสิ่งของที่ควบคุมได้ โดยให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายแจ้งราคาซื้อหรือขาย ขนาด คุณภาพ แสดงราคาขายปลีกโดยชัดเจน แจ้งปริมาณ และสถานที่เก็บ แจ้งรายละเอียดหรือข้อความ หรือส่งเอกสารใดๆเพื่อทราบกำไรและราคาต้นทุน ห้ามหรืออนุญาตนำเข้ามาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง หรือการส่งออก เข้าควบคุมหรือสั่งให้ดำเนินการให้การจำหน่ายหรือการผลิตเป็นไปตามสมควรแก่สภาพ และ มาตรการที่สองคือการสั่งห้ามมิให้ค้ากำไรเกินควรตามมาตรา 8 ทวิ โดยเมื่อคณะกรรมการเห็นว่าสิ่งของที่ควบคุมตามมาตรา 8 หรือสิ่งของใดๆ สมควรห้ามมิให้ค้ากำไรเกินควร ให้คณะกรรมการสั่งห้ามมิให้ค้า

⁴¹ เรื่องเดียวกัน 100-109.

กำไรเกินควรในสิ่งของดังกล่าว โดยระบุประเภทและชื่อของสิ่งของ และระบุราคาสูงสุดของการขายไว้ จัดการปันส่วนในการขายหรือซื้อตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด และจะบังคับให้ขายแก่ คณะกรรมการหรือผู้ใดผู้หนึ่งที่คณะกรรมการหรือผู้ใดผู้หนึ่งที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้ เป็นต้น

จะเห็นว่ากฎหมายนี้ได้คุ้มครองประชาชนเป็นสำคัญ โดยมุ่งควบคุมราคาของสินค้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ถือว่าเป็นการค้า และเห็นได้ว่าที่ผ่านมากฎหมายป้องกันการค้ากำไรเกินควร มี อำนาจควบคุมได้แต่เฉพาะสินค้า (สิ่งของ) เท่านั้น ไม่รวมถึงบริการ

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490 ได้ถูกยกเลิกโดย พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ.2522⁴² เนื่องจาก “กฎหมายว่าด้วย การป้องกันการค้ากำไรเกินควรที่ใช้บังคับอยู่ มีบทบัญญัติที่ไม่รัดกุมเหมาะสมและเพียงพอที่จะรักษา ประโยชน์ของผู้บริโภค และป้องกันมิให้ราคาสินค้าและค่าบริการต่างๆ สูงขึ้นโดยรวดเร็วเกินสมควร ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจในการรวมตัวกันกำหนดราคาสินค้าและค่าบริการ และ ไม่มีบทบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาด หรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ” การตรา ขึ้นใหม่นี้ ในส่วนของการควบคุมราคาสินค้า ยังคงหลักการเดิม ที่รัฐสามารถเข้าแทรกแซงในการควบคุม สินค้าในตลาดเป็นเหมือนอย่างที่แล้วมาเมื่อ 50 ปีก่อน ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ไม่เพียงแต่พัฒนาวิธีการให้มีความเหมาะสมรัดกุมมากยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่ยังได้มีมาตรการใหม่ คือมาตรการป้องกันการผูกขาด มาตรการ นั้นนับว่าเป็นมาตรการที่สำคัญที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ที่มุ่งจัดโครงสร้างตลาดให้มีการแข่งขัน อันจะทำให้ปัญหาการรวมตัวเอา رأตเอาเปรียบกันของผู้ประกอบการในการประกอบกิจการน้อยลง โดยเฉพาะการรวมตัวกันของผู้ประกอบการในการประกอบกิจการน้อยลง มาตรการนี้การควบคุมด้าน ราคานี้ในทางปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จเพราะเป็นเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ยังคงมีผู้ประกอบการ ในตลาดไม่ดำเนินกิจการในลักษณะของการแข่งขันอย่างแท้จริง มีการใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เป็นธรรม⁴³ แม้จะมีการออกมาตรการทางกฎหมายทั้งการควบคุมราคา และการป้องกันการผูกขาดขึ้นมา เนื่องจาก โครงสร้างขององค์กรมีปัญหาในการบริหารและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพและต่อมามีการ ยกเลิกพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 โดยมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ขึ้นมาบังคับใช้แทน

ปัจจุบันภาครัฐเข้ามาแทรกแซงนั้นสามารถแบ่งเป็น 2 บทบาท ดังนี้

⁴² เรื่องเดียวกัน 100-109.

⁴³ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและกรณีศึกษาพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 (วิญญูชน, 2551), หน้า 193.

ก. การควบคุมราคาโดยภาครัฐ (Price controlling)⁴⁴ ซึ่งสามารถเรียงระดับการควบคุม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระดับแรก คือการที่รัฐใช้อำนาจเข้าไปจัดการในตัวโครงสร้างภายในทางด้านราคาโดยตรง ซึ่งรวมถึงต้นทุนของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ด้วย โดยทฤษฎีจะมีความสัมพันธ์กับความล้มเหลวของตลาด (Market Failure) โดยแต่ละประเทศมีการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ส่วนใหญ่รัฐมักใช้ในกรณีที่สภาพเศรษฐกิจไม่ปรกติ เช่น ภัยสงคราม อุทกภัยวิกฤติเศรษฐกิจ เป็นต้น และค่อย ๆ ลดมาตรการแทรกแซงลงจนกระทั่งยกเลิกเมื่อกลับสู่ภาวะปกติ แต่สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนมากจะใช้ราคาอ้างอิง เพื่อเป็นดัชนีอ้างอิงว่าราคานั้นมีความสอดคล้องกับราคาที่ภาครัฐกำหนด ในประเทศไทยรัฐได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 25 (1) – (2) ที่มาเพื่อควบคุมราคาซื้อ ราคาจำหน่าย อัตรากำไรสูงสุดต่อหน่วย เป็นต้น ในอดีตมีมาตรการในการควบคุมราคาน้ำตาลทราย เนื่องจากเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญ ภาคเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีการเกาะกลุ่ม รวมตัวกันอย่างมีพลังในการต่อรองด้านราคาและปริมาณกับกลุ่มการผลิตน้ำตาลทราย ดังนั้นภาครัฐ จึงต้องการให้อุตสาหกรรมน้ำตาลทรายมีเสถียรภาพทางด้านราคาและปริมาณ จึงได้มีการกำหนด มาตรการในการควบคุมราคาสูงสุดน้ำตาลทรายไว้เพื่อไม่ให้เกิดการแข่งขันในด้านราคาอันจะนำไปสู่ การกระทบต่อเสถียรภาพของการผลิตและการค่าน้ำตาลทราย

ระดับสอง คือ ระดับที่รัฐไม่เข้าไปแทรกแซงด้านราคาโดยตรง แต่จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจำหน่ายสินค้าและบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐสามารถเข้าตรวจสอบและควบคุมราคาให้เป็นไปตามทิศทางที่รัฐกำหนด ในปัจจุบันจะเห็นว่าการ บังคับใช้กฎหมายมุ่งไปสู่การติดตามข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องแจ้งข้อมูลในการประกอบธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการและเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามเกี่ยวกับการผลิต การนำเข้า การกำหนดท้องที่ กำหนดให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน เป็นต้น เทียบเคียงกับ มาตรา 25 (3) – (12) ในพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

ระดับสาม คือ มาตรการสอดส่องดูแลราคาสินค้าหรือมาตรการติดตามดูแลรายการสินค้า โดยรัฐเข้าไปมีบทบาทในการแทรกแซงราคาน้อยที่สุด โดยเป็นมาตรการที่เป็นที่นิยมของหลาย ๆ ประเทศ โดยปล่อยไปตามกลไกตลาดโดยการสอดส่องดูแลราคาสินค้าที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยการ

⁴⁴ วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์, "การพัฒนาการกำกับดูแลด้านราคาภายใต้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542" (คณະนิตศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), หน้า 35-36.

ตำราชี้ของประชาชนตามหลักอุปสงค์อุปทาน ไทยได้ใช้มาตรการที่มีได้กำหนดเป็นมาตรการทางกฎหมายในรูปแบบ สินค้าแนะนำ ซึ่งแตกต่างไปจากสินค้าควบคุม

ข. การกำกับดูแลทางด้านราคา (Price Monitoring)⁴⁵ โดยภาครัฐใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เป็น เพื่อป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาด ลด หรือจำกัดการแข่งขัน ในการประกอบธุรกิจอย่างเป็นระบบอันจะเป็นการส่งเสริมให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างเสรีและ ป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจโดยไม่ได้เน้นการคุ้มครองผู้บริโภคดังเช่น การควบคุม โดยรัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่กำกับดูแลทางด้านราคาโดยไม่เข้าไปเป็นผู้กำหนดราคาโดยตรง แต่ จะให้เอกชนเป็นผู้กำหนดราคาเอง เพียงแต่รัฐจะคอยควบคุมและสอดส่องพฤติกรรมของเอกชนในกรณี ที่ การกำหนดราคานั้นมีลักษณะที่มิชอบ (Abuse) หรือไม่เป็นธรรม (Unfair) รัฐจะมีหน้าที่ตรวจสอบและ ระวังพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งสามารถแบ่งออกในเรื่องราคาเป็น 2 กรณี

กรณีที่ 1 การกำหนดราคาขายที่ไม่เป็นธรรม นอกจากรัฐใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทาง การค้า พ.ศ. 2560 เพื่อป้องกันลักษณะที่มิชอบ (Abuse) หรือไม่เป็นธรรม (Unfair) แล้วอีกจุดมุ่งหมาย จะเป็นการมุ่งเน้นให้กลไกตลาดทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ เช่นหากมีผู้ผลิตรายใดขายราคาต่ำกว่าทุน หรือกำหนดราคาในลักษณะเลือกปฏิบัติทางด้านราคา ในมุมมองผู้บริโภคนั้นจะได้รับประโยชน์แต่จะมี ผลกระทบโดยตรงต่อคู่แข่ง ซึ่งภายใต้กฎหมายแข่งขันทางการค้านี้มุ่งคุ้มครองทั้งผู้บริโภคและผู้ ประกอบการรายอื่นด้วยให้สามารถดำเนินธุรกิจในตลาดได้ภายใต้สภาพการแข่งขันที่มีการทำงานของ กลไกตลาด ดังนั้นโดยทั่วไปจะใช้เกณฑ์ต้นทุนเป็นตัวชี้วัดประกอบการพิจารณาความผิดที่มีลักษณะที่มิ ชอบ (Abuse)

กรณีที่ 2 การร่วมมือกำหนดราคาจำหน่าย การที่ผู้ประกอบการหลายรายในอุตสาหกรรม เดียวกันที่สมคบหรือร่วมกันกำหนดราคาจำหน่ายสูงกว่าราคาแข่งขันในตลาด หรือเรียกว่าการฮั้วราคา พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการกระทำความผิดภายใต้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36-38.

จากบทบาทการแทรกแซงที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการควบคุมราคาและการกำกับดูแลทางด้านราคาโดยภาครัฐ

การควบคุมราคาโดยภาครัฐ (Price Control)	การกำกับดูแลทางด้านราคา (Price Monitoring)
<p>1. มาตรการทางกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542)</p> <p>1.1 การกำหนดราคาโดยรัฐหรือการแทรกแซงด้านราคา</p> <p>1.2 การกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจำหน่ายสินค้าหรือบริการโดยไม่เข้าแทรกแซงราคาโดยตรง</p>	<p>พระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560</p> <p>1. ผู้ประกอบการกำหนดราคาในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งประกอบด้วย</p> <p>1.1 การกำหนดราคาที่สูงเกินไป</p> <p>1.2 การกำหนดราคาต่ำเกินไป</p> <p>1.3 การกำหนดราคาเพื่อกำจัดคู่แข่ง</p> <p>1.4 การเลือกปฏิบัติทางด้านราคา</p>
<p>2. มาตรการทางฝ่ายบริหาร (รายการสินค้าที่ติดตามดูแล)</p> <p>2.1 สินค้าที่มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษ (Sensitive list)</p> <p>2.2 สินค้าที่ติดตามภาวะและสถานการณ์</p>	<p>2. ผู้ประกอบการร่วมมือจำกัดการแข่งขันทางด้านราคา</p> <p>2.1 การฮั้วราคา</p> <p>2.2 การฮั้วประมูล</p>

3.4.1.2 เป้าหมายและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

จากประวัติความเป็นมาของกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมราคาของไทย จะพบว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายที่มีลำดับความเป็นมา โดยเริ่มต้นมาจาก

พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ.2480

พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2483

พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490

พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2517

พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522

ปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2542 ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นกฎหมายที่ออกมากับพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ที่บังคับใช้เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 ซึ่งเดิมนั้นถูกรวมเป็นพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 แต่ด้วยวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน เพราะพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 กลับต้องการควบคุมราคาขายปลีกของสินค้าและบริการ⁴⁶ โดยไม่ต้องการเห็นการแข่งขันในเรื่องราคาของผู้ประกอบธุรกิจ แต่พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในด้านราคาระหว่างผู้ประกอบการ และเพื่อให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่โดยเฉพาะแยกต่างหากจากกัน จึงได้มีการแยกกฎหมายทั้งสองส่วนในที่สุด⁴⁷

จากการศึกษาพบว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกฎหมายได้ถูกบัญญัติขึ้นมา ป้องกันมิให้ราคาสินค้าและบริการต่างๆ สูงขึ้นโดยรวดเร็วเกินสมควร โดยมุ่งควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองและรักษาประโยชน์ของผู้บริโภค

3.4.1.3 กฎหมายในส่วนสารบัญญัติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 มีทั้งสิ้น 44 มาตรา แบ่งออกได้เป็น 5 หมวด

หมวดที่ 1 ว่าด้วยคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

⁴⁶ สมลรัตน์ นาคพานิช, "สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒" [ออนไลน์] วันที่ พฤษภาคม ๒๕๔๗. แหล่งที่มา:
http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_003.htm

⁴⁷ อินทัช วิสุทธิแพทย์, "ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะราคาขายปลีกไข่มกั," หน้า 107-109.

หมวดที่ 2 ว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

หมวดที่ 3 ว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ

หมวดที่ 4 ว่าด้วยบทเบ็ดเตล็ด

หมวดที่ 5 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล

นอกจากกฎหมายทั้ง 44 มาตรา ยังรวมถึงรายละเอียดปลีกย่อยตามประกาศของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอำนาจออกประกาศตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

(ก) ขอบเขตของกฎหมาย

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2522 เป็นกฎหมายที่มุ่งควบคุมสินค้าทั้งด้านราคาและปริมาณสินค้า โดยการที่รัฐเข้ามาแทรกแซง และกำหนดนโยบายตลอดจนเงื่อนไขสำหรับสินค้าที่มีรายชื่ออยู่ในรายการสินค้าควบคุม โดยสามารถใช้อำนาจเข้าแทรกแซงกลไกตลาดด้วยการกำหนดมาตรการต่างๆ ตามที่บทบัญญัติให้อำนาจไว้ในการควบคุมสินค้าและบริการได้ ก็เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเดือดร้อนจากราคาสินค้า โดยต้องเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการครองชีพคือสินค้าที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทั้ง 4 ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยา อาหาร และปัจจุบันจะรวมถึงสินค้าที่อำนวยความสะดวกด้วย เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มีสินค้าหลากหลายชนิดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เมื่อความต้องการในสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม รัฐจึงได้เห็นความสำคัญและเข้ามาควบคุมราคาสินค้าที่อำนวยความสะดวกด้วย โดยจะเห็นได้จากรายการสินค้าและบริการควบคุมของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ประจำปี 2562

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มีอำนาจใช้บังคับได้กับธุรกิจต่างๆ อาทิ กิจกรรมในทางอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม การบริการ หรือกิจการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันซึ่งเป็นธุรกิจอันมีเอกชนเป็นเจ้าของ แต่มิให้ใช้บังคับแก่ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนภูมิภาค หรือกิจการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง (มาตรา 5)

(ข) มาตรการที่ใช้ในการควบคุมสินค้าและบริการ

เนื่องจากในอดีตมีการควบคุมราคา ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่สามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงมาตรการควบคุมเสียใหม่ โดยให้มีการควบคุม

ทางด้านราคาเท่าที่จำเป็นและเพิ่มมาตรการใหม่ให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เช่น มาตรการควบคุมอัตรากำไรผู้ผลิตและผู้จำหน่าย การควบคุมปริมาณสินค้าให้มีเพียงพอกับความต้องการของประชาชน และการให้ผู้ผลิตพิมพ์ราคาขายปลีกจากโรงงาน เป็นต้น คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มีมาตรการควบคุมชัดเจนรัดกุมมากขึ้น เพิ่มขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายจากเดิมที่ควบคุมแค่เพียงสินค้า ได้บัญญัติเพิ่มเติมให้การบริการตกอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายฉบับนี้ด้วย และได้แยกบทบัญญัติในส่วนของ การป้องกันการผูกขาดออกไปบัญญัติเป็นกฎหมายแข่งขันทางการค้าอีกฉบับต่างหาก เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และมีองค์กรที่ทำหน้าที่แยกต่างหากจากกัน

มาตรการในพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 แยกได้เป็น 7 มาตรการ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม (มาตรา 24)

เมื่อคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือเรียกโดยย่อว่า กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นว่า สินค้าหรือบริการใดมีการกำหนดราคาจำหน่ายราคาซื้อ หรือกำหนดวิธีปฏิบัติและเงื่อนไขทางการค้าอันไม่เป็นธรรม จะประกาศให้สินค้าหรือบริการนั้นเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม หากคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการเห็นสมควรจะกำหนดควบคุมสินค้าหรือบริการใด ก็สามารถกระทำได้โดยเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อประกาศเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม และหลังจากนั้นจะกำหนดมาตรการควบคุมราคาหรือด้านปริมาณ เช่น การตรึงราคาซื้อหรือราคาจำหน่าย การกำหนดราคาจำหน่ายสูงสุด ให้ปิดป้ายแสดงราคา ให้มีการแจ้งราคา และห้ามเปลี่ยนแปลงราคาเว้นแต่จะได้รับอนุญาต เป็นต้น

การที่จะกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมนั้น คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- เป็นสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพ
- เป็นสินค้าที่ใช้เป็นปัจจัยการผลิตต่อเนื่อง
- โครงสร้างตลาดมีผู้ผลิตและผู้ขายน้อยราย และสภาพตลาดไม่มีการแข่งขันกันเท่าที่ควร

- เป็นสินค้าที่มีเทคนิคการผลิตขั้นสูงและการลงทุนสูง หรือระบบครบวงจร ส่งผลให้ผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ตลาดได้ยาก
- เป็นสินค้าที่มีความคลาดเคลื่อนไหวด้านราคาบ่อยครั้งหรือขึ้นสูงผิดปกติ และมีปริมาณขาดแคลนในบางครั้ง
- เป็นสินค้าที่มีความเชื่อมโยง และได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าอ้างอิงในตลาดโลกมาก

ปัจจุบันได้มีประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 เรื่องการกำหนดสินค้าและบริการควบคุม ด้วยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 (1) และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 41 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงออกประกาศให้สินค้าและบริการ ดังต่อไปนี้เป็นสินค้าและบริการควบคุม⁴⁸

หมวดกระดาษและผลิตภัณฑ์

(1) กระดาษทำลูกฟูก กระดาษเหนียว	(2) กระดาษพิมพ์และเขียน

หมวดผลิตภัณฑ์ขนส่ง

(3) ยางรถจักรยานยนต์ ยางรถยนต์	(4) รถจักรยานยนต์ รถยนต์นั่ง รถยนต์บรรทุก

หมวดปัจจัยทางการเกษตร

(5) เครื่องสูบน้ำ	(6) ปุ๋ย
(7) ยาป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืชหรือโรคพืช	(8) รถเกี่ยวข้าว

⁴⁸ ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2562 เรื่อง การกำหนดสินค้าและบริการควบคุม

(9) รถไถนา

(10) หัวอาหารสัตว์ อาหารสัตว์

หมวดผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

(11) ก๊าซปิโตรเลียมเหลว

(12) น้ำมันเชื้อเพลิง

หมวดยารักษาโรคและเวชภัณฑ์

(13) ยารักษาโรค

(14) เวชภัณฑ์เกี่ยวกับการรักษาโรค

หมวดวัสดุก่อสร้าง

(15) ท่อพีวีซี

(16) ปูนซีเมนต์

(17) สายไฟฟ้า

(18) เหล็กโครงสร้างรูปพรรณ เหล็กแผ่น
เหล็กเส้น

หมวดสินค้าเกษตรที่สำคัญ

(19) ข้าวเปลือก ข้าวสาร

(20) ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์

(21) ข้าวโพด

(22) ผลปาล์มน้ำมัน

(23) มะพร้าวผลแก่ และผลิตภัณฑ์

(24) มันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์

(25) ยางพารา ได้แก่ น้ำยางสด ยางก้อน เศษยาง น้ำยางข้น ยางแผ่น ยางแท่ง ยางเครพ

หมวดสินค้าอุปโภคบริโภค

(26) กระดาษชำระ กระดาษเช็ดหน้า

(27) แชมพู

(28) น้ำยาปรับผ้านุ่ม

(29) ผงซักฟอก น้ำยาซักฟอก

(30) ผลิตภัณฑ์ล้างจาน

(31) ผ่าอนามัย

(32) ผ่าอ้อมสำเร็จรูปเด็กและผู้ใหญ่

(33) สบู่ก้อน สบู่เหลว

หมวดอาหาร

(34) กระเทียม

(35) ไข่ไก่

(36) ครีมเทียมชั้นหวาน นมข้น นมคั้นรูป นมแปลงไขมัน

(37) ทูเรียน

(38) นมผง ผลิตภัณฑ์นมพร้อมบริโภคชนิดเหลว ไม่รวมถึงนมเปรี้ยว

(39) น้ำมัน และไขมันที่ได้จากพืชหรือสัตว์ทั้งที่บริโภคได้หรือไม่ได้

(40) แป้งสาลี

(41) มังคุด

(42) ลำไย

(43) สุกกร เนื้อสุกกร

(44) อาหารกึ่งสำเร็จรูปบรรจุภาชนะฉนวน

(45) อาหารในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท

หมวดอื่น ๆ

(46) เครื่องแบบนักเรียน

หมวดบริการ

(47) การให้สิทธิในการเผยแพร่งานลิขสิทธิ์เพลงเพื่อการค้า

(48) บริการขนส่งสินค้าสำหรับธุรกิจออนไลน์

(49) บริการทางการเกษตร

(50) บริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาลเกี่ยวกับ การรักษาโรค

(51) บริการรับชำระเงิน ณ จุดบริการ

(52) บริการให้เช่าสถานที่เก็บสินค้า

(2) กำหนดมาตรการหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ในการควบคุมสินค้าหรือบริการควบคุม (มาตรา 25)

เมื่อคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือ กกร. ได้ประกาศให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมแล้ว คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ และ คณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือ กจร. สามารถเลือกใช้วิธีการตามที่

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ตามที่ได้เห็นสมควร เนื่องด้วยสภาวะการณ์และความจำเป็นในแต่ละท้องที่ หรือแต่ละจังหวัดอาจมีความแตกต่างกัน ย่อมสามารถใช้อำนาจในการควบคุมแตกต่างกันได้อำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา 25 มีหลายประการด้วยกันดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม ให้ผู้ซื้อซื้อในราคาไม่ต่ำกว่าราคาที่กำหนด หรือให้ผู้จำหน่ายจำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนดหรือตรึงราคาไว้ในราคาใดราคาหนึ่ง

2.2 กำหนดอัตรากำไรสูงสุดต่อหน่วยของสินค้าหรือบริการควบคุม ที่ผู้จำหน่ายจะได้รับจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม กำหนดระหว่างราคาซื้อกับราคาขายสินค้าหรือบริการควบคุมในแต่ละช่วงการค้า

2.3 กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการ และเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิต การนำเข้ามาในราชอาณาจักร การส่งออกป็นอกราชอาณาจักร การซื้อ การจำหน่าย หรือการเก็บรักษาสินค้าหรือบริการควบคุม

2.4 กำหนดท้องที่ หรือระยะเวลาในการบังคับใช้ประกาศของคณะกรรมการ

2.5 กำหนดให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย แผนการผลิต แผนการนำเข้ามาในราชอาณาจักร แผนการส่งออกป็นอกราชอาณาจักร แผนการซื้อ แผนการจำหน่าย แผนการเปลี่ยนแปลงราคาหรือรายการอื่นใดหรือส่วนลดในการจำหน่าย กระบวนการผลิต และวิธีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

2.6 กำหนดให้มีการเก็บ หรือเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้าควบคุมและกำหนดท้องที่และสถานที่ให้เก็บสำรองสินค้าควบคุม

2.7 ห้ามหรืออนุญาตให้มีการส่งออกป็นอก หรือนำเข้ามาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งซึ่งสินค้าควบคุม

2.8 สั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต การนำเข้ามาในราชอาณาจักร การซื้อ การจำหน่าย หรือการเก็บรักษาสินค้าหรือบริการควบคุม รวมทั้งให้ระงับหรือลดค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้เกินสมควร

2.9 จัดให้มีการปันส่วน ในการซื้อและการจำหน่ายสินค้าหรือราคาควบคุม รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการปันส่วนดังกล่าว หรือกำหนดเงื่อนไขในการซื้อ และจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม

2.10 สั่งให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม ตามที่ปริมาณและราคาที่กำหนด ตลอดจนถึงให้จำหน่ายแก่ส่วนราชการหรือบุคคลใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

2.11 ห้ามจำหน่าย ให้ ใช้อ่าง ยักย้าย หรือเปลี่ยนสภาพซึ่งสินค้าหรือบริการควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด

2.12 กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าควบคุมหรือการครอบครองสินค้าควบคุมเกินปริมาณกำหนด

จากอำนาจของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่าคณะกรรมการมีอำนาจในการควบคุมอยู่ 2 ประการคือ การกำหนดราคาสินค้าหรือบริการ และการกำหนดเงื่อนไขในทางการค้าหรือการบริการ

ก. การกำหนดราคาสินค้าหรือบริการ

1. การกำหนดราคาซื้อ

ในกรณีที่ปรากฏว่าสินค้าหรือบริการใดๆ มีการแข่งขันด้านการผลิตหรือการให้บริการกันอย่างรุนแรง จนสามารถกำหนดราคาซื้อได้ฝ่ายเดียว และราคาที่กำหนดนั้นต่ำเกินควรและไม่เป็นธรรม คณะกรรมการก็จะเข้าแทรกแซงและกำหนดราคาซื้อขั้นต่ำให้เป็นธรรม โดยกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งอาจทำได้โดยอาศัยวิธีการตามกฎหมายคือ

(1) การกำหนดราคาไม่ให้ผู้ซื้อในราคาที่ต่ำกว่าที่กำหนด หรือ

(2) การตรึงราคาไว้ที่ราคาใดราคาหนึ่ง

2. การกำหนดราคาจำหน่าย

ในกรณีที่ปรากฏว่าสินค้าหรือบริการใด ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้ให้บริการกำหนดราคาจำหน่ายหรือราคาให้บริการสูง และมีผลตอบแทนในอัตราที่สูงเกินควร ซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค คณะกรรมการก็จะเข้ามาแทรกแซงและกำหนดราคาจำหน่ายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ซึ่งอาจทำได้โดยอาศัยวิธีการตามกฎหมาย คือ

(1) การกำหนดราคาจำหน่ายปลีกสูงสุด

(2) การกำหนดราคาจำหน่ายส่งสูงสุด

(3) การตรึงราคาไว้ในราคาใดราคาหนึ่ง

(4) การกำหนดอัตรากำไรสูงสุด

- (5) การกำหนดอัตราส่วนแตกต่างระหว่างราคาซื้อกับราคาขายสินค้าในแต่ละช่วงการค้า
 ข. การกำหนดเงื่อนไขในทางการค้าหรือการบริการ

การให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน การกำหนดปริมาณในการเก็บสำรองและสถานที่ให้เก็บสินค้า การห้ามหรืออนุญาตในการส่งออกหรือนำเข้า การปันส่วน การบังคับหรือการจำหน่าย เป็นต้น มาตรการเหล่านี้มักถูกนำมาใช้ในสภาวะการณ์ที่เกิดการขาดแคลนสินค้าหรือบริการ หรือมีแนวโน้มที่จะเกิดการกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไร หรือจะก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ทั้งนี้การใช้อำนาจของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น ต้องทำในรูปของประกาศ และตามความจำเป็นแก่พฤติการณ์แก่กรณี โดยคำนึงถึงภาระของผู้ปฏิบัติ โดยต้องระบุถึงเหตุผลและผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามประกาศไว้ด้วย ซึ่งประกาศนั้นจะมีบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 25 (4) และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จะมีอายุการบังคับใช้ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ห้ามมิให้เกินหนึ่งปี เว้นแต่จะได้มีการออกประกาศใหม่ นอกจากนี้หลักเกณฑ์ที่ได้ประกาศใช้บังคับกับสินค้าหรือบริการนั้น กฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการต้องพิจารณาทบทวนอย่างน้อยปีละครั้งหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต การนำเข้าในราชอาณาจักร การส่งออกไปนอกราชอาณาจักร การซื้อหรือการจำหน่ายและอัตรากำไรที่เหมาะสมรวมทั้งผลกระทบต่อการลงทุนในการขยายกำลังการผลิตในระยะต่อไปด้วย และเมื่อเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจหรือข้อเท็จจริงที่อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาใช้อำนาจของคณะกรรมการเปลี่ยนแปลงไปหรือสิ้นสุดลง ให้คณะกรรมการประกาศเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการใช้อำนาจนั้นในราชกิจจานุเบกษาโดยไม่ชักช้า

สำหรับกรณีจำเป็นรีบด่วน มาตรา 27 ได้ให้อำนาจประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีอำนาจประกาศใช้มาตรการตามมาตรา 25 โดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการก่อนได้

กฎหมายได้ให้อำนาจแก่ประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ในอันที่จะใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการในมาตรา 25 เป็นการชั่วคราวได้ เนื่องด้วยการประกาศใช้มาตรการตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อควบคุมสินค้าหรือบริการนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาพอสมควร และในบางกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉิน จำเป็นต้องใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันท่วงที แต่ทั้งนี้ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า

- (1) มีความจำเป็นรีบด่วนและลับ

(2) ไม่สามารถเรียกประชุมคณะกรรมการได้ทันที

เมื่อประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 25 โดยการออกประกาศแล้ว ก็ต้องนำประกาศไปโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาต่อไปตามมาตรา 25 วรรคสอง และเมื่อได้ประกาศตามวรรคหนึ่งไปแล้ว ประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จะต้องนำประกาศที่ได้ใช้อำนาจออกไปนั้น เสนอต่อคณะกรรมการกลางฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบ ก็ให้นำประกาศออกโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาต่อไป แต่หากคณะกรรมการไม่เห็นชอบ คณะกรรมการจะต้องประกาศยกเลิกประกาศนั้น

กรณีประธานคณะกรรมการฯ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 27 ประกาศกำหนดมาตรการหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการควบคุมสินค้าหรือบริการควบคุม แต่มิได้เสนอประกาศต่อคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาภายในกำหนดสามวันนับแต่วันที่ถัดจากวันที่ลงในประกาศ และต่อมาคณะกรรมการฯ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 25 โดยกำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไข ในการควบคุมสินค้าหรือบริการควบคุมเสียใหม่ จึงมีปัญหาว่าประกาศที่ประธานคณะกรรมการฯ ใช้อำนาจตามมาตรา 27 จะสิ้นผลบังคับทันทีที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือไม่ หากพิจารณาตามบทบัญญัติจะพบว่ากฎหมายกำหนดให้ต้องมีการประกาศยกเลิกและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังนั้นประกาศ จึงยังน่าจะมีผลบังคับต่อไปจนกว่า คณะกรรมการฯ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 25 วรรคสามในการพิจารณาทบทวนประกาศดังกล่าว และบังคับใช้ประกาศฉบับใหม่ต่อไป โดยไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงการที่ได้กระทำไปแล้วในระหว่างที่ใช้บังคับประกาศนั้น

(3) กำหนดให้แจ้งรายการและราคาสินค้าหรือบริการควบคุม และห้ามมิให้เปลี่ยนแปลง (มาตรา 26)

ได้กำหนดให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มีอำนาจกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้งราคา มาตรฐาน คุณภาพ ขนาด ปริมาณ น้ำหนัก ชื่อและปริมาณวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบของสินค้า และอาจห้ามจำหน่ายสินค้าแตกต่างจากรายการที่แจ้งไว้หรือจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าราคาที่แจ้งไว้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเลขาธิการทะเบียนที่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการกำหนด

หลักเกณฑ์ดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการเสริม โดยให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าหรือบริการติดตามความเคลื่อนไหวของราคา เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงราคาสินค้าและป้องกันการฉวยโอกาสการเอาเปรียบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค โดยมีแนวทางที่จะสำรวจต้นทุนและจำนวนสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ เพื่อกำหนดมาตรการ

รักษาระดับสินค้าดังกล่าวมิให้แพงขึ้น ทั้งนี้ได้วางหลักเกณฑ์และแนวทางในการพิจารณาการปรับปรุงราคาสินค้าและบริการ สำหรับผู้ประกอบการที่ประสงค์จะขอตั้งราคาหรือจำหน่ายสินค้าแตกต่างจากรายการหรือราคาที่แจ้งไว้ ดังต่อไปนี้

- 1) กรณีการตั้งราคาให้พิจารณาจากโครงสร้างต้นทุนของสินค้าที่แจ้ง แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงสร้างต้นทุนมาตรฐาน หรือโครงสร้างต้นทุนพื้นฐานที่กรมการค้าภายในจัดทำขึ้น
- 2) กรณีการจำหน่ายแตกต่างจากรายการที่แจ้งไว้ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐาน คุณภาพ ขนาด ปริมาณ น้ำหนัก หรือปริมาณวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบของสินค้าให้พิจารณาเปรียบเทียบกับสัดส่วนของราคาที่ผันแปรไป
- 3) กรณีการจำหน่ายแตกต่างจากราคาที่แจ้งไว้ ให้พิจารณาโครงสร้างต้นทุนของสินค้า การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิต และต้นทุนสินค้าสำเร็จรูปที่นำเข้ามา

จากหลักเกณฑ์ และความมุ่งหมาย ก็เพื่อต้องการให้ราคานั้นเป็นราคาที่ยุติธรรม สามารถทำให้การผลิตหรือการให้บริการดำเนินไปได้ และผู้บริโภคไม่ได้รับความเดือดร้อน โดยยึดหลักคือ

- การปรับราคาเพื่อช่วยผู้ผลิต เนื่องจากราคาต่ำเกินไป
- การปรับราคาเพื่อช่วยผู้บริโภค เนื่องจากราคาสูงเกินไป

ซึ่งแนวการปรับปรุงราคาสินค้าและบริการ ต้องคำนึงสิ่งที่เป็นต้นทุน ไม่ว่าจะเป็นตัวแปรต่างๆ ในธุรกิจ อาทิต้นทุนทั้งหมด ผลตอบแทน ประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการ การแข่งขัน อุปสงค์และอุปทานของสินค้า เป็นต้น โดยผู้ยื่นคำขอต้องแสดงให้เห็นว่าราคาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เป็นอุปสรรคต่อการผลิตและการลงทุน อาจเพราะต้นทุนของสินค้าเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น หรือราคาที่เป็นอยู่ทำให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ได้ผลตอบแทนสูงหรือต่ำเกินไป

การพิจารณาตามหลักเกณฑ์ข้างต้น เลขาธิการคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ อาจรับฟังความเห็นหรือข้อมูลจากผู้บริโภค หรือผู้ประกอบการ และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

ปัจจุบันสินค้าที่ต้องแจ้งขออนุญาตการเปลี่ยนแปลงราคา และต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการก่อน และสินค้าที่ต้องแจ้งต้นทุน และ/หรือราคา และ/หรือรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงให้ทราบล่วงหน้า 15 วัน โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต ซึ่งถือเป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อให้การควบคุมราคาสินค้า มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะนอกจากคณะกรรมการฯ จะมีอำนาจควบคุมราคาสินค้าแล้ว ยังมีอำนาจควบคุมในเรื่องมาตรฐาน คุณภาพ ปริมาณ ขนาด และ

น้ำหนักที่แจ้งไว้ด้วย เพื่อที่จะมิให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบจากการขึ้นราคาสินค้าและค่าบริการ โดยไปลดคุณภาพหรือขนาดลงจากเดิม

ในกรณีจำเป็นรีบด่วน มาตรา 27 ได้ให้อำนาจประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีอำนาจประกาศใช้มาตรการตามมาตรา 26 โดยมีต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการก่อนได้

ในบางกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉิน จำเป็นต้องใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันทั่วถึงกฎหมายจึงมีการให้อำนาจแก่ประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ในการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการในมาตรา 26 เป็นการชั่วคราวได้เนื่องด้วยการประกาศใช้มาตรการตามมาตรา 26 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อควบคุมราคาสินค้าหรือบริการนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาพอสมควร แต่ทั้งนี้ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า

- (1) มีความจำเป็นรีบด่วนและลับ
- (2) ไม่สามารถเรียกประชุมคณะกรรมการได้ทันที

เมื่อประธานคณะกรรมการกลางฯ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 26 โดยการออกประกาศแล้ว ก็จะต้องนำประกาศไปโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาต่อไปตามมาตรา 25 วรรคสองและเมื่อได้ประกาศตามวรรคหนึ่งไปแล้ว ประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการจะต้องนำประกาศที่ได้ใช้อำนาจออกไปนั้น เสนอต่อคณะกรรมการกลางฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบ ก็ให้นำประกาศออกโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาต่อไป แต่หากคณะกรรมการไม่เห็นชอบ คณะกรรมการจะต้องประกาศยกเลิกประกาศนั้น แต่การยกเลิกไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการที่ได้กระทำไปแล้วในระหว่างที่ใช้ประกาศนั้น

(4) กำหนดให้แสดงราคาสินค้าหรือบริการ (มาตรา 28)

กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่าย หรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าหรือบริการ แสดงราคาสินค้าหรือบริการ ในการนี้คณะกรรมการอาจกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการไว้ด้วยก็ได้ ซึ่งเป็นการให้อำนาจคณะกรรมการที่กว้างขึ้นจากเดิมที่การใช้มาตรการให้แสดงราคา จะได้ใช้กับสินค้าควบคุมเท่านั้น ส่วนตามกฎหมายใหม่ได้บัญญัติแยกมาตรการนี้ไว้โดยเฉพาะโดยสามารถใช้ได้กับสินค้าหรือบริการทั่วไป เพราะสามารถกำหนด

มาตรการให้แสดงราคาได้ แม้ไม่เป็นสินค้าหรือบริการควบคุม ซึ่งวิธีการหรือเงื่อนไขในปัจจุบัน ได้แก่ การทำให้ปรากฏซึ่งราคาสินค้าหรือบริการต่อหน่วยด้วยวิธีการและในวัสดุใดก็ได้ อาจด้วยการเขียนหรือพิมพ์ แต่อย่างน้อยต้องมีเลขอารบิกปรากฏอยู่ด้วย ให้แสดงราคาไว้ที่สินค้าที่จำหน่ายหรือสถานที่ให้บริการ หรือบริเวณใกล้เคียงสินค้านั้น ต้องเปิดเผยและเห็นได้ชัดเจน เป็นต้น

การใช้อำนาจตามมาตรานี้ต้องทำเป็นประกาศ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดไปจากที่ระบุไว้ในประกาศ ทั้งยังต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย โดยคณะกรรมการต้องพิจารณาทบทวนประกาศอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หากหมดความจำเป็นให้คณะกรรมการประกาศเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการใช้อำนาจโดยไม่ชักช้า (มาตรา 28 วรรคสองให้นำมาตรา 25 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่มิได้บัญญัติให้นำวรรคสี่ (ประกาศมีอายุ 1 ปี) มาใช้บังคับด้วย) ดังนั้นประกาศจึงสามารถบังคับใช้ได้ไม่เกิน 1 ปี

ห้ามมิให้ค้ากำไรเกินควร (จงใจทำให้ราคาต่ำหรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคา) (มาตรา 29)

เป็นบทบัญญัติข้อยกเว้น ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายโดยตรง และให้อำนาจคณะกรรมการที่อาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าเป็นปั่นตลาด คือการทำให้ราคาต่ำหรือสูงเกินสมควร หรือปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมก่อน

ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการปั่นตลาดได้แก่ เพื่อให้คู่แข่งชั้นลุ่มเล็กธุรกิจ หรือกีดกันมิให้ผู้ประกอบการอื่นเข้ามาประกอบธุรกิจ เช่น ในกรณีที่มีผู้ผลิตหรือนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาเพื่อแข่งขัน ผู้ที่ประกอบการอยู่แล้วอาจจะปั่นให้ราคาสินค้าตกต่ำ เพื่อยับยั้งการผลิตหรือการนำเข้า หรือการตั้งราคาเพื่อฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคจากการเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาด หรือค้ากำไรเกินควรจากการที่ผู้บริโภคไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร หรือฉวยโอกาสจากเหตุการณ์ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบันทันด่วน เป็นต้น

การที่ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการฯ ก็เนื่องมาจากการปฏิบัติตามนัยของมาตรานี้ ตามกฎหมายเดิม (พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522) มีปัญหาในการตีความว่าอะไรคือราคาสูงเกินสมควร ต่ำเกินสมควร หรือปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้า ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่กำหนดไว้ชัดเจน พนักงานเจ้าหน้าที่มักใช้ดุลพินิจในการตีความทำให้เกิดการลักลั่นในการปฏิบัติงาน ดังนั้นพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 จึงได้ให้อำนาจคณะกรรมการในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาสูงหรือต่ำเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการไว้

โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ประกอบการกำหนดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- กรณีราคาขายสูงเกินสมควร

1. ราคาสูงกว่าราคาของสินค้าชนิดเดียวกันที่ขายในบริเวณใกล้เคียง หรือในตลาดเดียวกัน
2. ราคาสูงกว่าราคาเดิมที่เคยขายเป็นอัตราเพิ่มขึ้น ไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่เปลี่ยนแปลง
3. ราคาสูงกว่าราคากลางที่หน่วยราชการกำหนด

- กรณีราคาขายต่ำเกินสมควร

1. ราคาขายต่ำกว่าราคาต้นทุน
2. ราคาต่ำกว่าราคาของสินค้าชนิดเดียวกันที่ขายในบริเวณใกล้เคียง หรือในตลาดเดียวกัน
3. ราคาต่ำกว่าราคาเดิมที่เคยขายเป็นอัตราลดลงไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไป

- กรณีเกิดความปั่นป่วนซึ่งราคา

หมายถึงการทำให้ราคาเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างรวดเร็วผิดปกติและเกิดผลกระทบต่อราคาสินค้าชนิดเดียวกันในตลาด ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจมองได้ว่า ความปั่นป่วนซึ่งราคานั้นเป็นผลซึ่งเกิดจากสาเหตุของการกระทำที่ทำให้ราคาสินค้าสูงหรือต่ำเกินสมควรนั่นเอง

(5) ห้ามมิให้กักตุน ปฏิเสธ ประวิง การจำหน่ายสินค้าควบคุม (มาตรา 30)

เป็นบทบัญญัติข้อห้ามที่ห้ามมิให้กระทำการใดๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งแยกได้เป็นสองประเภท กล่าวคือ

1. ห้ามมิให้บุคคลใดกักตุนสินค้า

คำว่า “กักตุนสินค้า” กฎหมายไม่ได้บัญญัติขนิยามไว้ แต่จะเป็นความผิดได้ก็โดยเอาพฤติการณ์การกระทำเป็นเครื่องวินิจฉัยพิสูจน์ให้เห็นความผิด ซึ่งแยกได้เป็นสองกรณี

1.1 โดยมีสินค้าควบคุมไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะกรรมการตามมาตรา 25 (12)

ความผิดจะเกิดได้ต่อเมื่อคณะกรรมการได้ออกประกาศโดยใช้อำนาจตามมาตรา 25 (12) โดยบังคับให้ครอบครองสินค้าควบคุมไว้ในปริมาณไม่เกินที่คณะกรรมการกำหนด เช่น ประกาศ

คณะกรรมการที่กำหนดให้ผู้ใดครอบครองน้ำมันปาล์มที่ใช้ปรุงอาหารได้ไม่เกินคนละ 100 กิโลกรัม เพื่อป้องกันการกักตุนและไม่ให้เกิดการขาดแคลน หากผู้ใดครอบครองเกินกว่า 100 กิโลกรัม ผู้นั้นก็จะมี ความผิดฐานกักตุนสินค้า โดยครอบครองสินค้าเกินปริมาณที่กำหนด เป็นต้น

1.2 เก็บสินค้าควบคุมไว้ ณ สถานที่อื่นนอกจากสถานที่เก็บตามที่ได้แจ้งต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 25 (5)

ความผิดจะเกิดขึ้นเมื่อคณะกรรมการได้ออกประกาศโดยใช้อำนาจตามมาตรา 25 (5) โดยการ กักตุนสินค้าในลักษณะนี้จะต้องประกอบกับการกำหนดมาตรการให้แจ้งสถานที่และปริมาณที่เก็บ เพื่อให้ ทราบว่าสินค้านั้นมีปริมาณอยู่เท่าใดและเก็บไว้ในสถานที่ใดบ้าง เช่น ประกาศคณะกรรมการกำหนดให้ผู้ ครอบครองแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บเหล็กเส้นไว้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันการกักตุนสินค้า ควบคุม กรณีหากผู้ครอบครองรายใดได้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บเหล็กเส้นไว้แล้วว่าได้เก็บไว้ ณ สถานที่ใด แต่ได้นำเหล็กเส้นบางส่วนหรือทั้งหมดไปเก็บไว้ ณ สถานที่อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่ได้แจ้งไว้ เพื่อ หลีกเลี่ยงหรือซ่อนเร้นไม่ให้ทางราชการเข้าควบคุมได้ การนำไปเก็บไว้ที่อื่นผู้กระทำก็มีความผิดฐานแจ้ง ความเท็จต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 อีกด้วย

2. ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการฝ่าฝืนตามที่กฎหมายกำหนด

คือไม่นำสินค้าควบคุมที่มีไว้เพื่อจำหน่ายออกจำหน่าย หรือเสนอขายตามปกติ หรือปฏิเสธการ จำหน่าย หรือประวิงการจำหน่าย หรือการส่งมอบสินค้าควบคุมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร การกักตุน สินค้าในลักษณะนี้จะเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นได้ทั้งการกระทำการหรือละเว้นกระทำการ โดยไม่ต้องมี ประกาศกำหนดมาตรการของคณะกรรมการมาประกอบ ซึ่งต่างกับทั้งสองลักษณะแรกที่ได้กล่าวมาแล้ว

โดยมีองค์ประกอบของการกระทำความผิด ดังนี้

ผู้ที่จะกระทำความผิดมาตรานี้ได้จะเป็นผู้ใดก็ได้ ซึ่งมีสินค้าควบคุมไว้เพื่อจำหน่ายหากมีสินค้า ควบคุมไว้เพื่อการอื่นย่อมไม่เข้ามาตรานี้ และกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนด และ ต้องกระทำไปโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ดังนั้นหากมีเหตุผลอันสมควรก็จะเป็นความผิดตาม มาตรานี้

เช่น ผู้จำหน่ายสินค้าควบคุมน้ำตาลทรายรายหนึ่ง ไม่ยอมจำหน่ายน้ำตาลทรายที่มีไว้เพื่อ จำหน่ายให้แก่ผู้ซื้อ ทั้งๆที่มีน้ำตาลทรายในครอบครองเพียงพอจะจำหน่ายได้ ผู้จำหน่ายก็จะมี ความผิดฐานกักตุนสินค้าควบคุมโดยปฏิเสธการจำหน่ายน้ำตาลทราย

(6) ห้ามมิให้หยุดให้บริการควบคุม (มาตรา 31)

ลักษณะของการบริการนั้น ตามสภาพแล้วไม่อาจเกิดการกักตุนขึ้นได้เหมือนกับสินค้า จึงได้แยกมาตรานี้ออกมาเป็นกรณีเฉพาะของการให้บริการ ซึ่งจะต้องประกาศให้เป็นบริการควบคุมก่อนจึงจะเข้าข้อห้ามของมาตรานี้ เช่น ได้ประกาศกำหนดให้บริการรับฝากสินค้าหรือบริการให้เช่าสถานที่เก็บสินค้าเป็นบริการควบคุม หากผู้ประกอบการในการบริการดังกล่าวหยุดให้บริการตามปกติ หรือประวิงการให้บริการ หรือ ปฏิเสธการให้บริการ โดยไม่มีเหตุอันสมควรแล้ว ผู้ประกอบการนั้นก็มีความผิดฐานปฏิเสธ หรือหยุด หรือประวิงการให้บริการโดยไม่มีเหตุอันสมควร

3.4.2 พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

หากจะพิจารณาความเป็นมาของกฎหมายการแข่งขันของไทย⁴⁹ จะต้องมองไปที่บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองของไทย โดยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ภาคเศรษฐกิจของไทยเป็นการเกษตรกรรมและธุรกิจขนาดเล็กแต่หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลทหารมุ่งการสนับสนุนไปที่เกษตรกรซึ่งถือเป็นประชากรส่วนมากของประเทศไทยในช่วงเวลานั้น โดยรัฐบาลมีนโยบายในการป้องกันผู้ยากไร้จากการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางหรือที่ธุรกิจที่ควบคุมเศรษฐกิจ และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มมีการตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภคที่เกิดจากการกักตุนสินค้าของธุรกิจ ทางรัฐบาล จอมพล แปลก พิบูลสงครามจึงต้องออกมาตรากฎหมายเพื่อจัดการการกักตุนสินค้าของธุรกิจโดยการตรา เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคคือ พ.ร.บ. ป้องกันการเก็งกำไรเกินควร พ.ศ.2480 เพื่อควบคุมราคาสินค้าที่จำหน่ายในตลาดในกรณีฉุกเฉินเกิดสงครามหรือ ช่วงการประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อที่จะป้องกันไม่ให้ผู้จำหน่ายสินค้าฉกฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าแต่ทว่าการบังคับ พ.ร.บ.ป้องกันการเก็งกำไรเกินควร พ.ศ. 2480 นั้นใช้เฉพาะกรณีฉุกเฉินหากในเหตุการณ์ปกติ พ.ร.บ.ป้องกันการเก็งกำไรเกินควร พ.ศ. 2480 ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้

ต่อมาในช่วง 2480-2500 มีการขยายตัวของธุรกิจในประเทศไทย และนำไปสู่การประสานประโยชน์ระหว่างธุรกิจและรัฐในการดำเนินการทางการผลิตและการค้า การประสานประโยชน์กันนี้เองนำไปสู่การกระจุกตัวทางผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและในช่วงปี พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เข้าควบคุมอำนาจรัฐและดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจตามคำแนะนำของประเทศสหรัฐอเมริกาในการดำเนินนโยบายการเปิดเสรีการค้าและลดการพึ่งพารัฐวิสาหกิจในการดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจ รวมถึงกระตุ้นให้มีการลงทุนจากภาคเอกชนด้วยการดำเนินนโยบายการเปิดเสรีการค้า นำไปสู่การปรับเปลี่ยนประเทศ

⁴⁹ พรชัย วิสุทธี, เอกสารคำสอนวิชากฎหมายการแข่งขันทางการค้า (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557), หน้า.

เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม ทั้งนี้ในขณะที่รัฐบาลเน้นส่งเสริมการพัฒนาภาคเอกชน การส่งเสริมก็นำไปสู่การกระจุกตัวของตลาดและการร่วมกันของธุรกิจในการควบคุมตลาดธุรกิจผูกขาดหรือที่มีอำนาจควบคุมตลาดสามารถที่จะสานสัมพันธ์กับรัฐบาลทหารและสามารถร่วมกำหนดการนโยบายของภาครัฐเพื่อจำกัดการแข่งขันที่จะมีต่อธุรกิจของตน

ทว่าในช่วงปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นอย่างมากร่วมกับราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้น ทำให้ราคาสินค้ามีการปรับเพิ่มขึ้น รัฐบาลในช่วงเวลานั้นจึงได้มีการตรา พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ.2517 เพื่อที่จะใช้จัดการกับการค้ากำไรเกินควรของธุรกิจผูกขาด แต่ พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควรนั้นมิได้มุ่งจัดการกับธุรกิจผูกขาดหรือการร่วมกันฮั้วกำหนดตลาดของธุรกิจ ในปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลเริ่มตระหนักถึงการกระจายตัวของการฮั้วกันกำหนดตลาดของธุรกิจ รัฐบาลจึงสนับสนุนให้มีการออกกฎหมาย สองตัวด้วยกัน โดยยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควรฉบับที่ พ.ศ.2517 และตรา พ.ร.บ.กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ.2522 ขึ้นมาเพื่อควบคุมการ กำหนดราคาสินค้าที่ไม่เป็นธรรมและป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจ แต่ทว่า พ.ร.บ.กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ.2522 ไม่ได้ระบุจำกัดความการทำธุรกิจที่ไม่เป็นธรรม และไม่มีมาตราที่เกี่ยวกับการห้ามการใช้อำนาจเหนือตลาดซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในกฎหมายการแข่งขันทางการค้า

ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2530 ประเทศไทยเข้าสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ทว่ารูปแบบการเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้การพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมและมีจากการกระจุกตัวของผลประโยชน์ เศรษฐกิจไทยอยู่ภายใต้ผู้ขายน้อยราย (oligopoly) โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในมือของกลุ่มธุรกิจไม่กี่รายทำให้กลุ่มธุรกิจไม่กี่รายเหล่านั้นสามารถที่จะดึงเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยตัดวงผลประโยชน์จากผู้บริโภค ซึ่งไม่มีอำนาจต่อรองกับกับกลุ่มธุรกิจเหล่านั้นและไม่มีธุรกิจรายใหม่สามารถเข้ามาแข่งขันในตลาดได้

ในช่วงปี 2530-2532 รัฐบาลได้เริ่มกลยุทธ์ขับเคลื่อนตลาดเพื่อเป็นหัวใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดการลงทุนต่างชาติได้เป็นอย่างมาก กลุ่มธุรกิจชนชั้นกลางสามารถที่จะขยับฐานะทางเศรษฐกิจจากเงินลงทุนและสามารถเป็นกลุ่มการเมืองใหม่ที่สามารถเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ กลุ่มธุรกิจชนชั้นกลางเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ การแข่งขันในตลาดและความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ป้องกันการแข่งขัน จึงนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ.2517และมีการร่างกฎหมายการแข่งขันฉบับใหม่ขึ้นมาคือพระราชบัญญัติ การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 โดยหน้าที่ของกฎหมายการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วย การคุ้มครองการแข่งขันและประสิทธิภาพของตลาด การคุ้มครอง

ประโยชน์สาธารณะ ผู้บริโภคและการกระจายประโยชน์แก่ผู้บริโภค การคุ้มครองธุรกิจที่ด้อยกว่าในตลาด และการคุ้มครองและสนับสนุนการรวมตลาด

3.4.2.1 กรอบกฎหมายการแข่งขันทางการค้าในประเทศไทย

กฎหมายการแข่งขันทางการค้าโดยทั่วไป ซึ่งมีการวางหลักข้อห้ามในการทำการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมไว้กว้างๆ โดยทุกๆ ประเทศที่ได้ตรากฎหมายการแข่งขันทางการค้าขึ้นมา ก็มักจะวางหลักข้อห้ามในกฎหมายของแต่ละประเทศ โดยประกอบไปด้วย การห้ามใช้อำนาจเหนือตลาดที่กระทบต่อการแข่งขัน ห้ามทำการตกลงทำมกลางธุรกิจที่ก่อให้เกิดการแข่งขันไม่เป็นธรรม การป้องกันการควบรวมกิจการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการแข่งขันในตลาด⁵⁰

ในส่วนของ การห้ามใช้อำนาจเหนือตลาดที่กระทบต่อการแข่งขัน (Abuse of dominant market power)⁵¹ นั้นกฎหมายการแข่งขันทางการค้าส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่การห้ามมิให้ธุรกิจผูกขาดหรือธุรกิจที่มีอำนาจเหนือตลาด ใช้อำนาจในการควบคุมตลาดของตน ตัวอย่างการกระทำที่ห้ามในการตั้งราคาเกินควรที่กระทบต่อผู้บริโภค การใช้อำนาจกำจัดคู่แข่งของตนจากตลาดโดยการลดราคาต่ำกว่าทุนแล้วขึ้นราคาสินค้าเพื่อทดแทนการขาดทุนของตน การขัดขวางมิให้ธุรกิจรายอื่นเข้ามาร่วมแข่งขันกับตนในตลาด ข้อห้ามหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่งภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าคือ ห้ามมิให้ธุรกิจทำข้อตกลงก่อให้เกิดการแข่งขันไม่เป็นธรรม (Anti-competitive agreements) หรือการฮั้วกันของธุรกิจนั่นเอง โดยตัวอย่างการร่วมทำข้อตกลงหรือการฮั้วกันของธุรกิจคือการที่ธุรกิจ ร่วมกันกำหนด ราคา (Price fixing) ร่วมกันกำหนดตลาด (Market sharing) ร่วมกันกำหนดหรือฮั้วประมูล (Bid Rigging) การร่วมกันจำกัดปริมาณ หรือควบคุมการผลิตสินค้าและบริการ (Output quotas/restrictions controlling goods and services) กรอบข้อห้ามของกฎหมายการแข่งขันทางการค้าอีกด้านที่สำคัญคือ การป้องกันการควบรวมกิจการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการแข่งขันในตลาด (Anti-competitive mergers and acquisition) คือการห้ามมิให้ธุรกิจรวมตัวกันหรือควบรวมกันก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า ทั้งนี้กรอบข้อห้ามการรวมตัวนี้วางไว้เพื่อป้องกันการเกิดขึ้นของความพยายามในการควบคุมตลาดผ่านการควบรวมกิจการที่มีการแข่งขันกัน จะเห็นได้ว่ากฎหมายการแข่งขันทางการค้ามีหลัก ข้อห้ามอยู่ด้วยกันสามส่วนหลัก หากแต่ว่าในแต่ละประเทศก็จะมี การนำหลักไปปรับใช้เพิ่มเติมหรือลดลงบ้างตามแต่ละความเหมาะสมของแต่ละประเทศ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยได้นำหลักทั้งสามนั้นมาบรรจุไว้เป็นใน พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 43-53.

⁵¹ ประสพสุข สังข์บุญมาก, "Trade and Competition," (2549).

3.4.2.2 กฎหมายในส่วนสารบัญญัติ

ในพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 นั้นประกอบด้วย 92 มาตรา ซึ่งกำหนดข้อห้ามหลักเพื่อมิให้มีการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม โดยมาตราหลักๆ ของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2560 มีดังนี้

มาตรา 5 ในพระราชบัญญัตินี้ มีการให้คำจำกัดความในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น

“ธุรกิจ” หมายความว่า กิจการอันดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางการค้าในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การเงิน การประกันภัย และการบริการ และให้หมายความรวมถึงกิจการอื่นตามที่กำหนด

โดยกฎกระทรวง

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้จำหน่าย ผู้ผลิตเพื่อจำหน่าย ผู้ส่งหรือนำเข้าในราชอาณาจักร เพื่อจำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อผลิตหรือจำหน่ายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการในธุรกิจ

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ใช้ในการอุปโภคหรือบริโภค รวมทั้งเอกสารแสดงสิทธิในสิ่งของนั้น

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สิน หรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงาน

“ราคา” หมายความว่า ราคาสินค้า และให้หมายความรวมถึงค่าตอบแทนสำหรับกรให้บริการด้วย

“ตลาด” หมายความว่า ตลาดที่เกี่ยวข้องในสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันหรือที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ โดยให้พิจารณาด้านคุณลักษณะ ราคา หรือวัตถุประสงค์การใช้งานของสินค้าหรือบริการ และด้านพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการ

“ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด” หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจรายหนึ่งหรือหลายราย

ในตลาดใดตลาดหนึ่ง ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายเกินกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยให้นำปัจจัยสภาพการแข่งขันของตลาดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง แล้วแต่กรณี มาประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนเกณฑ์ส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายอย่างน้อยหนึ่งครั้งภายในระยะเวลาสามปีนับแต่วันออกประกาศ

การนับส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายของผู้ประกอบการรายหนึ่งซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดให้นับรวมส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายในตลาดใดตลาดหนึ่งของบรรดาผู้ประกอบการที่มี

ความสัมพันธ์กันทางนโยบายหรืออำนาจสั่งการตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดด้วย และให้ถือว่าบรรดาผู้ประกอบการที่มีส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายดังกล่าวเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด

“ปัจจัยสภาพการแข่งขัน” หมายความว่า จำนวนผู้ประกอบการในตลาด จำนวนเงินลงทุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ช่องทางการจัดจำหน่าย เครือข่ายในการประกอบธุรกิจ โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจ กฎระเบียบของภาครัฐ และปัจจัยอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดและมีการห้ามกระทำการตามมาตรา 54 ถึงมาตรา 58 ที่เป็นมาตรา 54 ซึ่งห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจใดร่วมกับผู้ประกอบการอื่นที่แข่งขันในตลาดเดียวกันกระทำการใด ๆ อันเป็นการผูกขาด หรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดนั้นในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) กำหนดราคาซื้อหรือราคาขายหรือเงื่อนไขทางการค้าใด ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมที่ส่งผลต่อราคาสินค้าหรือบริการ

(2) จำกัดปริมาณของสินค้าหรือบริการที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะผลิต ซื้อ จำหน่าย หรือบริการตามที่ตกลงกัน

(3) กำหนดข้อตกลงหรือเงื่อนไขในลักษณะสมรู้กัน เพื่อให้ฝ่ายหนึ่งได้รับการประมูลหรือประกวดราคาสินค้าหรือบริการ หรือเพื่อมิให้ฝ่ายหนึ่งเข้าแข่งขันราคาในการประมูลหรือประกวดราคาสินค้าหรือบริการ

(4) กำหนดแบ่งท้องที่ที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะจำหน่าย หรือลดการจำหน่าย หรือซื้อสินค้าหรือบริการได้ในท้องที่นั้น หรือกำหนดผู้ซื้อหรือผู้ขายที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะจำหน่าย หรือซื้อสินค้าหรือบริการได้ โดยผู้ประกอบการอื่นจะไม่ซื้อหรือจำหน่ายหรือซื้อสินค้าหรือบริการนั้น บทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับการกระทำระหว่างผู้ประกอบการที่มีความสัมพันธ์กันทางนโยบายหรืออำนาจสั่งการตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา 55 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจใดร่วมกับผู้ประกอบการอื่นกระทำการใด ๆ อันเป็นการผูกขาด หรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดใดตลาดหนึ่งในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) กำหนดเงื่อนไขตามที่ระบุไว้ในมาตรา 54 (1) (2) หรือ (4) ระหว่างผู้ประกอบการซึ่งมิใช่คู่แข่งกันในตลาดเดียวกัน

(2) ลดคุณภาพของสินค้าหรือบริการให้ต่ำกว่าที่เคยผลิตจำหน่ายหรือให้บริการ

(3) แต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลใดแต่ผู้เดียวเป็นผู้จำหน่ายสินค้าหรือให้บริการอย่างเดียวกันหรือประเภทเดียวกัน

(4) กำหนดเงื่อนไขหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อหรือการจำหน่ายสินค้าหรือการบริการ เพื่อให้ปฏิบัติตามที่ตกลงกัน

(5) ความตกลงร่วมกันในลักษณะอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา 56 บทบัญญัติมาตรา 55 มิให้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

(1) การกระทำความผิดระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กันทางนโยบายหรืออำนาจสั่งการ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(2) การตกลงร่วมกันในธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาการผลิต การจัดจำหน่ายสินค้า และการส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคนิคหรือเศรษฐกิจ

(3) การตกลงร่วมกันในรูปแบบธุรกิจที่มีสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจในต่างระดับกัน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้สิทธิในสินค้าหรือบริการ เครื่องหมายการค้า วิธีการดำเนินธุรกิจ หรือการสนับสนุนการประกอบธุรกิจ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับสิทธิซึ่งมีหน้าที่ชำระค่าสิทธิ ค่าธรรมเนียม หรือให้ผลตอบแทนอื่นใดตามที่ระบุในสัญญา

(4) ลักษณะข้อตกลงหรือรูปแบบธุรกิจตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามคำแนะนำของ คณะกรรมการการตกลงร่วมกันตามวรรคหนึ่ง (2) และ (3) ต้องไม่สร้างข้อจำกัดที่เกินกว่าความจำเป็น ในการบรรลุประโยชน์ข้างต้น และไม่ก่อให้เกิดอำนาจผูกขาด หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดนั้นอย่างมีนัยสำคัญโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้บริโภคด้วย

มาตรา 57 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) กีดกันการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นอย่างไม่เป็นธรรม

(2) ใช้อำนาจตลาดหรืออำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรม

(3) กำหนดเงื่อนไขทางการค้าอันเป็นการจำกัดหรือขัดขวางการประกอบธุรกิจของผู้อื่น อย่างไม่เป็นธรรม

(4) กระทำการในลักษณะอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา 58 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจในประเทศทำนิติกรรมหรือสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจในต่างประเทศอย่างไม่มีเหตุผลอันสมควร อันก่อให้เกิดพฤติกรรมการผูกขาดหรือจำกัดการค้าอย่างไม่เป็นธรรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและผลประโยชน์ของผู้บริโภคโดยรวม

จากมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการวางกรอบควบคุมกิจการในการดำเนินธุรกิจนำไปสู่ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้เช่นกัน เช่น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต เกิดพลังต่อรองในตลาดทำให้การแข่งขันดี

ขึ้น ให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมเป็นการวางหลักเกณฑ์ที่กว้างและครอบคลุมโดยรวมและให้อำนาจโดยกว้างแก่คณะกรรมการในการพิจารณาว่าการกระทำใดๆของธุรกิจเป็นการแข่งขันที่อย่างไม่เป็นธรรม อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อธุรกิจรายอื่น

3.4.3 การควบคุมของภาครัฐของสินค้าทอพีวีซีในประเทศไทย

การดำเนินธุรกิจทอพีวีซีนั้นปัจจุบันอยู่ทั้งภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 นั้นมีการควบคุมราคาขายปลายทางถึงผู้บริโภคไม่สูงกว่าราคาที่กำหนด ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2561 เพื่อดูแลป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่ายหรือการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา 25 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 โดยผู้ผลิตทอพีวีซีมีหน้าที่แจ้งรายละเอียดที่อยู่ ชื่อสินค้า ชื่อทางการค้า ขนาด ชั้นคุณภาพ ราคาจำหน่าย ณ โรงงาน ส่วนลดในการจำหน่าย รวมถึงเงื่อนไขการชำระเงินด้วย ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แบบแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับทอ พี วี ซี

ชื่อผู้ประกอบการ (บริษัท / ห้างหุ้นส่วน)สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่.....
 อาคาร..... ชั้น..... ต.รอก / ซอย..... ถนน..... ตำบล / แขวง.....
 อำเภอ / เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... ต่อ.....
 โทรสาร..... อีเมล..... ผู้ประสานงาน.....

หน่วย:.....

ชื่อสินค้า	ชื่อทางการค้า	ขนาดพื้นที่หน้าตัด/ เส้นผ่าศูนย์กลาง	ชั้นคุณภาพ	ความยาว (เมตร)	ราคาจำหน่าย ณ โรงงาน (ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม)	ส่วนลด ในการจำหน่าย	เงื่อนไขการชำระเงิน/การส่งเสริมการจำหน่าย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่ารายการที่แจ้งนี้เป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อผู้แจ้ง.....ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล

(.....)

ตำแหน่ง.....

(ประทับตรานิติบุคคล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

การควบคุมดังกล่าวภาครัฐมีการควบคุมในส่วนของราคาขายปลายทางระหว่างผู้แทนจำหน่ายกับผู้บริโภคเท่านั้น โดยรัฐใช้มาตรการการกำหนดราคาเพดาน สำหรับระหว่างผู้ผลิตวัตถุดิบหลักคือผู้ผลิตผงพีวีซีถึง

ผู้ผลิตท่อพีวีซี และผู้ผลิตท่อพีวีซีถึงผู้แทนจำหน่ายนั้น ภาครัฐไม่มีการควบคุมราคาแต่อย่างใด ทำให้เกิดความไม่สมดุลเกิดการบิดเบือนกลไกตลาดส่งผลต่อกลไกตลาดให้ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ผลิตท่อพีวีซีจึงได้มีการกำหนดราคาอ้างอิงของท่อแต่ละขนาดไว้ ตามข้อมูลของบริษัท นวพลาสติก อุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด และบริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัดในบทที่ 2

การที่ภาครัฐออกกฎหมายเพื่อควบคุมราคาขายปลายทางถึงผู้บริโภคไม่สูงกว่าราคาที่กำหนดนั้น วัตถุประสงค์หลักเพื่อจะรักษาประโยชน์ของผู้บริโภค และป้องกันมิให้ราคาสินค้าและค่าบริการต่างๆ สูงขึ้นโดยรวดเร็วเกินสมควร ควบคุมผู้ประกอบการในการรวมตัวกันกำหนดราคาสินค้าและค่าบริการ ซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค อย่างไรก็ตามการที่ผู้ประกอบการที่ผลิตท่อในประเทศไทย มีจำนวนมากกว่า 10 ราย การขายสินค้านั้นจะมีการขายผ่านตัวแทนจำหน่าย โดยโครงสร้างตลาดเป็นตลาดผู้แข่งขันน้อยราย (Oligopoly) ผู้ผลิตในประเทศไทยมีผู้ผลิตรายใหญ่ 2 รายคือ บริษัท นวพลาสติก อุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด ในเครือบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)⁵² และ บริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด⁵³ โดยสองผู้ผลิตรายใหญ่มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันมากกว่าร้อยละ 60 ของอุปสงค์ในประเทศไทย และมีรายได้แต่ละบริษัทต่อปีเกิน 1,000 ล้านบาท โครงสร้างตลาดดังกล่าวนี้จะถูกควบคุมด้วยพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ด้วยการห้ามใช้อำนาจเหนือตลาดที่กระทบต่อการแข่งขัน (Abuse of dominant market power) นั้นกฎหมายการแข่งขันทางการค้ามุ่งไปที่การห้ามมิให้ธุรกิจผูกขาดหรือธุรกิจที่มีอำนาจเหนือตลาด ใช้อำนาจในการควบคุมตลาดของตน ตัวอย่างการกระทำที่ห้ามในการตั้งราคาเกินควรที่กระทบต่อผู้บริโภค การใช้อำนาจกำจัดคู่แข่งของตนจากตลาดโดยการลดราคาต่ำกว่าทุนแล้วขึ้นราคาสินค้าเพื่อทดแทนการขาดทุนของตน การขัดขวางมิให้ธุรกิจรายอื่นเข้ามาร่วมแข่งขันกับตนในตลาด ข้อห้ามหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่งภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าคือ ห้ามมิให้ธุรกิจทำข้อตกลงก่อให้เกิดการแข่งขันไม่เป็นธรรม (Anti-competitive agreements) ดังนั้นผู้ประกอบการก็จะถูกกฎหมายทั้ง 2 ฉบับนี้ควบคุมและกำกับดูแลไปพร้อมกัน

การควบคุมจากรัฐดังกล่าวมีการปรับปรุงประเมินทุกปี โดยเฉพาะพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ที่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ได้พิจารณาทบทวนรายการสินค้าและบริการประจำปี 2562 โดยในส่วนของบัญชีสินค้าควบคุมได้มีมติให้เพิ่มสินค้า 1 รายการ คือ ยาและเวชภัณฑ์ เข้ามาอยู่ในบัญชีสินค้าควบคุม และถอดสินค้า 4 รายการออก

⁵² รายงานประจำปี บริษัทไทยพลาสติกส์และเคมีภัณฑ์ จำกัด (มหาชน)" [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thaiplastic.co.th/tpc/Shareholders/Annual.aspx>

⁵³ รายงานประจำปี บริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน)" [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.vinythai.co.th/en/News%20and%20Publications/9/Annual%20Report/24/>

จากบัญชีสินค้าควบคุม⁵⁴ ได้แก่ น้ำตาลทราย เยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ สาเหตุที่ถอดน้ำตาลทรายออก เพราะปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างราคาน้ำตาลทรายให้ลอยตัวตามกลไกตลาด และขณะนี้ราคาน้ำมันทรายปรับลดลงมามากเหลือกิโลกรัม (กก.) ละ 10 บาท จากเดิม กก.ละ 22 บาท ทำให้ไม่จำเป็นต้องควบคุม ส่วนเยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะมีผู้ผลิตสินค้าหลายราย มีการแข่งขัน ไม่มีปัญหาด้านกลไกราคา ส่งผลให้บัญชีสินค้าควบคุมประจำปี 2562 จะเหลือ 46 รายการ จากเดิมมี 49 รายการ ซึ่งการถูกถอดสินค้าน้ำตาลทรายและน้ำตาลทราย เพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษา

3.4.3.1 กรณีเทียบเคียงสินค้าน้ำตาลทราย⁵⁵

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก สถานการณ์และความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางเศรษฐกิจเนื่องจากเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เช่น ชาวไร่อ้อยนับแสนครัวเรือน คนตัดอ้อย โรงงานน้ำตาล พนักงานโรงงานน้ำตาล พ่อค้าคนกลางและผู้บริโภค ทั้งยังเป็นวัตถุดิบหลักของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ในอดีตรัฐบาลจึงได้มีมาตรการในการควบคุมทั้งในด้านราคาและปริมาณจำหน่ายภายในประเทศเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ผลิตน้ำตาลจนเกินความต้องการและต้องส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นต้นมา ราคาอ้อยจึงแปรผันตามราคาน้ำตาลในตลาดโลกซึ่งมีความผันผวน ซึ่งหากภาครัฐไม่ได้มีมาตรการควบคุม อาจส่งผลให้ราคาอ้อยที่โรงงานน้ำตาลรับซื้อต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ชาวไร่อ้อยขาดทุน เกิดการขัดแย้งกันระหว่างโรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อยได้ ในอดีตจึงมีมาตรการควบคุมที่แตกต่างกันไป การผลิตน้ำตาลในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจากเริ่มแรกที่ผลิตน้ำตาลทรายแดงเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก มีการส่งออกไปยังต่างประเทศเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยสามารถทำการค้าขายได้อย่างเสรี ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการผลิตเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการค้ามากขึ้น มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกอ้อยอย่างกว้างขวาง มีการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ยุคที่อุตสาหกรรมน้ำตาลยังคงเฟื่องฟูได้เริ่มมีการผูกขาดจากชาวจีนในการส่งน้ำตาลออกนอกประเทศ มีการเก็บภาษีซ้ำซ้อน ไม่ว่าจะเป็นภาษีน้ำตาลทราย ภาษีน้ำอ้อย ภาษีน้ำตาลหม้อ ภาษีเตาตาล การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นจากการนำเข้าน้ำตาลมา

⁵⁴ กกร.ไฟเขียว 'ยา-เวชภัณฑ์' ขึ้นบัญชีควบคุม" [ออนไลน์] วันที่ 9 มกราคม 2562. แหล่งที่มา: <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/823644>

⁵⁵ ปราโมทย์ วาณิชานนท์, "บทบาทขององค์การไตรภาคี ในระบบแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่อ้อยกับโรงงานน้ำตาล : ศึกษากรณี บริษัทอ้อยและน้ำตาลไทย จำกัด" (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 16-35.

ขายในประเทศ ประกอบกับราคาน้ำตาลตลาดโลกตกต่ำ ทำให้โรงงานน้ำตาลในประเทศไทยปิดตัวลงทำให้กำลังการผลิตไม่เพียงพอกับปริมาณความต้องการบริโภคในประเทศ ต่อมารัฐบาลไทยมีมาตรการในการกีดกันการลงทุนจากต่างประเทศ ได้เล็งเห็นความสำคัญในปี พ.ศ.2478 รัฐบาลได้จัดตั้ง กองทุนอุตสาหกรรมน้ำตาล ขึ้นตรงกับกระทรวงพาณิชย์และส่งเสริมการปลูกอ้อย มีการตราพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดินในจังหวัดลำปางเพื่อสร้างโรงงานที่ใช้เครื่องจักรอันทันสมัยในการหีบอ้อยแห่งแรกในไทย พร้อมกับการใช้มาตรการจัดเก็บตั้งกำแพงภาษีการนำเข้าน้ำตาล ราคาน้ำตาลในประเทศสูงขึ้นเกิดการขาดแคลน กระทรวงพาณิชย์จึงได้ออกประกาศควบคุมน้ำตาลทรายขาวโดยให้ผู้ขายแจ้งสถานที่เก็บและปริมาณที่เก็บ เพื่อควบคุมมิให้มีการกักตุน อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ราคาน้ำตาลทรายในท้องตลาดให้เพิ่มสูงขึ้นต่อไปได้ หลังจากนั้นภาครัฐได้มีการส่งเสริมเพื่อให้มีการผลิตน้ำตาลที่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ โดยจัดตั้งบริษัท ส่งเสริมอุตสาหกรรมไทย จำกัด และเพิ่มโรงงานการผลิตขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามประกาศควบคุมน้ำตาลทรายขาวได้ถูกยกเลิกไปหลังจากที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากราคาตลาดโลกสูงจนไม่สามารถควบคุมได้ ภาคเอกชนจึงมีการสร้างโรงงานเพิ่มขึ้นมากมาย ในยุคต่อ ๆ มากี่มีการคุ้มครองอุตสาหกรรมน้ำตาล ยุคแห่งการค้า ยุคแห่งการส่งเสริมการส่งออก จนกระทั่งมีระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ 70 : 30 : ซึ่งจะทำให้ชาวไร่อ้อยรับรู้และร่วมพัฒนาคุณภาพอ้อยที่ส่งให้โรงงานซึ่งมีการแบ่งปันผลประโยชน์จากรายรับสุทธิที่ได้จากการจำหน่ายน้ำตาลทรายขาวที่ใช้บริโภคภายในประเทศและน้ำตาลทรายที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และตราพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ.2527 ขึ้นเพื่อสนับสนุนนโยบาย และในปี พ.ศ.2542 ได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการขึ้น เพื่อกำหนดสินค้าหลายอย่าง ซึ่งน้ำตาลทรายเป็นหนึ่งในสินค้าที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการจำหน่าย อย่างไรก็ตามการแทรกแซงของภาครัฐนั้นมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียทั้งในแง่บวกและแง่ลบ และบังคับใช้กับตลาดในประเทศเท่านั้น และการที่เรามีมาตรการกีดกันและอุดหนุนต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ประเทศไทยถูกประเทศผู้ผลิตน้ำตาลทรายอันดับ 1 ของโลก คือประเทศบราซิลยื่นข้อหาหรือกับไทยต่อองค์การการค้าโลก ในประเด็นไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกน้ำตาลทรายลำดับที่ 2 ของโลกใช้นโยบายอุดหนุนส่งออกน้ำตาลในลักษณะที่ขัดกับข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ผิดหลักการค่าเสรีกระทบต่อราคาน้ำตาลในตลาดโลก พร้อมทั้งแสดงความกังวลเกี่ยวกับการแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ.2527 การกำหนดระบบโควตาของน้ำตาลไทย ซึ่งมีการกำหนดทั้งปริมาณและราคา ตลอดจนโครงการช่วยเหลือชาวไร่อ้อยด้วยการกำหนดราคารับซื้ออ้อย และการใช้เงินกองทุนอ้อยและน้ำตาล จูงใจให้ชาวไร่หันมาปลูกอ้อยมากขึ้น ประเด็นดังกล่าวสร้างความกังวลให้รัฐบาลไทยในเรื่องค่าชดเชยมหาศาลหากแพ้คดี⁵⁶ นำมาสู่การออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 1/2561 เมื่อ

⁵⁶ รายงานประจำปี บริษัทเกษตรไทย อินเทอร์เน็ตเนชั่นแล ซูการ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)[ออนไลน์].

วันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2561 เรื่องการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการประกาศลดตัวราคาน้ำตาลของไทยอย่างเป็นทางการ และมีการปรับสินค้าน้ำตาลทรายออกจากบัญชีสินค้าควบคุมอีกด้วย

3.4.3.2 กรณีเทียบเคียงสินค้าเม็ดพลาสติก⁵⁷

เม็ดพลาสติกเกิดจากการนำสารตั้งต้นจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีขึ้นต้น ได้แก่ โอลิฟินส์ หรือโโรมาติกส์ ผ่านกระบวนการโพลิเมอไรเซชัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำสารตั้งต้นโมเลกุลเล็กมาเชื่อมต่อเป็นสารโมเลกุลใหญ่สายโซ่ยาว เรียกว่า โพลิเมอร์ ผลิตภัณฑ์โพลิเมอร์จะมีคุณสมบัติเฉพาะที่เหมาะสมกับการใช้งานในลักษณะต่าง ๆ ในรูปเม็ดพลาสติก ที่ไปใช้งานขึ้นรูปสินค้าปลายทางไม่ว่าจะเป็นชิ้นส่วนยานยนต์ ท่อ ข้อต่อ ขวด ถุงพลาสติก สายไฟ บรรจุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ เม็ดพลาสติกนั้นมีคุณสมบัติที่หลากหลายแตกต่างกันในการนำไปใช้งาน เช่น ความง่ายในการขึ้นรูป ความหนาแน่น ความแข็ง ความเหนียว ความทนทานต่อสารเคมีประเภทต่าง ๆ ความเป็นฉนวน เป็นต้น โดยพลาสติกสามารถแบ่งเป็น 2 ชนิด

1.เทอร์โมพลาสติก โพลิเมอร์ประเภทนี้จะมีโครงสร้างโมเลกุลของสายโซ่โพลิเมอร์เป็นแบบเส้นตรงหรือแบบกึ่งสั้นๆ เมื่อได้รับความร้อนจะมีการอ่อนตัวลง และหลอมเหลวเป็นของเหลวหนืดเนื่องจาก โมเลกุลของโพลิเมอร์ที่พันกันอยู่สามารถเคลื่อนที่ผ่านกันไปได้ง่ายขึ้นเมื่อได้รับความร้อน และเมื่อเย็นตัวลงก็จะแข็งตัว ซึ่งการหลอมเหลวและเย็นตัวนี้ สามารถทำปฏิกิริยาไปกลับกันได้โดยไม่ทำให้สมบัติทางเคมีและทางกายภาพ หรือโครงสร้างของโพลิเมอร์เปลี่ยนแปลงไปมากนัก สามารถละลายได้ดีในตัวทำละลายบางชนิด พลาสติกประเภทนี้สามารถขึ้นรูปโดยการฉีดขณะที่พลาสติกถูกทำให้อ่อนตัวและไหลได้ด้วยความร้อนและความดัน เข้าไปในแม่แบบที่มีช่องว่างเป็นรูปร่างตามต้องการ ภายหลังจากที่พลาสติกไหลเข้าจนเต็มแม่พิมพ์จะถูกทำให้เย็นตัว และถอดออกจากแม่พิมพ์ ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปร่างตามต้องการ สามารถนำไปใช้งานได้ เมื่อใช้เสร็จแล้วสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้โดยการบด และหลอมด้วยความร้อนเพื่อขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้อีก แต่พลาสติกประเภทนี้มีข้อเสียและขีดจำกัดของการใช้งาน คือไม่สามารถใช้งานที่อุณหภูมิสูงได้ เพราะอาจเกิดการบิดเบี้ยวหรือเสียรูปทรงไป ตัวอย่างเช่น ขวดน้ำดื่มไม่เหมาะสำหรับใช้บรรจุน้ำร้อนจัดหรือเดือด ตัวอย่างพลาสติกชนิดนี้ เช่น โพลีเอทิลีน โพลีโพรพิลีน โพลีสไตรีน และโพลีไวนิลคลอไรด์ เป็นต้น ซึ่งทั้ง 4 ชนิดนี้ มีปริมาณการใช้งานมากที่สุดประมาณร้อยละ 70 ของพลาสติกทั้งหมด

2.เทอร์โมเซตติง โพลิเมอร์ประเภทนี้จะมีโครงสร้างเป็นแบบร่างแห ซึ่งจะหลอมเหลวได้ในขั้นตอนการขึ้นรูปครั้งแรกเท่านั้น ในขั้นตอนนี้จะมีปฏิกิริยาเคมีเกิดขึ้นทำให้เกิดพันธะเชื่อมโยงระหว่างโมเลกุล ทำให้

⁵⁷ สุภชัย วิสุทธอิริย์รักษ์, "ผลกระทบเขตการค้าเสรีอาเซียนต่ออุตสาหกรรมเม็ดพลาสติกพีวีซี," หน้า 18-23.

โพลีเมอร์มีรูปร่างที่ถาวร ไม่สามารถหลอมเหลวได้อีกเมื่อได้รับความร้อน และหากได้รับความร้อนสูงเกินไป จะทำให้พันธะระหว่างอะตอมในโมเลกุลแตกออก ได้สารที่ไม่มีสมบัติของความเป็นโพลีเมอร์ต่อไป การผลิตพลาสติกชนิดเทอร์โมเซตจะแตกต่างจากพลาสติกชนิดเทอร์โมพลาสติกคือ ในขั้นตอนแรกต้องทำให้เกิดปฏิกิริยาโพลีเมโรเซชันเพียงบางส่วน มีการเชื่อมโยงโมเลกุลเกิดขึ้นบ้างเล็กน้อย และยังสามารถหลอมเหลวเมื่อได้รับความร้อน จึงสามารถขึ้นรูปภายใต้ความดันและอุณหภูมิสูงได้ เมื่อผลิตภัณฑ์มีรูปร่างตามต้องการแล้ว ให้คงอุณหภูมิไว้ประมาณ 200-300 องศาเซลเซียส เพื่อให้ได้โครงสร้างแบบร่างแท้ที่เสถียรและแข็งแรง สามารถนำผลิตภัณฑ์ออกจากแบบโดยไม่ต้องรอให้เย็น เนื่องจากผลิตภัณฑ์จะแข็งตัวอยู่ในแม่พิมพ์ ดังนั้นการให้ความร้อนในกระบวนการผลิตพลาสติกเทอร์โมเซตกลับทำให้วัสดุแข็งขึ้น ต่างจากกระบวนการผลิตพลาสติกเทอร์โมพลาสติกที่การให้ความร้อนจะทำให้พลาสติกนิ่ม และหลอมเหลว พลาสติกเทอร์โมเซตเมื่อใช้งานเสร็จแล้วไม่สามารถนำมาผ่านการหลอมและผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่หรือรีไซเคิล (recycle) ได้อีก และถ้าให้ความร้อนมากเกินไป จะทำให้พลาสติกเกิดการสลายตัวหรือไหม้ โดยไม่เกิดการหลอมเหลว ตัวอย่างของพลาสติกในกลุ่มนี้เช่น เบคเคอไลต์ และเมลามีน เป็นต้น

พลาสติกเป็นสารที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม และยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วย ปริมาณความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อการค้ามีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีตัวเลือกในการบริโภคมากขึ้น ทำให้ผู้ผลิตเม็ดพลาสติกจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์นอกจากจะผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการภายในประเทศแล้ว การเปิดเสรีการค้ายังทำให้มีการผลิตเพื่อการส่งออกเพิ่มขึ้นอีกด้วย ปัจจุบันผู้ผลิตสินค้าเม็ดพลาสติกมีจำนวนมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการลงทุนที่เสรี การค้าเปิดเสรี ยกเลิกกำแพงภาษีทำให้กลไกตลาดทำงานเกิดการแข่งขันในอุตสาหกรรมในประเทศ ผู้ผลิตในประเทศไทยจากเดิมเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ปัจจุบันกลายเป็นฐานผลิตเพื่อส่งออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ดังนั้น การแข่งขันจะเกิดขึ้นจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.5 บทสรุป

เมื่อเปรียบเทียบมาตรการการควบคุมของภาครัฐทางกฎหมายในเรื่องราคาและการแข่งขัน ของประเทศสหรัฐอเมริกา เวียดนาม และไทย สามารถแสดงให้เห็นดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบกฎหมายควบคุมราคาและกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนามและประเทศไทย

ประเด็น	ประเทศ		
	สหรัฐอเมริกา	เวียดนาม	ไทย
กฎหมายควบคุมราคา			
ชื่อกฎหมาย	เคยมีในอดีต ได้แก่ The Emergency Price Control Act of 1942 และ The Food, Conservation and Energy Act of 2008 แต่ได้ถูกยกเลิกไป	ไม่ปรากฏ	พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542
การบังคับใช้	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	กิจการในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การบริการ หรือกิจการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
ขอบเขตการควบคุม	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม

ประเด็น	ประเทศ		
	สหรัฐอเมริกา	เวียดนาม	ไทย
			(มาตรการ 24) <ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดมาตรการหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ในการควบคุมสินค้าหรือบริการควบ (มาตรา 25) ● กำหนดให้แจ้งรายการและราคา สินค้าหรือบริการ ควบคุม และห้ามมิให้เปลี่ยนแปลง (มาตรา 26) ● กำหนดให้แสดงราคา สินค้าหรือบริการ (มาตรา 28) ● ห้ามมิให้กักตุนปฏิเสธ ประวิง การจำหน่ายสินค้า ควบคุม (มาตรา 30) ● ห้ามมิให้หยุดให้การ บริการควบคุม (มาตรา 31)
บทลงโทษ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	จำคุกสูงสุดไม่เกินเจ็ดปี

ประเด็น	ประเทศ		
	สหรัฐอเมริกา	เวียดนาม	ไทย
			ปรับสูงสุดไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท (มาตรา 34 -41)
กฎหมายกำกับดูแลการแข่งขัน			
ชื่อกฎหมาย	Sherman Act 1890 Clayton Act 1914 Robinson Pactman Act 1936 Hart-Scott-Rodino Antitrust Improvements Act of 1976	Law No. 23/2018/QH14 on competition 2019	พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560
การบังคับใช้	ใช้บังคับรวมถึงบริษัทและสมาคมภายใต้กฎหมาย	ใช้บังคับกับบริษัทในประเทศ รวมถึงบริษัทต่างด้าวในประเทศเวียดนาม	ใช้บังคับกับธุรกิจทุกประเภท ยกเว้นรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ
ขอบเขตการกำกับดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อห้ามการเลือกปฏิบัติด้านราคา (Price Discrimination) • การกำหนดราคา 	<ul style="list-style-type: none"> • ห้ามการตกลงร่วมกันที่ทำลายขีดขวาง หรือจำกัดการแข่งขัน (Restrictive 	<ul style="list-style-type: none"> • การใช้อำนาจเหนือตลาด (มาตรา 50) • การควบรวมธุรกิจ (มาตรา 51)

ประเด็น	ประเทศ		
	สหรัฐอเมริกา	เวียดนาม	ไทย
	<p>ตลาด (Price Fixing)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การทำสัญญาการขายแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Sale Contract) ● ห้ามการเลือกปฏิบัติด้านราคา (Price Discrimination) ● กำหนดให้ธุรกิจหากจะมีการรวมกันหรือเข้าควบคุมกิจการจะต้องมีการแจ้งและได้รับอนุญาต 	<p>Agreements)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ห้ามการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ (Abuses of a dominance) ● ห้ามการรวมธุรกิจที่ก่อให้เกิดการผูกขาด (Merger control) ● ห้ามการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (Unfair competitive practice) 	<ul style="list-style-type: none"> ● การกระทำการร่วมกันอันเป็นการผูกขาด หรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาด (มาตรา 54 – 55) ● การค้าที่ไม่เป็นธรรม (unfair trade practice) (มาตรา 57 – 58)
บทลงโทษ	<ul style="list-style-type: none"> ● โทษจำคุกสูงสุดไม่เกินสิบปี ● โทษปรับสูงสุด 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับบุคคล และ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับบริษัท 	<ul style="list-style-type: none"> ● โทษปรับไม่เกินร้อยละสิบของรายได้ในปีที่กระทำความผิด ● ยกเลิกใบอนุญาตประกอบธุรกิจหรือถอนการจดทะเบียนควบรวม 	<p>โทษอาญา</p> <p>โทษจำคุกสูงสุดไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินร้อยละสิบของรายได้ในปีที่กระทำความผิด (มาตรา 71 – 77)</p> <p>โทษปกครอง</p> <p>ชำระค่าปรับทาง</p>

ประเด็น	ประเทศ		
	สหรัฐอเมริกา	เวียดนาม	ไทย
			ปกครองตามอัตรา (มาตรา 80 – 84)

จากผลการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าในอดีตประเทศสหรัฐอเมริการได้มีการใช้กฎหมายการควบคุมราคาแซงแทรกกลไกการทำงานของตลาด ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมราคาน้ำมันเชื้อเพลิง การควบคุมค่าเช่า การแทรกแซงราคาสินค้าเกษตร รวมถึงกำหนดบตลงโทษนั้น ถึงแม้ไม่เคยมีการควบคุมราคาสินค้าทอพีวีซี จากในอดีตสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการควบคุมราคาไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคได้ และส่งผลกระทบต่อมาเป็นอย่างมาก และแม้จะสามารถใช้บังคับได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ต้องมีมาตรการป้องกันการฝ่าฝืนอย่างเข้มงวด รวมทั้งต้องตรวจตราอย่างเข้มข้น ซึ่งจะก่อให้เกิดต้นทุนต่อสังคมเป็นอย่างมาก ดังนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาจึงใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้าเพื่อควบคุมการทำงานของกลไกตลาดเพื่อตอบสนองแนวคิดการค้าเสรีอย่างสูงสุด มาตรการแทรกแซงราคาสินค้าที่ปลายทางจึงถูกยกเลิกไม่นำมาบังคับใช้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน และเปลี่ยนบทบาทจากการควบคุมราคาเป็นการกำกับดูแลราคาเพื่อแก้ไขความล้มเหลวของตลาดที่เกิดจากพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการค้าไม่เป็นธรรมโดยกฎหมายการแข่งขันทางการค้า

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณากฎหมายประเทศเวียดนามที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมใกล้เคียงกับไทยก็ไม่ปรากฏการควบคุมราคาขายปลีกทอพีวีซีแต่อย่างใด แต่ประเทศเวียดนามได้พยายามเปลี่ยนแปลงการบริหารเศรษฐกิจของประเทศจากระบบเศรษฐกิจที่หน่วยงานรัฐบาลกลางเป็นผู้ตัดสินใจในการวางแผนบริหารและประเมินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมดกลายเป็นระบบตลาดที่มีการตัดสินใจในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การกำหนดราคาของสินค้าและบริการโดยหน่วยธุรกิจ หรือการดำเนินกิจกรรมระหว่างคนหรือหน่วยงานธุรกิจต่างๆในลักษณะที่ไม่มีการแทรกแซงจากรัฐบาลไม่จะเป็นการกำหนดราคาสินค้าขั้นต่ำ (minimum price) การกำหนดโควต้า (quota) การสนับสนุนการผลิต (subsidy) หรือการแทรกแซงอื่นๆที่อาจจะมีผลทำให้เป็นการบิดเบือน โดยใช้เพียงกฎหมายแข่งขันทางการค้าเพื่อกำกับดูแลการทำงานของกลไกตลาดและมีการปรับปรุงขยายขอบเขตของกฎหมายที่กว้างขึ้น พิจารณาการกระทำที่กีดกันทางการค้าโดยประเมินจากผลกระทบมากขึ้น รวมถึงเกณฑ์การพิจารณาการมีสถานะ

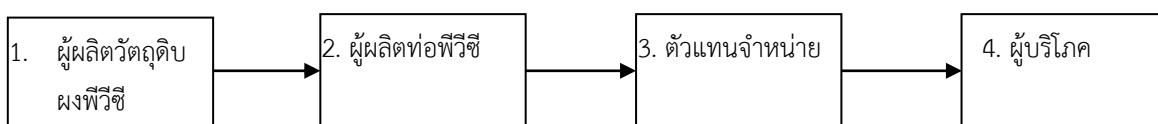
อำนาจเหนือตลาดให้มีความชัดเจนขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ใช้กฎหมายในบทบาทของการกำกับดูแลให้เกิดการแข่งขันเป็นไปตามกลไกตลาดนั่นเอง

ดังนั้น การที่ประเทศไทยยังคงใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ควบคุมราคาเพดานสินค้าท่อพีวีซีนั้น จะเป็นมาตรการพิเศษที่แตกต่างจากทั้ง 2 ประเทศ โดยภาครัฐได้เข้ามาควบคุมราคาขายปลีกสินค้าท่อพีวีซี ผ่านรายการสินค้าควบคุม เป็นการแทรกแซงกลไกตลาดส่งผลกระทบต่อทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตสินค้าท่อพีวีซี ขัดต่อหลักการค้าเสรี และทำให้เกิดการด้อยประสิทธิภาพของระบบ ที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวมได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2562 คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ได้พิจารณาทบทวนรายการสินค้าและบริการประจำปี 2562 โดยในส่วนของบัญชีสินค้าควบคุมได้มีมติให้เพิ่มสินค้า 1 รายการ คือ ยาและเวชภัณฑ์ เข้ามาอยู่ในบัญชีสินค้าควบคุม และถอดสินค้า 4 รายการออกจากบัญชีสินค้าควบคุม ได้แก่ น้ำตาลทราย เยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ สาเหตุที่ถอดน้ำตาลทรายออก เพราะปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างราคาน้ำตาลทรายให้ลอยตัวตามกลไกตลาด และขณะนี้ราคาน้ำมันทรายปรับลดลงมากเหลือกิโลกรัม (กก.) ละ 10 บาท จากเดิม กก.ละ 22 บาท ทำให้ไม่จำเป็นต้องควบคุม ส่วนเยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะมีผู้ผลิตสินค้าหลายราย มีการแข่งขัน ไม่มีปัญหาด้านกลไกราคา ส่งผลให้บัญชีสินค้าควบคุมประจำปี 2562 จะเหลือ 46 รายการ จากเดิมมี 49 รายการ ซึ่งการถอดสินค้าน้ำตาลทรายและน้ำมันทรายเพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะแสดงผลการวิเคราะห์ที่ในบทถัดไป

บทที่ 4

ปัญหาและผลกระทบ รวมถึงแนวทางในการพัฒนากฎหมายการควบคุมราคาสินค้าท่อพีวีซีในประเทศไทย

การควบคุมและกำกับดูแลภาคในเรื่องราคาและการแข่งขันของสินค้าท่อพีวีซีนั้น ประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ควบคุมราคาเพดานขายปลีกถึงผู้บริโภค และกำกับดูแลการแข่งขันตามกลไกตลาดตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 นั้น หากพิจารณาในห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) จะพบว่ามีส่วนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามแผนภาพ ดังนี้

จากแผนภาพ สามารถวิเคราะห์ได้เป็นการซื้อขายแต่ละช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 การซื้อขายระหว่างผู้ผลิตวัตถุดิบผงพีวีซีกับผู้ผลิตท่อพีวีซี การซื้อขายนี้ ถึงแม้โครงสร้างตลาดปัจจุบันมีผู้ผลิตเพียง 2 รายในประเทศ ซึ่งได้แก่ บริษัท ไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน) แต่กำลังการผลิตผงพีวีซีนั้น สูงกว่าปริมาณความต้องการของตลาดในประเทศมาก ประกอบกับการขายในประเทศต้องมีการอ้างอิงราคาซื้อขายกับราคาตลาดในภูมิภาค ซึ่งเมื่อใดก็ตามราคาขายในประเทศสูงกว่าราคาในภูมิภาค ผู้ผลิตท่อจะทำการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนการซื้อในประเทศ จะเห็นได้ว่าช่วงที่ 1 นั้น กลไกตลาดสามารถทำงานได้อย่างอิสระ ไม่มีการแทรกแซงจากภาครัฐ

ช่วงที่ 2 การซื้อขายระหว่างผู้ผลิตท่อพีวีซีกับตัวแทนจำหน่าย ปัจจุบันการขายสินค้าท่อส่วนใหญ่ ผู้ผลิตท่อจะทำการขายผ่านตัวแทนจัดจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นในส่วนขายผ่านศูนย์การค้าวัสดุก่อสร้าง เช่น โฮมโปร โกลบอลเฮ้าส์ เมก้าโฮม หรือไทยวัสดุ เป็นต้น หรือผ่านผู้แทนจำหน่ายร้านวัสดุก่อสร้างรายย่อย จากข้อมูลในบทที่ 2 การที่มีผู้ผลิตมากกว่า 10 รายในประเทศนั้น ผู้แทนจำหน่ายมีสิทธิที่จะเลือกสรรซื้อท่อพีวีซีจากผู้ผลิตต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ โดยพิจารณาจากราคาขายส่ง โปรโมชั่น ความน่าเชื่อถือในตราสินค้า เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เองทำให้เกิดการแข่งขันของผู้ผลิตท่อพีวีซีที่พยายามจะต้องสร้างความ

แตกต่างกันเพื่อสามารถแข่งขันในการขาย ดังนั้นจะแสดงให้เห็นได้ว่าการซื้อขายเป็นไปตามกลไกตลาด ไม่มีการควบคุมจากภาครัฐ

ช่วงที่ 3 การซื้อขายระหว่างตัวแทนจำหน่ายกับผู้บริโภค การที่ตัวแทนจำหน่ายไม่ว่าจะเป็นในส่วนขายผ่านศูนย์การค้าวัสดุก่อสร้าง หรือผ่านผู้แทนจำหน่ายร้านวัสดุก่อสร้างรายย่อยนั้น ก่อนจะนำสินค้ามาขายยังท้องตลาด ผู้แทนจำหน่ายจะมีราคาขายอ้างอิงที่ภาครัฐได้กำหนดราคาเพดานให้สินค้าต่อพีวีซีต้องขายในราคาไม่เกินกำหนด รวมถึงมีการจัดทำราคาอ้างอิงตามที่แสดงในบทที่ 2 ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ซึ่งการควบคุมราคาดังกล่าวเป็นการแทรกแซงกลไกตลาดไม่ให้อำนาจผู้ขายสามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ เกิดความไม่สอดคล้องตลอดทั้งห่วงโซ่คุณค่า

ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่สอดคล้องในการที่ช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 ได้ปล่อยให้กลไกตลาดและการแข่งขันสามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ แต่รัฐกลับเข้าควบคุมการซื้อขายในช่วงที่ 3 ส่งผลกระทบทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมถึงเศรษฐกิจโดยรวมที่จะได้กล่าวต่อไป

4.1 ผลจากการเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมราคาสินค้าและบริการ รวมถึงกฎหมายแข่งขันทางการค้าที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนาม โดยนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายในประเทศไทย เพื่อให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำไปสู่พัฒนาการของกฎหมายที่ตอบสนองการทำธุรกิจในยุคปัจจุบันภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี เชื่อว่ากลไกของราคาภายใต้เศรษฐกิจที่มีการแข่งขันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางกฎหมายอย่างก้าวกระโดด ทั้งยังเป็นกลุ่มประเทศแรก ๆ ที่มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมราคา ป้องกันการผูกขาด อย่างไรก็ตามเพื่อให้การศึกษาที่ครอบคลุมผู้วิจัยเห็นว่าประเทศเวียดนามซึ่งอยู่ในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับประเทศไทยนำมาศึกษาควบคุมเพื่อเติมเต็มมุมมองการบังคับใช้กฎหมายของประเทศที่มีพื้นฐานโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน จากการศึกษาในกฎหมายทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเวียดนามพบว่าในเรื่องของมาตรการการควบคุมราคาสินค้าต่อพีวีซี ไม่มีกฎหมายที่เข้ามากำกับควบคุมหรือแทรกแซงราคาขายสินค้าต่อพีวีซีแต่อย่างใด ราคาขายของต่อพีวีซีนั้นเกิดจากการทำงานของกลไกตลาด แต่มีกฎหมายแข่งขันทางการค้าที่นำมาบังคับใช้ เพื่อป้องกันการสร้างอำนาจผูกขาดในตลาดและดูแลให้เกิดความเป็นธรรมในทางการค้า ดังนั้น กฎหมายต่างประเทศทั้ง

ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเวียดนาม การซื้อขายสินค้าท่อพีวีซีนั้น จะเน้นให้กลไกตลาดทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยปราศจากการเข้าไปแทรกแซงหรือบิดเบือนกลไกตลาด

ในประเทศไทยธุรกิจท่อพีวีซีเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งภาครัฐมีการเข้ามาควบคุมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ที่อยู่ในหากพิจารณาถึงโครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันนั้น ตลาดสินค้าท่อพีวีซีเป็นตลาดผู้แข่งขันน้อยราย (Oligopoly) โดยผู้ผลิตในประเทศไทยมีมากกว่า 10 รายแต่มีผู้ผลิตรายใหญ่ 2 รายคือ บริษัท นวพลาสติกอุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด และ บริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด โดยสองเจ้าใหญ่มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 และมีรายได้แต่ละบริษัทต่อปีเกิน 1,000 ล้านบาท โดยทั้ง 2 บริษัทมีการซื้อวัตถุดิบในรูปผงพีวีซีจาก 2 บริษัทใหญ่ในไทย ซึ่งเป็นคู่แข่งทางตรงกัน คือ บริษัท ไทยพลาสติกและ เคมีภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทในกลุ่มบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และ บริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทในกลุ่มบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)⁵⁸ ดังนั้นสภาพการณดังกล่าวทั้ง บริษัท นวพลาสติกอุตสาหกรรม (สระบุรี) จำกัด และ บริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด จะมีการแข่งขันโดยตรงชัดเจน กลไกมีการตลาดทำงาน มีการแบ่งฝ่ายการแข่งขันทั้งผู้ผลิตวัตถุดิบหลักคือผงพีวีซี และผู้ผลิตท่อพีวีซี ไม่มีการซื้อวัตถุดิบข้ามเครือข่ายธุรกิจกัน จากโครงสร้างการแข่งขันดังกล่าวผู้ผลิตท่อพีวีซีซึ่งลักษณะของสินค้าในตลาดเหมือนกันและสามารถใช้ทดแทนกันได้ตามมาตรฐานอุตสาหกรรมไทย ดังนั้นหากคู่แข่งรายใดตั้งราคาขายที่สูงกว่า กลไกการแข่งขันเกิดขึ้น ส่วนแบ่งการตลาดสำหรับผู้ผลิตที่ขายราคาสูงกว่าจะลดลงตามมา ดังนั้น กลไกการแข่งขันที่เกิดขึ้นนั้นหากรัฐปรับบทบาทจากการควบคุมเป็นการกำกับภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า น่าจะเป็นประโยชน์ สร้างประสิทธิภาพให้กับระบบเศรษฐกิจไทยได้มากกว่า

4.2 ผลจากการเปรียบเทียบกับสินค้าน้ำตาลทราย และเม็ดพลาสติกตามกฎหมายไทย

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2562 คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ได้พิจารณาทบทวนรายการสินค้าและบริการประจำปี 2562 โดยในส่วนของบัญชีสินค้าควบคุมได้มีมติให้ถอดสินค้า 4 รายการออกจากบัญชีสินค้าควบคุม ได้แก่ น้ำตาลทราย เยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ สาเหตุที่ถอดน้ำตาลทรายออก เนื่องจากปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างราคาน้ำตาลทรายให้ลอยตัวตามกลไกตลาด ทำให้ไม่จำเป็นต้องควบคุม ส่วนเยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะมีผู้ผลิตสินค้าหลายราย มีการแข่งขัน ไม่มีปัญหาด้านกลไกราคา เมื่อทำการเปรียบเทียบกับสินค้าท่อพีวีซี จะสามารถแสดงได้ตามตาราง ดังต่อไปนี้

⁵⁸. รายงานประจำปี บริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน) [ออนไลน์]. 2559-2560. แหล่งที่มา:

<http://www.vinythai.co.th/en/News%20and%20Publications/9/Annual%20Report/24/>

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบโครงสร้างตลาดและการแข่งขันสินค้าท่อพีวีซี เม็ดพลาสติกและน้ำตาลประเทศไทย

หมวดหมู่	ท่อพีวีซี	เม็ดพลาสติก	น้ำตาล
รูปแบบตลาด การแข่งขัน	ตลาดผู้แข่งขันน้อยราย	ตลาดผู้แข่งขันน้อยราย	ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด
จำนวนผู้ผลิตใน ประเทศ	มากกว่า 10 ราย	กลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์ครบวงจร 2 กลุ่มบริษัท ใหญ่ คือกลุ่มบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) และกลุ่มบริษัท ปูนซิเมนต์ ไทย จำกัด(มหาชน)	มากกว่า 20 ราย
ราคาอ้างอิงการ ซื้อขาย	ราคาควบคุมตามราคาประกาศ	ราคาตลาดโลก	ราคาตลาดโลก

หมวดหมู่	ท่อพีวีซี	เม็ดพลาสติก	น้ำตาล
การควบคุมของ ภาครัฐ	กำหนดเพดานราคาถึงผู้บริโภค	<p>ปัจจุบันไม่มี</p> <p>อดีต คณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและบริการกำหนดให้รายงานราคาขาย</p>	<p>ปัจจุบันไม่มี</p> <p>อดีต คณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและบริการ</p> <p>- 2523 -2541 กำหนดราคาขายส่งหน้าโรงงานสำหรับน้ำตาลทรายขาวและน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ 11-12 บาทต่อกิโลกรัม และราคาขายปลีกไว้ที่ 12-13 บาทต่อกิโลกรัม</p> <p>- 2541 -2543 กำหนดราคาขายปลีกไว้ที่ 12.50-13.50 บาทต่อกิโลกรัม</p> <p>- 2543 -2549 กำหนดราคาขายส่งหน้าโรงงานสำหรับน้ำตาลทรายขาวและน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ 11.77-12.84 บาทต่อกิโลกรัม และราคาขายปลีกไว้ที่ 13.25-14.25 บาทต่อกิโลกรัม</p>

หมวดหมู่	ท่อพีวีซี	เม็ดพลาสติก	น้ำตาล
			<p>- 2549 -2551 กำหนดราคาขายส่งหน้าโรงงาน สำหรับน้ำตาลทรายขาวและน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ 14-15 บาทต่อกิโลกรัม และราคาขายปลีกไว้ที่ 17.50-18.50 บาทต่อกิโลกรัม</p> <p>- 2551 -2555 กำหนดราคาขายส่งหน้าโรงงาน สำหรับน้ำตาลทรายขาวและน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ 19-20 บาทต่อกิโลกรัม และราคาขายปลีกไว้ที่ 21.50-22.50 บาทต่อกิโลกรัม</p> <p>- 2555 - 2561 กำหนดราคาเพดานสูงสุด สำหรับขายปลีกน้ำตาลทรายไม่เกิน กิโลกรัมละ 23.50 บาท</p> <p>- 15 มกราคม 2561 ยกเลิกกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทราย</p>

หมวดหมู่	ท่อพีวีซี	เม็ดพลาสติก	น้ำตาล
ช่องทางการจัดจำหน่าย	- ผ่านตัวแทนจำหน่าย - ขายตรงไปยังงานโครงการก่อสร้าง เช่น คอนโดมิเนียม บ้านจัดสรร งานโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น	- ผ่านตัวแทนจำหน่าย - ขายตรงไปยังผู้ผลิตสินค้าแปรรูป เช่น ถุงพลาสติก ท่อ ขวดพลาสติก ชิ้นส่วนยานยนต์ ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น	- ผ่านตัวแทนจำหน่าย - ขายตรงไปยังอุตสาหกรรม เช่น เครื่องดื่ม อาหาร ขนมปัง ผลิตภัณฑ์นม ลูกกวาด ยา เป็นต้น
อุปสงค์ในประเทศ	275,000 ตัน	เม็ดพลาสติกหลัก - เม็ดพลาสติกพอลิเอทิลีนความหนาแน่นสูง 826,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิโพรพิลีน 1,382,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิเอทิลีนความหนาแน่นต่ำเชิงเส้น 581,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิเอทิลีนความหนาแน่นต่ำ 223,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิไวนิลคลอไรด์ 514,000 ตัน	2,500,000 ตัน

หมวดหมู่	ท่อพีวีซี	เม็ดพลาสติก	น้ำตาล
กำลังการผลิต รวม	555,000 ตัน	เม็ดพลาสติกหลัก - เม็ดพลาสติกพอลิเอทิลีนความหนาแน่นสูง 1,840,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิโพรพิลีน 2,250,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิเอทิลีนความหนาแน่น ต่ำเชิงเส้น 1,570,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิเอทิลีนความหนาแน่น ต่ำ 612,000 ตัน - เม็ดพลาสติกพอลิไวนิลคลอไรด์ 850,000 ตัน	10,000,000 ตัน
สถานะตลาด	อุปทานในประเทศมากกว่าอุปสงค์ในประเทศ	อุปทานในประเทศมากกว่าอุปสงค์ในประเทศ	อุปทานในประเทศมากกว่าอุปสงค์ในประเทศ

จากการเปรียบเทียบสินค้าท่อพีวีซีกับสินค้าเม็ดพลาสติก รูปแบบการแข่งขันเป็นตลาดผู้แข่งขันน้อยราย และมีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่ายและขายตรงไปยังลูกค้าปลายทาง รวมถึงสถานการณ์ที่อุปสงค์ในประเทศน้อยกว่ากำลังการผลิตในประเทศมาก 3 ปัจจัยนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันทั้งสองสินค้าประกอบกับการอ้างถึงเหตุผลในการถอดสินค้าเม็ดพลาสติก ออกจากรายการสินค้าควบคุม โดยใช้เหตุผลประกอบคือมีผู้ผลิตสินค้าหลายรายนั้น ในสินค้าท่อพีวีซีเองนั้น จำนวนผู้ผลิตมากกว่าผู้ผลิตเม็ดพลาสติก ดังนั้น การที่รัฐยังคงรายการสินค้าท่อพีวีซีเป็นรายการควบคุม อาจจะเป็นการพิจารณาด้วยมาตรฐานที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดขอบเขตตลาดอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น ซึ่งหากพิจารณาด้วยมาตรฐานเดียวกัน ผู้วิจัยเชื่อว่าการมีผู้ผลิตสินค้าหลายรายนั้น น่าจะเป็นเหตุผลในการถอดสินค้าท่อพีวีซีออกจากรายการควบคุมได้เช่นกัน

นอกจากนี้การเปรียบเทียบสินค้าท่อพีวีซีกับสินค้าน้ำตาลทราย พบว่า จำนวนผู้ผลิตในประเทศที่มากกว่า 10 ราย และมีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่ายและขายตรงไปยังลูกค้าปลายทาง รวมถึงสถานการณ์ที่อุปสงค์ของน้ำตาลทรายในประเทศเพียง 2.5 ล้านตันซึ่งน้อยกว่ากำลังการผลิตในประเทศที่ 10 ล้านตัน คล้ายคลึงกับสินค้าท่อพีวีซีที่มีอุปสงค์ในประเทศเพียง 275,000 ตัน แต่กำลังการผลิตกลับมีถึง 555,000 ตัน 3 ปัจจัยที่คล้ายคลึงกันนี้ควรจะเป็นเหตุผลในการถอดสินค้าท่อพีวีซีออกจากสินค้าควบคุมได้เช่นกัน ถึงแม้เหตุผลในการถอดสินค้าน้ำตาลทรายออกจะเป็นการกล่าวถึงปัจจุบันที่มีการปรับโครงสร้างราคาน้ำตาลทรายให้ลอยตัวตามกลไกตลาด ซึ่งต่างกับท่อพีวีซีปัจจุบันถูกรัฐควบคุม ผู้วิจัยเห็นว่าหากปล่อยให้ราคาขายสินค้าท่อพีวีซีเป็นไปตามกลไกตลาด ราคาขายจะสามารถสะท้อนประสิทธิภาพที่ดีกว่า รวมทั้งสะท้อนกับต้นทุนของวัตถุดิบที่ผันผวนตามราคาน้ำมันอย่างแท้จริง

ผลการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีความคล้ายคลึงจากการเปรียบเทียบกับน้ำตาลทรายและเม็ดพลาสติกที่ถูกถอดจากรายการควบคุม แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างตลาดที่มีการแข่งขันที่คล้ายคลึงกันของสินค้าน้ำตาล เม็ดพลาสติกและท่อพีวีซี การที่ภาครัฐยังคงมีมาตรการควบคุมราคากับสินค้าท่อพีวีซีนั้น จึงเป็นการที่รัฐเข้าไปแทรกแซงการทำธุรกิจเกินสมควร

4.3 ปัญหาและผลกระทบจากการใช้กฎหมายควบคุมราคาท่อพีวีซี

4.3.1 ปัญหาและผลกระทบต่อผู้บริโภค

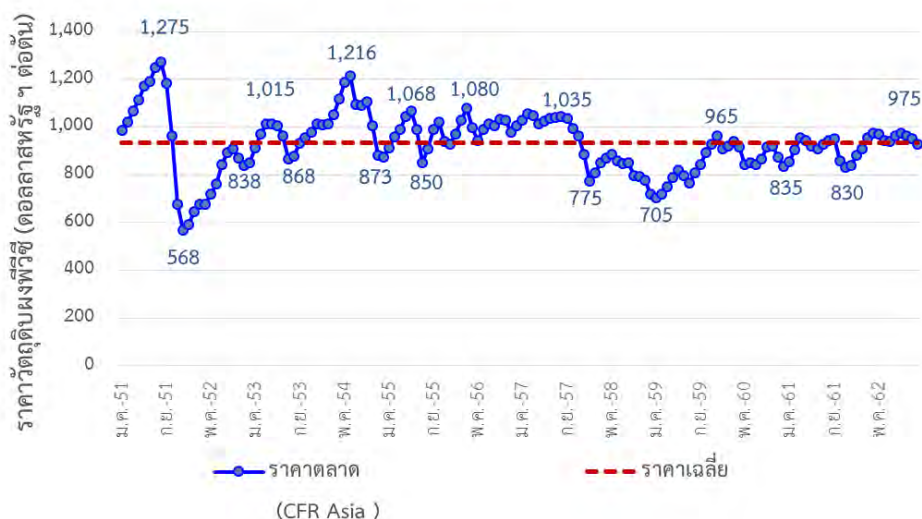
การที่สินค้าท่อพีวีซียังคงมีอยู่ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2562 ซึ่งถูกมองว่าเป็นสินค้าในหมวดวัสดุก่อสร้างซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่นั้น เจตนารมณ์ของประกาศเพื่อควบคุมราคาปลายทางถึงผู้บริโภค ซึ่งหากพิจารณาประกอบกับโครงสร้างการแข่งขันในอุตสาหกรรม จะเห็นได้ว่า การกำหนดราคาขายอ้างอิงนั้น หากขึ้นคุณภาพและขนาดตามมาตรฐานอุตสาหกรรมไทย ผู้ผลิตท่อเกือบทุกรายจะประกาศราคาอ้างอิงที่ราคาเดียวกัน ยกเว้นผู้ผลิตท่อพีวีซี

ที่ไม่ได้มาตรฐานอุตสาหกรรมไทย ดังนั้นการที่มีการกำหนดราคาอ้างอิงนั้น ผู้ผลิตไม่เคยมีการปรับราคาอ้างอิงมากกว่า 5 ปี ผู้บริโภคยังต้องซื้อในราคาที่สูงขึ้นตามราคาอ้างอิง ไม่ได้ปรับตามต้นทุนที่ลดลงกรณีที่ราคาน้ำมันลดต่ำลงมาก ๆ ทำให้วัตถุดิบราคาถูกลง ดังนั้นจะเป็นว่าถึงแม้เจตนาของกฎหมายมีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่กลับเป็นการเพิ่มภาระให้ผู้บริโภคในเวลาที่ดินทุนการผลิตท่อพีวีซีลดต่ำลงมาก ๆ ยกตัวอย่างเช่น ท่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5 นิ้ว ชั้นคุณภาพ 8.5 ราคาเท่ากับ 42 บาทต่อท่อน ราคาที่ผู้ผลิตท่อทุกรายไม่ได้มีการปรับราคาอ้างอิงมากกว่า 5 ปี ดังนั้นผู้บริโภคปลายทางจะยังคงต้องซื้อราคาเท่าเดิมตลอด

การควบคุมราคาท่อพีวีซีนั้น หากกรณีที่ต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตท่อพีวีซีแพงมากจนกระทั่งทำให้ผู้ผลิตทุกรายขาดทุนยาวนานจนถึงขั้นต้องปิดกิจการ ปริมาณการผลิตท่อพีวีซีไม่เพียงพอกับการบริโภคในประเทศ ผู้บริโภคอาจจะจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าท่อพีวีซีจากต่างประเทศ หากพิจารณาค่าขนส่งจะสูงมาก เนื่องจากสินค้าท่อพีวีซีมีลักษณะกลวงเบา น้ำหนักต่อปริมาตรน้อย ผู้บริโภคก็จำเป็นต้องจ่ายค่าท่อพีวีซีแพงขึ้นตามไปด้วย

4.3.2 ปัญหาและผลกระทบต่อผู้ผลิต

จากห่วงโซ่คุณค่าในการผลิตท่อพีวีซีที่ได้กล่าวมาในบทที่ 2 ผู้ผลิตท่อพีวีซีจำเป็นต้องมีการซื้อวัตถุดิบหลักในรูปผงพีวีซี ซึ่งราคาวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตท่อพีวีซีในอดีตตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา ราคาผงพีวีซีมีความผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจและราคาน้ำมันในตลาดโลกส่งผลต่ออุตสาหกรรมปลายทาง ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมเกษตร กำลังซื้อของประชาชนก็ถูกกระทบไปด้วย ดังนั้นราคาวัตถุดิบพีวีซีจะมีความอ่อนไหวต่อปริมาณความต้องการการบริโภคและการเติบโตของจีดีพี ที่เกิดจากผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศ เมื่อพิจารณาราคาตามสถิติข้อมูลจะพบว่าราคาวัตถุดิบคือพีวีซีเรซินจะมีราคาต่ำสุดที่ 568 ดอลลาร์สหรัฐ ฯ ต่อตัน และสูงสุดที่ 1,275 ดอลลาร์สหรัฐ ฯ ต่อตัน ซึ่งหากเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 10 ปี อยู่ที่ 930 ดอลลาร์สหรัฐ ฯ ต่อตัน ตามข้อมูลดังนี้

ความผันผวนของราคาผงฟิวซีในตลาดที่มีการค้าขายระหว่างประเทศนั้นมีความผันผวนมาก ส่งผลโดยตรงต่อต้นทุนการผลิตของท่อฟิวซี การที่รัฐออกกฎหมายควบคุมราคาสินค้าปลายทางเป็นการแทรกแซงการทำธุรกิจของภาคเอกชน บิดเบือนกลไกตลาด ขัดกับหลักการการค้าเสรี ซึ่งหากการที่ต้นทุนขึ้นไปสูงมาก ผู้ผลิตท่อก็จะเกิดผลขาดทุนจากการทำธุรกิจเพราะถูกกำหนดราคาขายแต่ต้นทุนสูงขึ้นไปจนไม่สามารถอยู่รอดได้ บริษัทก็อาจมีการปิดตัวลง ซึ่งหากภาครัฐยังมีการแทรกแซงอาจเกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้

4.3.3 ปัญหาและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

โลกในยุคปัจจุบัน ทุกประเทศได้ขยายขอบเขตการเปิดเสรีทั้งทางการค้า การลงทุน ทั้งในระนาบกว้าง และ ระนาบลึกมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้แต่ละประเทศ มีการปรับปรุง แก้ไข กฎหมายเพื่อรองรับนโยบายทางเศรษฐกิจ ดังกล่าวให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ การเปิดเสรีการลงทุน ซึ่ง ที่ผ่านมานในอดีตนั้นยังคงอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐในการกำกับ ดูแล ควบคุม และ คัดกรองการลงทุนเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศที่รับการลงทุน มีการใช้มาตรการทางการลงทุน มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ แต่ปัจจุบันประเทศไทยได้มีแนวคิดในการเปิดเสรีมากขึ้น โดยการเข้าร่วมการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก เข้าร่วมเจรจาการค้าทั้งทวีปเอเชีย และพหุภาคี รวมถึงเข้าร่วมการเป็นสมาชิกเออีซี (AEC) ไม่ว่าจะการบริหารจัดการหรือแนวทางการที่รัฐใช้กฎหมายควบคุมการทำธุรกิจจะไปในทางใด ก็ไม่อาจฝืนหลักการค้าสากล การเปิดการค้าเสรีไปได้

การที่ภาครัฐมีการควบคุมเพดานราคาขายปลีกสินค้าท่อฟิวซีนั้นเป็นความตั้งใจดีที่จะช่วยบรรเทาภาระค่าครองชีพของประชาชนซึ่งผู้ผลิตยังสามารถแบกรับภาระต้นทุนได้ในบางช่วง แต่อีก

ด้านหนึ่งมาตรการควบคุมดูแลราคาสินค้าบางมาตรการที่ไม่เหมาะสม ก็อาจส่งผลกระทบต่อตามมาได้เช่นกัน การเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าและบริการควบคุมและติดตามดูแลของภาครัฐจึงมีนัยต่อตัวเลขอัตราเงินเฟ้อที่อาจจะไม่สะท้อนแรงกดดันเงินเฟ้อที่แท้จริง โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2547- 2548 ที่เศรษฐกิจขยายตัวค่อนข้างดี ซึ่งก็น่าจะมีแรงกดดันที่มาจากด้านอุปสงค์ แต่อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานกลับอยู่ในระดับต่ำ ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการตรึงราคาน้ำมัน และควบคุมค่าโดยสารสาธารณะ หรือแม้กระทั่งในช่วงปลายปี พ.ศ. 2551 ที่เงินเฟ้อชะลอตัวอย่างรวดเร็ว จนหลายฝ่ายกังวลว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ภาวะเงินฝืด ทั้งที่จริงแล้วเป็นผลมาจากมาตรการของภาครัฐที่ช่วยบรรเทาค่าครองชีพของประชาชน ประกอบกับราคาน้ำมันที่ลดลงเป็นหลัก ซึ่งหากพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการอื่นๆ ในส่วนที่ไม่ใช่น้ำมันและอยู่นอกเหนือมาตรการของรัฐ ส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้รับลดลงและยังไม่ได้มีสัญญาณการเข้าสู่ภาวะเงินฝืดแต่อย่างใด จะเห็นว่ามาตรการควบคุมและติดตามดูแลมีส่วนทำให้เงินเฟ้อผิวดินที่ขึ้นจากทิศทางที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ ยังอาจเกิดในลักษณะเงินเฟ้อแฝงอีกด้วย กล่าวคือ แม้ราคาไม่ปรับขึ้น แต่ผู้ขายก็ลดปริมาณ/ขนาดลง หรือด้วยกลวิธีต่างๆ เช่น ปรับสูตร เพิ่มกลิ่น ปรับรูปลักษณะ แต่คุณภาพแย่งสุดท้ายผู้บริโภคอย่างเราๆ ก็จ่ายแพงอยู่ดีบางครั้งเราไม่รู้ตัวด้วยซ้ำไป กรณีตัวอย่างดังกล่าวการควบคุมราคาสินค้าที่พอพิวซึ่ก็จะเกิดผลไม่ต่างกัน ดังนั้นการที่ภาครัฐยังคงใช้นโยบายควบคุมราคาที่เป็นการแทรกแซงการทำงานกลไกตลาด ทำให้ไม่เกิดการแข่งขันแบบเสรีและเป็นธรรม ขัดกับทิศทางการดำเนินธุรกิจของนานาชาติ จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนในต่างประเทศ การค้าการลงทุนกับต่างประเทศ จะเกิดขึ้นได้ยาก การสร้างงานในประเทศจะน้อย นอกจากนี้หากการควบคุมราคามีผลทำให้ธุรกิจขาดทุนถึงขั้นปิดกิจการ จำนวนคนว่างงานก็เพิ่มขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจก็จะขยายลุกลามใหญ่ขึ้น อาจส่งผลเกิดปัญหาสังคมและอาชกรรมต่อประเทศได้อีกด้วย

4.4 สรุปวิเคราะห์

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมราคาสินค้าและบริการ รวมถึงกฎหมายแข่งขันทางการค้าที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนามพบว่าในเรื่องของมาตรการการควบคุมราคาสินค้าทอพีวีซี ไม่มีกฎหมายที่เข้ามาควบคุมหรือแทรกแซงราคาขายสินค้านี้แต่อย่างใด ราคาขายของทอพีวีซีนั้นเกิดจากการทำงานของกลไกตลาด แต่มีกฎหมายแข่งขันทางการค้าที่นำมาบังคับใช้ เพื่อป้องกันการสร้างอำนาจผูกขาดในตลาด และดูแลให้เกิดความเป็นธรรมในทางการค้า ดังนั้น กฎหมายต่างประเทศทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเวียดนาม การซื้อขายสินค้านี้จะเน้นให้กลไกตลาดทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยปราศจากการเข้าไปแทรกแซงหรือบิดเบือนกลไกตลาด นอกจากนี้การเปรียบเทียบสินค้านี้กับสินค้าเม็ดพลาสติก รูปแบบการแข่งขัน และมีช่องทางการจัดจำหน่าย รวมถึงสถานการณ์ที่อุปสงค์เทียบกับอุปทานในประเทศ ประกอบกับเหตุผลที่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ได้พิจารณาให้ถอดรายการสินค้าน้ำตาลทรายว่าปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างราคาน้ำตาลทรายให้ลอยตัวตามกลไกตลาด ทำให้ไม่จำเป็นต้องควบคุม และ เม็ดพลาสติกที่ให้เหตุผลว่ามีการแข่งขัน ไม่มีปัญหาด้านกลไกราคานั้น เหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าสินค้านี้ก็เข้าข่ายลักษณะของเหตุผลในการถอดออกจากรายการสินค้าควบคุมเช่นเดียวกัน หากภาครัฐยังคงใช้มาตรการการแทรกแซงกลไกตลาด โดยการควบคุมราคาต่อไป อาจส่งผลกระทบต่อทั้งผู้บริโภค ผู้ผลิต และเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมก่อสร้างในประเทศไทยและประเทศในทวีปเอเชียมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ จากภาครัฐเอง หรือว่าภาคเอกชนที่มีการลงทุนต่อเนื่องเพื่อขยายกิจการรองรับปริมาณการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ในด้านที่อยู่อาศัย การขยายตัวของชุมชนเมือง ดังนั้นปริมาณความต้องการใช้ท่อพีวีซีในภูมิภาคเอเชียและในประเทศไทยก็มีอัตราการเติบโตตามไปด้วย การค้าการลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โครงการขยายสนามบิน โครงการรถไฟฟ้าสายสีต่าง ๆ โครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง โครงการเหล่านี้จะเป็นตัวสร้างอุปสงค์การใช้ท่อพีวีซีในงานก่อสร้างมาก การที่ภาครัฐมีการใช้กฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค แทรกแข่งผู้ประกอบการ อาจไม่ใช่แนวทางที่ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรีซึ่งเป็นระบบที่มีการแข่งขันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด การควบคุมโดยภาครัฐจึงควรมีมาตรการเท่าที่จำเป็น

5.1 บทสรุป

5.1.1 บทบัญญัติทางกฎหมายขัดต่อกลไกตลาด

จากการที่สินค้าท่อพีวีซีถูกภาครัฐใช้มาตรการทางกฎหมายควบคุมและกำกับดูแลราคาผ่านพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 นั้นขัดต่อกลไกการทำงานของตลาด ทำให้กลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ ขัดกับหลักการค้าเสรี ซึ่งเปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมราคา รวมถึงการแข่งขันของท่อพีวีซีในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนามพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเวียดนามไม่ได้มีกฎหมายที่ควบคุมราคาหรือกำหนดเพดานราคาสำหรับอุตสาหกรรมท่อพีวีซีแต่อย่างใด จะเห็นจากบทเรียนในอดีตที่ประเทศสหรัฐอเมริการมีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมราคา แทรกแข่งการทำงานของกลไกตลาด บทเรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการควบคุมราคาไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคได้และส่งผลกระทบต่อมาเป็นอย่างมาก และแม้จะสามารถใช้บังคับได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ต้องมีมาตรการป้องกันการฝ่าฝืนอย่างเข้มงวด รวมทั้งต้องตรวจตราอย่างเข้มข้น ซึ่งจะก่อให้เกิดต้นทุนต่อสังคมเป็นอย่างมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเวียดนามจึงใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าเพื่อควบคุมการทำงานของกลไกตลาดเพื่อตอบสนองแนวคิดการค้าเสรีอย่างสูงสุด เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน เพื่อแก้ไขความล้มเหลวของตลาดที่เกิดจากพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการค้าไม่เป็นธรรมโดยกฎหมายการแข่งขันทางการค้า ดังนั้นประเทศไทยเองมีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2560 ที่มีการปรับปรุงให้มีการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมีการใช้เพื่อควบคุมสินค้าท่อพีวีซีอยู่ด้วยแล้วนั้น จึงควรดำเนินการปรับปรุงกฎหมายให้ทัดเทียมและสอดคล้องกับการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม

5.1.2 อุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภค

จากการศึกษาพบว่าหากผู้ผลิตท่อพีวีซีถูกกำหนดราคาขายปลีกแต่ไม่สามารถบริหารจัดการต้นทุนที่มีความผันผวนตามราคาน้ำมัน ทำให้ธุรกิจไม่สามารถอยู่รอดได้ บริษัทผู้ผลิตท่อพีวีซีก็อาจมีการปิดตัวลง ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้บริโภคในทางอ้อม หากต้องนำเข้าสินค้าท่อพีวีซีเองจากต่างประเทศ ซึ่งการขนส่งท่อพีวีซีระหว่างประเทศจะสูงมาก เพราะท่อนั้นมีลักษณะกลวงต้องใช้พื้นที่ปริมาณมาก และการนำเข้าปริมาณน้อย ๆ ก็แทบเป็นไปไม่ได้เลยสำหรับผู้บริโภครายย่อย ดังนั้นอาจเป็นผลเสียในระยะยาวต่อผู้บริโภคได้ และในทางกลับกันหากราคาวัตถุดิบผงพีวีซีต่ำลงมากตามราคาน้ำมัน ราคาสินค้าปลายทางที่ลูกค้ารับรู้ตามราคาอ้างอิงไม่ได้มีการปรับตัวลงตามผู้บริโภคซื้อสินค้าท่อพีวีซีในราคาสูง ผู้ผลิตก็อาจได้กำไรเกินสมควร ภาวะนี้อาจตกแก่ผู้บริโภคในท้ายที่สุดเช่นเดียวกัน เจตนารมณ์ที่รัฐเข้ามาควบคุมราคาสินค้าท่อพีวีซีที่ปลายทางนั้นไม่ได้เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง แต่กลับกลายเป็นการเพิ่มภาระต่อผู้บริโภค รวมถึงแทรกแซงการทำธุรกิจของภาคเอกชนเกินสมควรขัดกับหลักการค้าเสรี ซึ่งจะส่งผลเสียต่อทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างประเทศในการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยอีกด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าสินค้าท่อพีวีซินั้น ในอดีตช่วงประเทศไทยปรับสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมอาจมีผู้ผลิตน้อยราย สินค้าทดแทนมีจำนวนน้อย สินค้ามีปริมาณการผลิตจำกัด ทำให้กลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้ แต่ปัจจุบันประเทศไทยเปิดการค้าเสรีมากขึ้น นักลงทุนทั้งจากในและประเทศมาลงทุนมากขึ้นส่งผลให้ผู้ผลิตในประเทศมีจำนวนมากกว่า 10 ราย กำลังการผลิตในประเทศเกินปริมาณความต้องการของตลาดในประเทศไปมาก ถึงแม้จะมีผู้ผลิตรายใหญ่ 2 รายที่มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 แต่กลไกตลาดก็ยังคงทำงาน เมื่อใดก็ตามที่ผู้ผลิตรายใดรายหนึ่งขึ้นราคา ส่วนแบ่งการตลาดจะตกไปเป็นของคู่แข่งทันที เพราะสินค้าท่อพีวีซินั้นเป็นสินค้าที่มีการผลิตตามมาตรฐานอุตสาหกรรมไทย (มอก.) ทุกผู้ผลิตจะต้องผลิตให้ได้ตามมาตรฐานเพื่อสามารถขายได้ในท้องตลาด ดังนั้นสินค้าสามารถทดแทนกันได้ทันที การที่ภาครัฐโดยกรมการค้าภายในซึ่งเป็นกรมที่มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในด้านราคาและปริมาณ ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ควบคุมราคาสินค้าท่อพีวีซี โดยเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และมีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาด ลิด หรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจอย่างเป็นระบบ อันจะเป็นการส่งเสริมให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างเสรีและป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ ซึ่งมีเจตนารมณ์แตกต่างกันแต่บังคับใช้กับสินค้าชนิดเดียวกันนั้น เป็นการไม่เหมาะสมและไม่เป็นการส่งเสริมการแข่งขันตามระบบเศรษฐกิจแบบเสรี

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประกาศในปี พ.ศ. 2562 คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ได้พิจารณาทบทวนรายการสินค้าและบริการประจำปี 2562 โดยในส่วนของบัญชีสินค้าควบคุมได้มีมติให้เพิ่มสินค้า 1 รายการ คือ ยาและเวชภัณฑ์ เข้ามาอยู่ในบัญชีสินค้าควบคุม และถอดสินค้า 4 รายการออกจากบัญชีสินค้าควบคุม ได้แก่ น้ำตาลทราย เยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ สาเหตุที่ถอดน้ำตาลทรายออก เพราะปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างราคาน้ำตาลทรายให้ลอยตัวตามกลไกตลาด และขณะนี้ราคาน้ำมันทรายปรับลดลงมามากเหลืออีกโลกรัม (กก.) ละ 10 บาท จากเดิม กก.ละ 22 บาท ทำให้ไม่จำเป็นต้องควบคุม ส่วนเยื่อกระดาษ เม็ดพลาสติก และแบตเตอรี่รถยนต์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะมีผู้ผลิตสินค้าหลายราย มีการแข่งขัน ไม่มีปัญหาด้านกลไกราคา นั้นเมื่อทำการเปรียบเทียบสินค้าที่พรีซีกับสินค้าเม็ดพลาสติก รูปแบบการแข่งขันเป็นตลาดผู้แข่งขันน้อยราย และมีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่าย และขายตรงไปยังลูกค้าปลายทาง รวมถึงสถานการณ์ที่อุปสงค์ในประเทศน้อยกว่ากำลังการผลิตในประเทศมาก 3 ปัจจัยนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันทั้งสองสินค้า ประกอบกับการอ้างถึงเหตุผลในการถอดสินค้าเม็ดพลาสติกออกจากรายการสินค้าควบคุม โดยใช้เหตุผลประกอบคือมีผู้ผลิตสินค้าหลายรายนั้น ในสินค้าที่พรีซีเองนั้น จำนวนผู้ผลิตมากกว่าผู้ผลิตเม็ดพลาสติกหากพิจารณาในแง่โครงสร้างผู้ถือหุ้นอีกด้วย ในทำนองเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบสินค้าที่พรีซีกับสินค้าน้ำตาลทรายพบว่า จำนวนผู้ผลิตในประเทศที่มากกว่า 10 ราย และมีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่ายและขายตรงไปยังลูกค้าปลายทาง รวมถึงสถานการณ์ที่อุปสงค์ของน้ำตาลทรายในประเทศเพียง 2.5 ล้านตันซึ่งน้อยกว่ากำลังการผลิตในประเทศที่ 10 ล้านตัน คล้ายคลึงกับสินค้าที่พรีซีที่มีอุปสงค์ในประเทศเพียง 275,000 ตัน แต่กำลังการผลิตกลับมีถึง 555,000 ตัน 3 ปัจจัยที่คล้ายคลึงกันนี้ควรจะเป็นเหตุผลในการถอดสินค้าที่พรีซีออกจากสินค้าควบคุมได้เช่นกัน

หากพิจารณากฎหมายที่ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ที่มีความรัดกุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างกรรมการ การฟ้องคดี การวินิจฉัยล่วงหน้า การป้องกันการผูกขาดและการค้าที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงบทลงโทษ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่เป็นมหาอำนาจอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศที่มีลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกับประเทศไทยแล้ว ประเทศดังกล่าวเหล่านี้ใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าควบคุมการทำงานของกลไกตลาดเพื่อป้องกันการผูกขาดและการค้าที่ไม่เป็นธรรมโดยไม่มีการควบคุมราคาสินค้าที่พรีซีแต่อย่างใด

ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอแนะให้ภาครัฐถอดสินค้าที่พรีซีออกจากบัญชีสินค้าควบคุม พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และภาครัฐควรเปลี่ยนบทบาทจากการควบคุมราคาเป็นการกำกับดูแลราคาโดยใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ การคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

หนังสือ

- ทรงธรรม ปิ่นโต, จริยา เปรมศิลป์, และคณะ. เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่, บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ธนาการแห่งประเทศไทย, 2555.
- ประสพสุข สังข์บุญมาก. Trade and Competition. (2549).
- พรชัย วิสุทธิ. เอกสารคำสอนวิชากฎหมายการแข่งขันทางการค้า. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557.
- พฤษสรรค์ สุทธิไชยเมธี. เศรษฐศาสตร์การจัดการและกลยุทธ์ทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ด ยูเคชั่น, 2555.
- วิรุณสิริ ใจมา. เศรษฐศาสตร์จุลศาสตร์ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล. คำอธิบายและกรณีศึกษาพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542. วิทยุชน , 2551.
- สมลักษณ์ สันติโรจนกุล. หลักเศรษฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2555.

วิทยานิพนธ์/งานวิจัย

- ปราโมทย์ วานิชานนท์. บทบาทขององค์การไตรภาคี ในระบบแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่ อ้อยกับโรงงานน้ำตาล : ศึกษากรณี บริษัทอ้อยและน้ำตาลไทย จำกัด. วิทยุรัฐศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2535.
- ญาดา กระจ่าง. การร่วมมือกันกำหนดราคาของสายการบิน ภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า. เอกดศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560.
- วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์. การพัฒนาการกำกับดูแลด้านราคาภายใต้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ, 2542. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2557.
- สุภชัย วิสุทธิอารีย์รักษ์. ผลกระทบเขตการค้าเสรีอาเซียนต่ออุตสาหกรรมเม็ดพลาสติกพีวีซี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2553.

อินทัช วิสุทธิแพทย์. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมราคาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะราคาขายปลีกไข่ไก่. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2554.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรกร.ไฟเขียว 'ยา-เวชภัณฑ์' ขึ้นบัญชีควบคุม [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา:

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/823644> วันที่ 9 มกราคม 2562]

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. รัฐไทยกับการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจที่เสรีและเป็นธรรม [ออนไลน์].

2557. แหล่งที่มา: <https://tdri.or.th/2014/01/state-and-economic/> วันที่ 13 มกราคม 2557]

ท่อน้ำไทย. ผลิตภัณฑ์ท่อน้ำไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.thaipipe.co.th/demos/company/product-service/pro-01-th.html>]

นครโฮจิมินห์, ศ. ส. ณ. กฎหมายการแข่งขันฉบับใหม่ของเวียดนาม [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา:

<http://www.thaiembassy.org/hochiminh/th/business/6900/95633-%E0%B8%81%E0%B8%8F%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A1.html>]

นิรติศัย ทุมวงษา. รายงานภาวะอุตสาหกรรมรายไตรมาส : ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ไตรมาส 4/2561

[ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา:

https://www.krungsri.com/bank/getmedia/91b2c7c9-ef20-4440-9a88-a3da1f168104/OIR_Construction_190311_O4_TH.aspx [เข้าถึงเมื่อ 11 มีนาคม 2562]

รายงานประจำปี บริษัทไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) [ออนไลน์]. 2559 -2560.

แหล่งที่มา: <http://www.thaiplastic.co.th/tpc/Shareholders/Annual.aspx>]

รายงานประจำปี บริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน) [ออนไลน์]. 2559-2560. แหล่งที่มา:

<http://www.vinythai.co.th/en/News%20and%20Publications/9/Annual%20Report/24/>]

รายงานประจำปี บริษัทเกษตรไทย อินเตอร์เนชั่นแนล ชูการ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).
 [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา: <https://ktis-th.listedcompany.com/ar.html>
 สุมลรัตน์ นาคพานิช. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.
 ๒๕๕๒ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_003.htm วันที่
 พฤษภาคม 2547]

ภาษาอังกฤษ

Journal/Article

OECD, S.-G. o. t. Oecd Peer Reviews of Competition Law and Policy : Vietnam.
 (2018).

VILAF, V. I. L. F. "Legal Update." 2018.

Case

I.Klein, J. Competition in the Airline Industry. Before the Committee on
 Commerce, Science and Transportation United States Senate (1999).

"H & W Industries, Inc. V. Formosa Plastics Corp., U.S.A.," 1998.

Websites

110-246 - Food, Conservation, and Energy Act of 2008. [Online]. Available from:
<https://legcounsel.house.gov/Comps/110-246%20-%20Food,%20Conservation,%20And%20Energy%20Act%20Of%202008.pdf>

Abbott, A. F. A Brief Overview of American Antitrust Law. (2005): 1-3.

Brown, M. Vietnam Competition Law : Key Change in 2019. (2019).

Commission, T. F. T. Guide to Antitrust Laws [Online]. Available from:
<https://www.ftc.gov/tips-advice/competition-guidance/guide-antitrust-laws>

Section 2 (a)1/ of the Clayton Act as Amended by the Robinson-Patman Act [Online].
 Available from: <https://www.ftc.gov/public-statements/1948/01/section-2-a1-clayton-act-amended-robinson-patman-act>

The Emergency Price Control Act of 1942: Basic Authority and Sanctions. [Online].
Available from:
<https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2118&context=lc>
p